

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

URADNI LIST

Ljubljanske in mariborske oblasti.

Vsebina:

305. Pravilnik o higienskih in tehničnih varnostnih odredbah v podjetjih.
Razglasi raznih uradov in oblastev. — Razne objave.

Uredbe osrednje vlade.

305.

Na podstavi člena 25. uredbe o inspekciji dela z dne 21. maja 1921. in sporazuma z ministrstvom za trgovino in industrijo predpisujem ta-le

**Pravilnik
o higienskih in tehničnih varnostnih
odredbah v podjetjih.***

Členi 31., 41., 44. in 45. zakona o radnjama kakor tudi §§ 114. in 121. obrtnega zakona, ki velja za pokrajine Hrvatsko, Slavonijo in Vojvodino, potem §§ 74. in 88. a obrtnega reda, ki velja za Slovenijo in Dalmacijo, naposled naredba deželne vlade za Bosno in Hercegovino št. 127.144 z dne 3. februarja 1909. nalagajo vsem podjetjem, katerih se tičejo omenjeni zakoni in naredba, izpolnjevanje izvestnih pogojev glede higienske in socialno-tehnične zaščite delavstva, zaposlenega v podjetjih.

Naslednji higienski in socialno-tehnični predpisi veljajo za vsa podjetja, na katera se razprostirajo zakon o radnjama ali obrtni zakon, obrtni red in omenjena naredba in za katerih integralno izvajanje pri novih podjetjih skrbi inspekcija dela.

Pri že obstoječih podjetjih določi inspekcija dela meje, v katerih naj se naslednji predpisi izvajajo v teh podjetjih; to velja za primere, kjer je izvajanje varnostnih odredb združeno z večjimi izdatki. Inspekcija dela vpoštevata pri tem potrebo varnostnih ali higienskih odredb po eni strani in ekonomsko moč podjetja po drugi strani.

Tako določi inspekcija dela v vsakem posebnem primeru, katera podjetja morajo prirediti kopalnico, garderobo, sanitetno postajo, uvesti eno ali drugo ventilacijo itd.

Naredbe za uvajanje varnostnih odredb, združenih z večjimi izdatki, izdaja inspekcija dela pismeno ter obenem določa rok, v katerem se mora naredba izvršiti.

Uvajanje ostalih varnostnih odredb je obvezno za vsa že obstoječa podjetja, ko se objavi ta pravilnik v «Službenih Novinah».

Pritožbe zoper naredbe inspekcije dela se vlagajo po členu 22. uredbe o inspekciji dela pri ministrstvu za socialno politiko, ki jih odobruje, izpreminja ali razveljavlja. V važnejših primerih izdaja ministrstvo za socialno politiko odločbe sporazumno s prizadetimi ministrstvi.

Zoper podjetja, ki se ne ravna po predpisih tega pravilnika, uporablja inspekcija dela zakonske odredbe, določene z zakonom o radnjama ali z obrtnimi zakoni in z uredbo o inspekciji dela.

* Razglašen v «Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca» št. 19, izdanih dne 28. januarja 1922. (Prilog III. — 1922.) — Slovensko besedilo se objavlja po naročilu ministrstva za socialno politiko z dne 29. julija 1924., I br. 496/IV. V njem so se izvedli vsi popravki, razglašeni v «Službenih Novinah»; poleg tega se je uporabil zanj posebni odtisk, ki je izšel kot knjižica v državni tiskarni v Beogradu leta 1922.

Obča določila.

I. oddelek.

Higiena dela.

Prvo poglavje.

Delovni prostori in način njih gradnje.

§ 1.

Delovni prostori.

Stavbe, namenjene delovnim prostorom, morajo zgraditi strokovnjaki; ustrezati morajo vsem tehničnim pogojem o gradnji, da dajo povsem zadostno garancijo za varnost oseb, ki se bavijo v njih. V takem stanju jih vzdržuje podjetje.

Prepovedano je, za delovne prostore uporabljati lokale,

- ki so razpadni;
- ki so izpostavljeni vremenskim nezgodam;
- ki so vlažni;
- ki so nepristopni solnčni svetlobi.

§ 2.

Prostor in površina.

Delovni prostor mora biti tolik, da spada na vsako osebo, zaposleno v njem, najmanj 10 m³ prostornine in najmanj 2 m² talne površine.

V delovnih prostorih, v katerih se razvijajo škodljivi plini, izparine in prah, se mora velikost delovnega prostora povečati po potrebi skladno z veljavnimi predpisi ali z naredbo inspektorja dela. Posebna oznaka v vsakem lokalu, kjer se vrši delo, mora kazati prostornino lokala in število oseb, ki smejo biti po gorenjem določili zaposlene v lokalu.

§ 3.

Višina delovnih prostorov.

Višina delovnega prostora mora znašati najmanj 3 m, za prostore pod zemljo in pod streho pa se sme znižati na 2-80 m; pod streho se računi srednja višina.

Pri delovnih prostorih, ki že obstoje, se sme dovoliti, da znaša višina 2-50 m, če to dovoljuje narava podjetja, t. j. če se ne razvijajo v delovnem prostoru velika vročina, škodljive pare, plini ali prah in če spada na vsako osebo, zaposleno v takem prostoru, najmanj 12 m³.

§ 4.

Gradbeni način tal.

V delovnih prostorih, v katerih so tla iz kamena, opeke, betona ali ilovice, se morajo — če je treba — mesta, kjer se stalno vrši delo, pokriti z lesom ali drugim materialom, slabim prevodnikom toplote, če ne preti nevarnost od ognja.

V delovnih prostorih, v katerih se uporabljajo večje količine tekočin, morajo biti tla iz nepropustljivega materiala, nagnjena in zvezana s kanalizacijo za odtokanje tekočin. Zveze s kanali morajo biti opremljene s sifoni.

Na delovnih mestih se morajo tla pokriti z lesenimi rešetkami.

§ 5.

Delavnice pod zemljo in pod streho.

Samo izjemoma je dovoljeno, lokale pod zemljo in pod streho uporabljati za delovne prostore, in sicer:

Lokali pod zemljo se smejo uporabljati za delavnice samo, če niso v vlažnih tleh in jim ne preti nevarnost poplave;

razen tega, če so zavarovani zoper vlago in zgrajeni tako, da so vsaj od ene strani pristopni solnčni svetlobi; strop pa mora biti najmanj 0-60 m nad zemljo, a tla ne smejo biti globlje od 2-20 m pod to površino.

Taki prostori se morajo dati lahko zračiti in morajo biti suhi.

Prostori pod streho se smejo uporabljati za delavnice samo, če je podstrešje zgrajeno po istih predpisih, po katerih so zgrajena nadstropja; razen tega, če so tla zavarovana zoper ogenj, ki bi utegnil nastati v nadstropju pod podstrešjem; naposled, če je streha opremljena z ravnim ali poševnim stropom in zgrajena tako, da dopušča naravno razsvetljavo in ne propušča toplote.

Prepovedano je, uporabljati za delavnice:

stopnice;

hodnike;

dvorišče;

stanovanske prostore.

§ 6.

Tla okoli peči.

Okoli ognjišč in odprtih peči kakor tudi okoli odprtine za kurjenje peči morajo biti tla v širini 0-60 m okoli peči zavarovana zoper ogenj.

§ 7.

Okna.

Delovni prostori morajo biti opremljeni z zadostnim številom oken, da se opravlja delo v podjetju čim dalje časa pri solnčni svetlobi. Površina vseh oken mora znašati vsaj eno desetino tal.

Preprečiti je treba, da bi direktna svetloba motila osebe, zaposlene v podjetju.

§ 8.

Vrata.

Vrata, ki drže iz delovnih prostorov, se morajo odpirati navzven, v večjih delovnih prostorih pa morajo biti prirejena tako, da gre lahko več oseb istočasno skozi nje. Število in porazdelitev izhodov se določi po veljavnih predpisih, v specialnih primerih pa po odredbi inspektorja dela.

Vrata, ki drže na stopnice, morajo biti prirejena tako, da se z njih odpiranjem ne ovira dohod na stopnice.

Drugo poglavje.

Čistota delovnih prostorov.

§ 9.

Čiščenje delovnih prostorov.

Vsi delovni prostori v podjetjih, ki spadajo pod nadzorstvo inspekcije dela, se morajo vzdrževati čisti.

Tla se morajo popolnoma očistiti najmanj enkrat na dan: pred začetkom ali po koncu dela, nikoli pa ne med delovnim časom.

Delovni prostori se morajo vsaj enkrat na teden umiti, bodisi s ščetko, bodisi z mokrimi brisačami, če narava ukoriščenja ali tal temu ne nasprotuje.

Stene in strop se morajo istotako pogostoma čistiti.

Prav tako se morajo stene pobeliti, kadarkoli je treba, najmanj pa enkrat na leto.

§ 10.

Podjetja, kjer se vrši delo z organskimi tvarinami.

V prostorih, kjer se predelujejo organske tvarine, ki se kemijski izpreminjajo, ne smejo tla propuščati tekočine ter morajo biti urejena tako, da se tekočina lahko odteka.

Stene teh prostorov morajo biti popleskane z mastno barvo ali obložene z drugim materialom, ki se dá lahko umivati. Stene in tla se morajo večkrat umivati z razkužilno raztopino.

Če je v kraju, kjer je podjetje, vodovod, mora podjetje vodovod uvesti v vse zgoraj navedene prostore.

Odpadki, ki radi gnijejo, se ne smejo nikoli puščati v lokalih, kjer se vrši delo, nego se odpravljajo, kadarkoli nastajajo, razen če ni v lokalih posebnih kovinastih posod, ki se hermetično zapirajo ter izpraznjujejo in umivajo najmanj enkrat na dan.

§ 11.

Atmosfera delovnih prostorov.

Atmosfera delovnih prostorov mora biti zavarovana zoper prah in zrak, ki prihaja iz kanalov za nečistoto, z gnojšč, iz nečistih vodnjakov, stranišč in vseh drugih izvorov nalezljivih bolezni.

V podjetjih, ki izlivajo nečisto vodo ali tekočine v javne ali zasebne kanale, mora biti zveza med kanali in podjetjem opremljena s hidravlično zaporo. Ta se mora očistiti najmanj enkrat na dan.

Dela v vodnjakih, plinovodih, ceveh za odvajanje dima, straniščih in na vseh krajih, ki utegnejo imeti škodljive pline, se smejo opravljati šele, ko se zrak v teh prostorih izčisti z ventilacijo.

§ 12.

Pljuvalniki.

V vseh delavnicah mora biti postavljeno zadostno število pljuvalnikov s tekočinami. Pljuvalnike je treba umivati vsak dan.

§ 13.

Stranišča.

Za vsakih 30 oseb, zaposlenih v podjetju, se mora prirediti eno stranišče.

Stranišča se čistijo enkrat na dan, če niso urejena za vodno izpiranje.

Stranišča se morajo postaviti zunaj prostorov za delo in bivanje ter ne smejo biti v direktni zvezi s temi prostori, če niso urejena za vodno izpiranje.

Tla in stene stranišč morajo biti do višine 1-20 m iz materiala, ki ne propušča tekočine.

Če je stranišče v isti zgradbi, v kateri so delovni prostori, mora biti odvodna kanalizacija v zvezi z zunanjim zrakom po ceveh s premerom najmanj 0-25 m. Te cevi odvajajo pline iz kanalizacije nad streho podjetja.

Stranišča morajo biti zadosti razsvetljena in urejena tako, da onega, ki je v njih, ne zadevajo vremenske neprilike. Razen tega mora imeti vsako stranišče naravno ventilacijo.

V večjih podjetjih, v katerih so zaposlene moške in ženske osebe, morajo biti stranišča porazdeljena in ločena po spolu; ta porazdelitev se mora označiti z napisom.

Pisoarji.

Pri straniščih za moške je treba za vsakih 30 oseb postaviti še en pisoar iz materiala, ki ne propušča tekočine. Pisoar se mora vzdrževati čist.

V krajih, ki imajo vodovod, morajo biti stranišča urejena za vodno izpiranje.

§ 14.

Prepoved obedovanja v delovnih prostorih.

Osebam, zaposlenim v podjetju, je prepovedano, obedovati v lokalih, kjer se vrši delo.

To se sme izjemoma dovoliti z vednostjo pristojnega inspektorja dela:

1.) če se v podjetju ne uporabljajo strupene tvarine;

2.) če se v podjetju ne izločajo škodljive, ne zdrave ali strupene izparine in tudi ne prah;

3.) če so ostali higienski pogoji zadovoljivi.

Če se obedovanje v delovnih prostorih ne more dovoliti, a delavci zaradi kratkega opoldanskega odmora ne morejo hoditi kositi v stanovanjska ali kantine, mora podjetje vsem delavcem, ki kosijo v

podjetju, prirediti jedilnice s potrebnim številom miz in stolov.

Jedilnice se morajo vzdrževati čiste; treba jih je zračiti in pozimi kuriti.

Delavcem se mora dajati možnost, da si v jedilnici udobno ogrevajo jedi in pijače.

§ 15.

Pitna voda.

Podjetja morajo dajati zaposlencem na razpolago dobro pitno vodo, če pa te ni, okrepečevalne pijače iz kuhane vode.

Če ima kraj podjetja vodovod, ga mora podjetje uvesti in to vodo dajati delavcem na razpolago.

Voda, ki se uporablja v delovnih prostorih, bodisi za vlaženje zraka, bodisi za škropljenje in umivanje delavnic, ne sme biti nezdrava.

§ 16.

Umivalniki.

Vsako podjetje mora dajati zaposlenemu delavstvu na razpolago umivalnike, če nogoče, s toplo vodo.

Umivalniki naj bodo po možnosti zunaj delovnih prostorov; biti morajo zadostni, da se istočasno umiva vsaj ena tretjina delavstva.

Umivalniki so lahko iz pločevine, kamena, porcelana in podobne tvarine. Pri njih mora biti zadosti brisač in mila.

Če so umivalniki v posebnem prostoru, se mora prostor pozimi kuriti.

Večja podjetja morajo imeti ločene umivalnike za moške in za ženske.

§ 17.

Kopalnice.

V večjih podjetjih, v katerih se med delom razvijajo prah, škodljivi plini in tekočine kakor tudi trdna škodljiva telesa, in vobče v podjetjih, v katerih je delavec posebno izpostavljen nečistosti, morajo dajati lastniki podjetij delavstvu na razpolago kopalnice s pršnimi kopelmi.

V kopalnicah mora biti milo z brisačo in po možnosti tudi topla voda.

Inspektorji dela določijo, katera podjetja morajo napraviti kopalnice za svoje delavce.

§ 18.

Garderobe in delovna obleka.

Podjetja morajo dajati delavcem na razpolago omare ali predel v omari, da tam spravljajo obleko in da se v njih obleka varuje kvarnega vpliva vlage, prahu ali škodljivih par.

Omare ali predeli v omari se morajo dati zapirati.

Po možnosti naj ima vsak delavec posebno omaro ali poseben predel v omari.

Velika podjetja morajo imeti posebne oddelke, kjer se preoblačijo delavci, ločene po spolu.

Delovna obleka.

V podjetjih, kjer vpliva delo posebno kvarno na obleko zaposlenega delavca, mora dajati podjetje delavcem, zaposlenim pri teh opravilih, na razpolago posebno delovno obleko. Inspektor dela določi v vsakem posameznem primeru, kdaj mora delodajalec nabaviti delovno obleko in obutev in v kolikem obsegu.

Tretje poglavje.

Zračenje, razsvetljava, kurjava.

§ 19.

Zračenje. Obči predpisi.

V vsakem delovnem prostoru mora biti zrak čist, temperatura pa zmerna. Nečisti zrak iz takih prostorov se odvaža, kolikor se nareja. Zaradi tega morajo biti taki prostori opremljeni s sredstvi za zračenje (okni, naravno ali umetno ventilacijo).

Obča pravila so:

a) Bolje je, da je zrak nekoliko nižje temperature od one, ki je predpisana v § 39., nego višje od nje.

b) Bolje je, da je bolj suh nego bolj vlažen.

c) Bolje je, da se zrak giblje, nego da miruje.

Ni dovolj, če spada v delovnem prostoru na vsako osebo določeno število kubičnih metrov prostornine, nego treba je poskrbeti tudi za to, da stalno prihaja in kroži sveži zrak.

§ 20.

Ventilacija.

Hitrost v izpremehbi zraka.

Za obče pravilo se jemlje tam, kjer je ventilacija potrebna, da mora biti zrak obnovljen šestkrat na uro.

Z ventilacijo se ne sme provzročati v zračenih prostorih prepih; hitrost svežega zraka ne sme presežati 76 m na minuto, odprtine, skozi katere prihaja sveži zrak, pa morajo biti zadosti široke, da je prepih izključen.

§ 21.

Naravna ventilacija.

Kjerkoli je mogoče, naj se uporablja naravna ventilacija. Za to lahko služijo dimnik, ognjišča, okna s posebnimi odprtinami za ventilacijo, odprtine na strehi v obliki oken, ki se odpirajo in zapirajo po potrebi; naposled posebni stolpi, ki se postavljajo na strehi ter omogočujejo stalno naravno ventilacijo.

Pri naravni ventilaciji je treba posebno paziti, da so odprtine zadostne; tudi je treba skrbeti, da se kolikor mogoče zaprečuje prepih, ki se mu je pri naravni ventilaciji jako težko izogniti popolnoma.

§ 22.

Umetna ventilacija.

Tam, kjer je po mnenju inspektorja dela potrebna umetna ventilacija, a ni zrak, ki se nareja, tako pokvarjen ali topel, da bi bilo treba vpihovati zrak (glej § 28.), se izsrkava pokvarjeni zrak z ventilatorjem, pri čemer se dopušča pristop svežemu zraku skozi odprtine na nasprotni strani. Tako se doseže v delovnem prostoru zmerno gibanje zraka, ki ga je pri naravni ventilaciji nemogoče doseči.

Dolgi prostori.

Pri dolgih delovnih prostorih je treba napraviti ventilatorje pri tleh ene izmed daljših strani; nad okni nasprotni strani pa naj se dopusti vstop svežemu zraku. Ventilatorji morajo biti napravljeni čim nižje, odprtine za pristop svežega zraka pa naj bodo v višini 2-50 m.

Če je treba, se smejo napraviti ventilatorji na sredli, v zgornjem delu lokala, ki ga je treba zračiti, odprtine za pristop svežega zraka pa morajo biti na strani, v spodnjem delu.

Ventilator in visoki pristop svežega zraka.

Če se morajo napraviti ventilatorji in odprtine za pristop svežega zraka v zgornjem delu prostora, seveda na nasprotnih straneh, morajo ventilatorji izsrkavati zrak skozi široke cevi, katerih odprtina je blizu tal (vsaj 0-30 m nad njimi), odkoder se vrši izsrkavanje.

V tem primeru mora biti presek cevi vsaj dvakrat večji nego površina ventilatorja.

Uporabljanje ozkih galerij.

Na strani delovnih prostorov se smejo napraviti še ozke galerije, ki nosijo na eni izmed ožjih strani ventilator, na nasprotni strani pa se postopno zožujejo. Galerijo vežejo z delovnim prostorom odprtine v zgornjem ali pa v spodnjem delu, kakor so pač odprtine za vstop svežega zraka na nasprotni strani delovnega prostora v spodnjem ali pa v zgornjem delu.

Uporabljanje odvodnega cilindra.

Ventilator, napravljen pri tleh prostora, je lahko v zvezi z odvodnim cilindrom, ki je opremljen z nadstreškom ter dopušča odvajanje pokvarjenega zraka do strehe poslopja.

Površina okrogle odprtine na vrhu cilindra mora biti dvakrat večja nego površina ventilatorja.

Uporabljanje odvodnega cilindra se priporoča, kadar je treba izsrkavati posebno škodljive pline.

§ 23.

Ščit ventilatorja.

Če ni ventilator zvezan z odvodnim cilindrom, mora biti na zunanji strani s posebnim ščitom zavarovan zoper učinek vetra, tako da odhaja izsrkani zrak navzdol. Razdalja med napravljenim ščitom in steno, v kateri je ventilator, mora biti najmanj tolika, kolikršen je premer ventilatorja.

§ 24.

Odprtine blizu ventilatorja.

Vse zunanje odprtine, ki so blizu ventilatorja, morajo biti med ventilacijo zaprte.

§ 25.

Hitrost ventilatorja.

Vsak ventilator mora imeti označeno hitrost, s katero normalno deluje.

Pri ventilatorjih z veliko hitrostjo je preprih nezogiben. Uporabljajo naj se ventilatorji z zmerno hitrostjo, njih število pa naj se po potrebi poveča.

§ 26.

Sveži zrak.

Zrak, ki prihaja v delovni prostor, mora biti svež in čist.

Če ni takega zraka okoli odprtih za pristop zraka, se mora dovajati sveži zrak tja s posebnimi cevmi.

Če je nemogoče najti v bližini zrak brez prahu, se uporabljajo pred vstopom zraka precejala iz platna, ki so razpeta v okvire in postavljena na odprtine. Precejala se morajo občasno čistiti.

Če je odprtina za pristop zraka izpostavljena vetru, jo je treba ograditi s ščitom, kakor je to rečeno za ventilatorje.

§ 27.

Ogrevanje zraka.

Kjer je treba prihajajoči zrak ogrevati, naj se napravijo pri njegovem vstopišču radiatorji ali cevi s paro ali toplo vodo.

§ 28.

Ventilacija z vpihavanjem.

Pri podjetjih, kjer so na posameznih mestih delovnega prostora visoke temperature (steklarne, podzemeljski prostori itd.) ali se nareja posebno nečista atmosfera (kemijska industrija), ali naposled pri posebno prostornih delovnih lokalih (preko 1000 m² tal) se uporabljajo ventilatorji, ki vpihajo svež zrak. Ta se dovaja od ventilatorjev do določenih mest s posebno ventilacijo.

Ker je upor ventilacije v tem primeru dokaj večji nego upor ob izsrkavanju, je treba uporabljati za to ventilacijo tip centrifugalnega ventilatorja z okrovom.

Uporabljajo se centrifugalni ventilatorji nizkega pritiska.

§ 29.

Dovajanje svežega zraka.

Za dovajanje svežega zraka na določena mesta se uporabljajo pločevinaste cevi (rovi) krožnega preseka.

Odprtine teh cevi ne smejo biti tlor. bliže nego 1-50 m, da vpihavan zrak ne dviga prahu s tal.

Od glavne cevi se cepi stranska cev v zaželenih smereh.

Presek glavne cevi mora biti nekoliko večji nego vsota presekov vseh stranskih cevi, ki so zavisne od glavne.

Kjer se cev cepi, se je treba ogibati kotom, ostrejšim od 30°.

§ 30.

Odvajanje pokvarjenega zraka.

Z vpihavanjem svežega zraka se povečuje zračni pritisk v prostorih, ki se ventilirajo na ta način.

Zato je treba napraviti zgoraj na stenih ali na stropu zadosti široke odprtine, da odhaja pokvarjeni zrak.

§ 31.

Izsrkavanje, združeno z vpihavanjem.

V delovnih prostorih, kjer je treba posebno paziti na ventilacijo z ozirom na naravo atmosfere in temperature, ki sta v njih, se združuje vpihavanje svežega zraka z izsrkavanjem pokvarjenega.

§ 32.

Prah in nezdravi plini.

Prah kakor tudi nezdrave pline in pare je treba takoj z izsrkavanjem odvajati iz delovnega lokala.

Za prah, ki se izloča pri brusih, stružnikih (kovin ali lesa), mlinih in drugih mehaničnih pripravah, se morajo okoli mesta, kjer se izloča prah, napraviti opaži (oboji, okrovi) v zvezi s kanalizacijo, s katero se prah odvaža.

Kar se tiče težkih plinov (para živega srebra, ogljikov sulfid, hlor in temu podobno), se mora vršiti izsrkavanje posebno energično, kolikor se plin proizvaja.

Drobljenje, rešetanje, mešanje in drugi posli s škodljivimi in strupenimi tvarinami se opravljajo samo mehanično, in sicer v zaprtih posodah.

Posebno nezdrave in strupene pare in pline je treba kondenzirati takoj, ko nastanejo.

Odprta ognjišča se morajo opremiti z dimniki za odvajanje dima, tako da dim nikakor ne ostaja v delovnih prostorih.

Zapalni plini eksplozijskih motorjev (s plinom, bencinom, petrolejem, alkoholom itd.) se morajo takoj odvajati iz delovnega lokala.

§ 33.

Odvajanje vodne pare.

V delovnih prostorih, kjer se razvija po naravi posla mnogo vodne pare, se preprečuje narejanje megle, kolikor je le mogoče, z ogrevanjem, ventilacijo, dvojnimi strehami, okni in drugimi primernimi odredbami, če so postavljeni v teh prostorih stroji, ki jih goni motorna sila.

§ 34.

Razsvetljava.

Delovni prostori morajo biti pristopni solnčni svetlobi v zadostni količini; zato je treba napraviti zadosti oken.

Mesta, kjer so postavljeni stroji in naprave, ki utegnejo ogroziti življenje zaposlenega oseba, kakor tudi vsi prehodi, določeni za promet, morajo biti posebno dobro razsvetljeni.

Če solnčna svetloba ne prihaja do nekaterih mest delovnega prostora, ki morajo biti razsvetljena, je treba ta mesta tudi podnevi razsvetljevati z umetno lučjo.

§ 35.

Umetna razsvetljava.

Instalacije in aparate za umetno razsvetljava je treba porazmestiti in postaviti tako, da dajo popolno varnost osebu, zaposlenemu v razsvetljenih lokalih.

Aparati za razsvetljava.

Aparati za razsvetljava se nikakor ne smejo preveč razgrevati.

Prepovedano je, uporabljati za razsvetljava in kurjavo tekočine, ki izločajo zapalne pare pod 35° C.

Oni del aparata, v katerem je tekočina, ki se uporablja za razsvetljava, ne sme biti iz stekla ter se mora zadostno raztezati, da se tekočina ne komprimira.

Polnjenje aparatov.

Priprave za razsvetljava se smejo polniti z zapalnimi tekočinami v delovnih lokalih kakor tudi na stopnicah in prehodih, ki služijo prometu, samo pri dnevni svetlobi.

Cevi, ki dovajajo plin v aparate za razsvetljava, morajo biti ali iz kovine ali pa obložene z negorljivo tvarino.

Plamen premičnih aparatov za razsvetljava mora biti oddaljen od pohištva in zapalnih predmetov najmanj 1 m navpično in 0-30 m vodoravno.

Premični aparati za razsvetljava morajo imeti stabilno in varno stojalo.

Varovalo okoli plamena.

Aparati za razsvetljava, bodisi stalni, bodisi premični, morajo imeti okoli plamena steklo, varovalo, kovinasto mrežo ali kaj drugega, da so zapalni predmeti zavarovani zoper plamen.

§ 36.

Rezervna razsvetljava.

Če je razsvetljava urejena po centralnem sistemu, mora imeti podjetje tudi rezervno razsvetljava, ko bi centralna razsvetljava odrekla.

Z rezervno razsvetljava je treba zlasti opremiti vse izhode, hodnike in stopnice v podjetju.

V podjetjih, kjer se uporablja električna razsvetljava, veljajo za to razsvetljava, dokler se ne izda do drugi predpisi, predpisi Dunajske elektrotehnične družbe.

§ 37.

Razsvetljava za varnost.

Prostori, v katerih so eksplozivne in lahko zapalne stvari, se smejo razsvetljevati samo odzunaj; izvor svetlobe mora biti ločen od omenjenih prostorov z debelo stekleno pregrado.

Če je to zaradi krajevnih razmer nemogoče, se smejo ti prostori razsvetljevati tudi z električnimi svetilkami, toda prevodniki morajo biti dobro izolirani, svetilke pa oklopljene z okrovi iz debelega stekla, ki ne dopuščajo zveze zunanjšega zraka s plamenom.

Vsi zapalni plini, vse tekočine in vsa trdna telesa kakor tudi telesa, ki so v njih, morajo biti v zaprtih kovinastih in prožnih rezervoarjih ali posodah.

Te posode se morajo hraniti v posebnih ločenih lokalih in čim dalje od prehodov in stopnic.

§ 38.

Razsvetljava za svarilo.

Na vseh mestih, ki izredno ogrožajo varnost oseb v podjetju, kakor pri odprtinah v tleh, odprtinah za dohod v podzemeljska skladišča, odprtinah za dohod na stopnice, odprtinah za prihod na galerije, odprtinah jam, kanalov itd., kjer ni varnostnih naprav (ograje), ki branijo pristop k tem odprtina, se morajo, kadar je treba, postaviti signalne svetilke ali laterne.

§ 39.

Kurjava.

Temperatura v delovnih prostorih mora biti zmer-na (14° do 19° C).

Zaradi tega morajo biti ti prostori opremljeni s pripravami za kurjavo. Te morajo dajati vso potrebno varnost, tako glede možnosti požara kakor tudi glede razvijanja plinov, ki utegnejo škodovati zdravju zaposlencev.

Okoli železnih peči je treba napraviti ograje in zaslonila.

Ponve z žerjavico in odprte peči se v delovnih prostorih ne smejo uporabljati.

Če se uporablja za kurjavo tekočina, velja vse, kar je rečeno v § 35.

§ 40.

Kurjava prostorov z eksplozivnimi tvarinami.

Prostori, kjer se hranijo eksplozivne tvarine, ki se uporabljajo v podjetju, se smejo kuriti samo tako, da je možnost požara popolnoma izključena.

§ 41.

Radiacija.

Delovni prostori morajo biti zavarovani zoper prekomerno izžarivanje (radiacijo) aparatov za razsvetljava, ognjišč, peči in drugih izvorov toplote.

Četrto poglavje.

Sredstva za zaščito oči, pljuč, rok, nosa in telesa vobče.

§ 42.

Zaščita oči.

Delavcem, ki bi jim utegnile med delom v podjetju trpeti oči od močne svetlobe, pare, tekočine ali prahu, mora dajati podjetje zaščitne naočnike iz primerne stekla ali maske za obraz. Da se zaščitijo delavci, ki delajo v bližini, se morajo, če je treba, napraviti zaščitne pregrade ali mreže.

§ 43.

Zaščita pljuč.

Delavcem, katerih dihala so med delom ogrožena, morajo dajati podjetje respiratorje ali maske, ki jih je treba vzdrževati čiste.

§ 44.

Zaščita nog in rok.

Delavcem, ki so jim med delom ogrožene noge, mora dajati podjetje primerno obutev.

Delavcem, ki delajo z močnimi kislinami, vročimi in škodljivimi tekočinami, kakor tudi onim, ki poslujejo s šilastimi in ostrimi predmeti, mora dajati podjetje usnjene predpasnike, poleg tega, če to dopušča narava posla, tudi rokavice iz debelega usnja, gume ali druge primerne tvarine.

§ 45.

Delovna obleka.

Delavcem, ki delajo s tvarinami, posebno škodljivimi za zdravje (fosforjem, svinčevimi preparati, živim srebrom itd.), mora dajati podjetje posebno delovno obleko, ki se mora vzdrževati čista.

Pri delu, izpostavljenem odprtemu plamenu, mora dajati podjetje delovno obleko iz negorljive tvarine.

§ 46.

Sanitetna ureditev.

Vsako podjetje, v katerem je zaposlencem ogroženo življenje in zdravje, mora imeti ves potrebni

material za prvo pomoč (obvezila, pomočke za ustavljanje krvi, razkužila in nosilnice za bolnike).

Ena oseba mora biti večja ravnanju s tem materialom.

Večja podjetja, zlasti ona, ki so nad 3 km daleč od naseljenih krajev in v katerih so nezgode pogostejše mogoče, morajo urediti lastno sanitetno postajo z vsem potrebnim materialom za zdravniško pomoč.

To postajo mora upravljati strokovnjak.

Na postaji morajo biti tudi nosilnice za bolnike in po možnosti še voz za prevažanje.

Drugi oddelek.

Varnost ob delu.

Peto poglavje.

Prehodi.

§ 47.

Prost prehod.

Glavni prehodi v vseh delovnih prostorih morajo biti široki najmanj 1 m. Prehodi med stroji in drugimi predmeti, ki so v teh prostorih, morajo biti široki najmanj 0-80 m.

Ta širina se poveča po potrebi tam, kjer je to potrebno zaradi nevarnosti od posameznih delovnih strojev ali pa zaradi širine predmetov, ki morajo skozi prehod.

Dohod k delovnim prostorom, nameščenim pod streho, ne sme držati preko odprtega prostora pod streho, nego mora biti ograjen z ognja varnimi stenami, in sicer od glavnih stopnic do delovnega prostora.

§ 48.

Vrata.

Vrata delavnic in drugih delovnih prostorov, v katerih je zaposlenih več nego 10 oseb, kakor tudi vrata lokalov, v katerih jih je zaposlenih več nego toliko, se morajo, če se hranijo v njih zapalne tvarine, kakor tudi vrata vseh prodajalnih prostorov, odpirati odnotraj navzven.

Če nastane dvom, v kateri smeri naj se vrata odpirajo, odloči o tem inspektor dela. Če se odpirajo vrata na hodnik ali na stopnice, se morajo prirediti tako, da zmanjšajo, ko se odpro, odprtino za izhod samo za svojo debelino. Izhodov mora biti dovolj, da je mogoče hitreje oditi iz delovnih prostorov.

Zasilni izhodi.

Izhodi morajo biti vedno prosti in nezastavljeni z blagom ali drugimi predmeti.

V večjih podjetjih kažejo vidne oznake pot k najbližjim izhodom.

V delovnih prostorih in skladiščih, v katerih so spravljene tudi zapalne tvarine, ne sme biti nobeno mesto, kjer se vrši delo, nad 10 m daleč od najbližjega izhoda.

Izhodi, ki navadno ne služijo za izhajanje, morajo biti v takem stanju, da se dajo odnotraj lahko odpirati, ter morajo imeti vidno oznako: «Zasilni izhod».

Če se hranijo v delovnih prostorih in skladiščih zapalne tvarine in so na oknih teh lokalov železne rešetke, morajo biti rešetke napravljene tako, da se dajo lahko odpirati odnotraj.

§ 49.

Stopnice.

V vsakem podjetju, nameščenem v večnadstropnih zgradbah, je treba napraviti stopnice, da vežejo nadstropja.

Stopnišče mora biti iz negorljive tvarine ali pa iz lesa, 3 cm na debelo ometanega z malto.

Stopnice, ki služijo istočasno izhodu 20 oseb, morajo biti široke najmanj 1 m. Ta širina se mora povečati za 15 cm za sleherni prirastek 50 oseb.

Širina hodnikov in dohodov k stopnicam se izračunava na isti način.

Nobenega predmeta, ki bi zmanjševal širino prehoda, ne sme biti ne na stopnicah ne na dohodih.

§ 50.

Ograje.

Kakor stopnice morajo biti tudi vsi prehodi, ki imajo obliko mostu, opremljeni z ograjo (držajem) vsaj na eni strani. Ograja mora biti trdna in vsaj na eni strani vzdana ali močno pritrjena.

S podobnimi ograjami se omejuje dohod na vsa mesta, ki so v kakršnikoli obliki nevarna (stroji, elektrotehnične priprave, transmisije, kanali, jame, galerije in dr.).

Šesto poglavje.

Predpisi glede požara.

§ 51.

Obče odredbe.

Podjetja morajo ukreniti vse, česar je treba, da se požar, ki bi nastal v podjetju, zaduši že v začetku.

Posebna navodila morajo biti izobešena v vseh delovnih prostorih; obsežati morajo ravnanje ob požaru. Navajati morajo porazdelitev gasilnega materiala in način, kako se uporablja, nadalje imena oseb, določenih za reševanje.

Občasno se morajo vršiti poizkusi z uporabo gasilnega materiala in z vežbanjem oseb, določenih za reševanje.

Omenjeno navodilo se pošlje inspektorju dela v pregled.

Šef podjetja mora skrbeti za njegovo izvrševanje.

§ 52.

Rešilne lestve.

Poleg zasilnih izhodov, omenjenih v § 48., morajo podjetja, ki uporabljajo posebno zapalne tvarine (tekstilna industrija, industrija papirja, industrija razstrelil i. dr.) in so nameščena v večnadstropnih zgradbah, še na vsakem višjem nadstropju postaviti potrebno število rešilnih lestev iz negorljive tvarine.

Dohod k lestvam mora biti lahko mogoč skozi posamezna okna delovnih prostorov.

Ta okna morajo biti označena z rdečo barvo.

Uporabljanje vode pod pritiskom.

Omenjena podjetja morajo biti razen tega opremljena z instalacijo za vodo pod pritiskom z zadostnim številom črpalk in brizgalnic, ki morajo biti na primernem mestu pripravljene.

Vrata, zavarovana zoper ogenj.

Vrata med delovnimi prostori, v katerih se hranijo zapalne tvarine, morajo biti železna in zavarovana zoper ogenj tako, da je med železnimi krili vložena izolacijska snov.

Namesto črpalk in brizgalnic se sme uporabljati v vsakem delovnem prostoru na stropu postavljen vod z več odprtinami, ki so normalno zaprte s svinčenimi zamaški.

Če nastane požar, se svinčeni zamaški raztope in voda, ki je pod pritiskom, začne brizgati.

Kakor v teh tako se priporoča tudi v ostalih podjetjih, uporabljati potrebno število «minimaksov» ali podobnih aparatov.

Sedmo poglavje.

Uporabljanje pare pod pritiskom.

§ 53.

Obča določila.

Lokal, v katerem je nameščen parni kotel (kotlovnica), mora biti tako visok, da je razdalja med najvišjo točko kotelnega cilindra in stropom najmanj 1-80 m.

Ta prostor se ne sme uporabljati za delavnico, skladišče in sušilnico.

Istotako se ne sme uporabljati za stanovanje.

Prehodi.

Če je parni kotel vzdan, se mora pustiti vsaj en prost hodnik, širok 70 cm, ki drži k zadnji strani kotelnega obzidja.

Izhodi.

Kotlovnica mora biti zadosti prostorna, da se opravi kurjenje in vzdrževanje pare brez nevarnosti. Najmanj dva izhoda v dveh različnih smereh dopuščata kurjaču, da se hitro umakne, če je treba.

Razsvetljava.

Kotlovnica mora biti zadosti razsvetljena; zlasti se morajo dobro razsvetljevati: manometri, aparati, ki kažejo višino vode, pipe in vsi važnejši deli na kotlu.

Kotlovnica ne sme služiti za reden prehod in tudi ne za drug namen, ki ni v direktni zvezi s proizvodnjo pare ali tople vode.

Vstop v kotlovnico mora biti s posebnim napisom prepovedan onim, ki nimajo posla v njej.

Stojišča.

Stojišča na kotlu in okoli kotla morajo biti lahko pristopna in ograjena.

Na njih je dovoljeno samo delo, ki se tiče kotla. Za dohod na stojišča je treba napraviti trdne stopnice, ki morajo biti ograjene.

Pri večjih kotlih s prostornimi stojišči je treba napraviti večje število takih stopnic.

Pri stoječih kotlih mora biti dohod k armaturi omogočen z lestvami.

Zračenje kotlovnice mora biti zavarovano tako, da ni v njej visoke temperature.

Kanal za pepel.

Če so v kotlovnici kanali za odvajanje pepela, se morajo napraviti tako, da držita do njih dva dohoda.

Kanali morajo biti dovolj prostorni, dohodi pa, če je treba, razsvetljeni.

Kotli pod milim nebom.

Pri parnih kotlih, ki so začasno postavljeni pod milim nebom, mora biti prostor za kurjača zavarovan zoper vremenske nepravilike vsaj s streho.

§ 54.

Izpričevalo kotla.

Vsak parni kotel, ki se uporablja v podjetjih, mora imeti izpričevalo (certifikat) kotla, ki ga je izdala ali tvornica, kjer je bil kotel zgrajen, ali pa pristojno oblastvo kraja, iz katerega je bil kotel privožen.

Izpričevalo mora navajati tvornico, ki je kotel zgradila, gradbeno leto, tvornično številko, največji dopustni pritisk, podatke o varnostnih ventilih, prostornino kotla in kurilno površino.

Če lastnik nima tega izpričevala, ga mora nadomestiti z verodostojnim potrdilom, ki služi namesto izpričevala.

§ 55.

Varnostni ventili.

Vsak parni kotel mora imeti dva varnostna ventila, regulirana tako, da začeta izpuščati paro iz kotla, čim doseže efektivni pritisk v kotlu višino največjega dopustnega pritiska.

Če ni kurilna površina večja nego $2\frac{1}{2}$ m², za- došča tudi samo en varnostni ventil.

Varnostna ventila morata biti taka, da lahko izpusti para presežek pare iz kotla in da pri tem efektivni pritisk v njem ne prestopi ene desetine označene meje.

Ukreniti je vse, česar je treba, da izpuščena voda in para ne prizadeva škode in ne povzroča nezgod.

§ 56.

Manometri.

Vsak kotel mora biti opremljen s pravilnim manometrom, ki je postavljen pred kurjačem in tako graduiran, da kaže v kg/cm² efektivni pritisk pare v kotlu.

Kontrolni manometer.

Vsak kotel mora imeti nastavek, ta pa flanšo (4 cm premera in 5 mm debeline), da se nanjo pritrdi kontrolni manometer.

Cev, na katero se pritrdi manometer, mora biti tako upognjena, da ne deluje na manometer para direktno, nego s pomočjo vodnega ali glicerinskega stebra.

§ 57.

Naprave za napajanje.

Vsak kotel mora biti opremljen z najmanj dvema napravama za napajanje, ki delujeta nezavisno druga od druge.

Vsaka teh naprav mora biti urejena tako, da lahko uvaja v kotel dvakrat več vode, nego je more kotel v istem času izpremeniti v paro.

Parne črpaljke.

To ne velja za črpaljke, ki jih giblje parni stroj in ki jih je smatrati za zadostno varne, če uvajajo v kotel $1\frac{1}{2}$ krat več vode, nego se je v istem času izpremeni v paro.

Če ni za izpolnjevanje tega predpisa zadosten en aparat za napajanje, se montira več podobnih aparatov, in če obenem izpolnjujejo gorenji pogoji, se smatrajo za eno napravo za napajanje.

Ročne črpaljke.

Ročne črpaljke se smejo uporabljati za napajanje samo, če ne preseže produkt kurilne površine v kvadratnih metrih in največjega dopustnega efektivnega pritiska v kotlu, izraženega v atmosferah, števila 120.

Uporabljanje vodovoda.

Neposredno uporabljati vodovod kot napravo za napajanje kotla je dovoljeno samo, če preseza pritisk vode v vodovodu največji dopustni pritisk v kotlu za dve atmosferi.

Vsak parni kotel mora biti opremljen z napajalnikom, ki ima ventil ali drugo napravo za zapiranje, katera omogočuje z avtomatskim funkcioniranjem izločitev parnega kotla nezavisno od funkcioniranja napajalnice; po možnosti naj se napravi na najnižjem delu kotla ventil ali zapiralo za izpuščanje vode iz kotla, in sicer tako, da je lahko pristopen (pristopno).

§ 58.

Stanje vode v kotlu.

Stene kotla, pri katerih je ena stran v dotiki s plamenom ali s plini, morajo biti z drugo stranjo pod vodo.

Gladina vode se vzdržuje v vsakem kotlu na taki višini, da se nikoli ne zniža pod 10 cm nad ravnilo, za katero prestane gorenji pogoj.

Dopustno stanje vodne gladine mora biti vidno označeno na vodokaznem steklu.

Vsak parni kotel mora biti opremljen z dvema napravama, ki kažeta stanje vode v kotlu in opravljata to funkcijo nezavisno druga od druge. Obe napravi morata biti v dosežaju delavca, ki napaja kotel. Ena izmed teh dveh naprav mora biti vodokazno steklo z najmanjšim notranjim premerom 8 mm, postavljeno tako, da se lahko čisti in po potrebi zamenja.

Ukreniti je vse, česar je treba, zoper nevarnost, ki bi nastala, ko bi steklo počilo, in sicer s sredstvi, ki ne ovirajo, da se vidi stanje vode v kotlu.

§ 59.

Vsak kotel mora biti opremljen v začetku parovodnih cevi z ventilom ali zapiralom, da se pri-
držuje para v kotlu.

§ 60.

Vsak kotel mora biti opremljen s tablico, na kateri stoji:

- 1.) graditeljevo ime;
- 2.) kraj, gradbeno leto in tvornična številka;
- 3.) največji dopustni pritisk, izražen v atmosferah ali v kg/cm².

§ 61.

Skupine kotlov.

Pri skupinah kotlov, sestavljenih iz dveh ali več posebnih kotlov, mora imeti vsak spojni kanal med kotli z notranjim presekom, večjim od 50 cm², ventil ali drugo izločilno napravo, da se eden izmed parnih kotlov, če se poškoduje, lahko izloči, ostali pa delujejo nadalje.

§ 62.

Avtomatsko zapiranje.

Vsak parni kotel, ogrejevalec vode (réchauffeur), sušilec pare ali pregrejevalec, kurišče in dimna cev se morajo dati varno zapirati, da ob nezgodi ne izstopajo plameni in ne brizga voda iz njih.

Po možnosti bodi to zapiranje avtomatsko.

§ 63.

Sušilci in pregrejevalci pare in ogrejevalci vode.

Ogrejevalec vode (réchauffeur), sušilec in pregrejevalci pare se smatrajo za kotle in zato se tudi njih tiče vse, kar je zgoraj povedanega, kolikor se nanaša nanje; tako n. pr. če so ogrejevalci vode, s katero se kotel napaja, opremljeni z zapirali, ki jih morejo izločiti od kotla, morajo biti tudi ogrejevalci opremljeni z varnostnimi ventili, reguliranimi za največji dopustni pritisk v ogrejevalcu.

Isto velja za pregrejevalce pare, razen če niso ukrenjene posebne odredbe, da ne more pritisk v pregrejevalcu prestopiti največjega dopustnega pritiska.

§ 64.

Ostali predpisi.

Za vse ostale predpise o parnih kotlih veljajo zakonska določila, ki so v veljavi v posameznih pokrajinah.

§ 65.

Pregledovanje kotlov.

Kotli se preizkušajo in občasno pregledujejo po predpisih, ki so izdani za to.

Če se ne izvrše preizkusi ali pregledi pravočasno, obvesti inspektor dela o tem pristojnega organa. Če se preizkus ali pregled ne izvrši, ovadi inspektor dela odgovornega organa pristojnemu ministrstvu.

§ 66.

Parovodi.

Cevi, ki vodijo paro skozi delovne prostore, morajo biti obložene z izolirajočo tvarino, razen če niso namenjene za kurjavo ali če so po svoji legi težko pristopne.

V parovodnih ceveh se mora prirediti zadostno število odvodnih naprav za kondenzirano vodo.

Pri izstopišču vsake cevi, ki odvaja paro iz kotla, je treba prirediti varnostni ventil, ki varuje cev, da ne počí.

§ 67.

Posluževanje parnih kotlov.

Samostalno kuriti in ravnati s paro pod pritiskom smejo samo osebe:

- 1.) ki so dovršile 18 let;
- 2.) ki predlože potrdilo občinskega oblastva, da so dobrega vedenja in da ne pijančujejo;
- 3.) ki razpolagajo s strokovno izobrazbo.

V strokovno izobrazbo se računi: izpit o samostalnem posluževanju kotla, opravljen pred strokovno komisijo. Dokler se vsi posluževalci parnih kotlov ne dajo izprašati pri strokovni komisiji, se še računi v strokovno izobrazbo dokaz o najmanj triletni kurjaški praksi s podobnimi kotli.

Osmo poglavje.

Uporabljanje motorjev, transmisij in delovnih strojev.

§ 68.

Dvorana za stroje.

Motor, ki daje podjetju gibalno (gonilno) silo, mora biti vedno postavljen v posebnem lokalu (dvorani za stroje).

Izjemoma se smejo postaviti manjši motorji tudi v delovne prostore, če so popolnoma ločeni in nepristopni.

Dvorana za stroje mora biti po električnih ali drugih signalih v zvezi s prostori, kjer so postavljeni delovni stroji.

Dohod v prostore, kjer so eventualno postavljeni kondenzatorji, mora biti lahko mogoč po zidanih ali kovinskih stopnicah.

Motorji smejo biti pristopni samo osebam, ki jih poslužujejo.

S posebnimi oznakami se mora prepovedati vstop v dvorano za stroje vsem osebam, ki nimajo posla v njej.

Vsi prehodi okoli motorjev morajo biti široki najmanj 0.80 m.

§ 69.

Zaščita sestavnih delov motorjev.

Oni težki deli motorjev, ki se hitreje gibljejo (zamašnjak, gonilni drog, vreteno, batni drog, vzvod črpalk itd.) morajo biti ograjeni, da je posluževalec motorja čim boljše zavarovan zoper eventualno nezgodo.

Posebna pismena oznaka pri vsakem zamašnjaku in vsakem težjem delu, ki se hitro giblje, kaže največje dopustno število okretov, ki se ne sme prestopiti.

Nevarnostni okoliš.

Pri parnih strojih je treba posebno paziti na to, da je tako zvani nevarnostni okoliš ograjen.

Delavci se ne smejo zaposlovati v rotacijski ravnini zamašnjaka v prostoru, v katerem je ta postavljen.

Pri regulatorjih s pogonom na jermen je treba paziti, da se jermeni ne snamejo.

Premične mazalnice se pri motorjih ne smejo uporabljati.

§ 70.

Pogajanje motorjev.

Če se glavni motor požene ali če se ustavi, se to naznani vsem zaposlencem v podjetju z dogovorjenim signalom.

Če je zunanji premer zamašnjaka večji od 1.60 m ali, kjer sta dva zamašnjaka, večji od enega metra, ali če je ob manjšem premeru motor po svoji legi težko pristopen, mora biti opremljen s posebno napravo, da se požene, ako je treba za to uporabiti ročno moč.

Eksplodizijske motorje je vobče prepovedano pogajati tako, da bi posluževalec z roko direktno deloval na zamašnjak.

Taki motorji se istotako zavarujejo s primernimi ventili zoper izstopanje isker iz zadnjega dela cilindra.

§ 71.

Ustavljanje motorjev.

Šefu delavnice, delovodji in delavcem morajo biti vedno na razpolago sredstva, s katerimi lahko ustavljajo motorje.

§ 72.

Hidravlični motorji.

Hidravlični motorji morajo biti napravljeni tako, da se lahko ustavijo iz kabine, odkoder se uravnava delo. Priprave za ustavljanje teh motorjev ne smejo dopuščati, da bi se mogel motor sam sprožiti.

§ 73.

Električni motorji.

Za električne motorje veljajo predpisi, ki so izdani za njih postavljanje in obratovanje.

§ 74.

Izločanje transmisijских osovín.

Vsaka transmisijска osovina se mora postaviti tako, da se dá s spojkami ali drugimi napravami izločiti iz gibanja nezavisno od ostalih transmisijских osovín in od delovnih strojev.

§ 75.

Opaži vodoravnih, navpičnih in posebnih osovín.

Vsaka vodoravna transmisijска osovina, ki je manj nego 2 metra visoko od tal delovnega prostora, se mora ograditi ali opaziti, da ni nevarna za zaposlence.

Vsaka navpična ali poševna transmisijска osovina se mora ograditi ali opaziti do višine 1.30 m od tal delovnega prostora.

§ 76.

Ograjanje transmisijских osovín.

Transmisijске osovine se opremljajo ali s trdnimi ograjami (opaži) iz lesa ali železa ali s premičnimi valjastimi oboji iz pločevine ali stisnjenega papirja ali pa naposled z rešetkastimi ograjami iz kovanega železa.

Opaži se pritrjujejo s konzolami na nosilce ali na stebre, na katerih vise osovine.

Pri nizkih transmisijских osovínah se pritrjujejo ograje ali opaži na tla.

Če je osovino nemogoče opaziti, n. pr. zaradi velikega števila kolotov na osovini, se morajo uporabljati zaščitne ograje. Zaščitna ograja ne sme biti predaleč od osovine; dopusten je največji vmesni prostor 30 cm.

Če je zaščitna ograja narejena v obliki porazvrščenih šibik, ne sme biti razdalja med šibikami večja od 15 cm. Tam, kjer je treba izvrševati čiščenje, se pusti razdalja med šibikami 20 cm.

§ 77.

Dohod k osovínam.

Dohod k osovínam na krajih, kjer ga je pogostejše treba zaradi mazanja, čiščenja, spajanja, mora biti lahko mogoč, bodisi po prirejenih stalnih stojščih z ograjo, bodisi po varnih lestvah.

Lestve.

Lestve, ki se uporabljajo za dohod k transmisijским osovínam, so opremljene s potrebnimi napravami, ki zaprečujejo, da bi eventualno izpodrile; najbolje je, na zgornjem koncu lestev pritrčiti kljuge, ki prijemajo v osovino. Istotako je dobro, na spodnjem koncu lestev uporabljati primerne naprave, ki pritrjujejo lestve na tla (n. pr. kline, če so tla lesena).

Prav tako je dobro, na zgornjem delu lestev pritrčiti naslonilo za hrbet onega, ki mora biti dalje časa na lestvah.

§ 78.

Mazanje.

Ležišča transmisij naj bodo po možnosti prirejena za avtomatsko mazanje.

§ 79.

Nadevanje jermenov.

Jermeni se ne smejo nadevati na kolote z roko, ampak za to je treba posebne priprave.

To ne velja za jermene stopničastih kolotov in za jermene na delovnih strojih.

Za nadevanje jermenov se uporablja lesen drog z ročico na vrhu. Dolžina droga ne sme biti manjša,

nego je višina osovine nad tlemi. Časih je koristnejše, uporabljati lahek drog. Dobro je, če je na koncu ročice gibljiv del (n. pr. kolesce), ki olajšuje nadevanje jermenov.

§ 80.

Snet jermen.

Jermen, snet s koluta, ne sme pasti direktno na transmisijsko osovino.

Jermen mora priti v tem primeru ali na prost kolut ali pa na poseben nosilec v obliki rokavca, pritrjen s konzolo.

§ 81.

Ograje kolutov.

Koluti na transmisijskih osovinah, nižjih od 2 m, se morajo ograditi ali pa opaziti po možnosti tako, da je z ograjo istočasno ograjen tudi jermen.

Ograje (opaži) naj bodo iz lesa, iz kovinastih šibik, iz kovinastih plošč, močne žične mreže ali preluknjane (perforirane) pločevine.

§ 82.

Ograja jermenov.

Zveze jermenov morajo biti varne. Iz vezišč ne smejo moleti konci, ki vise, ali kovinasti deli, ki preveč odskakujejo od jermenov. Zveze se morajo periodično pregledovati.

Vsi navpični in poševni jermeni, ne glede na velikost in hitrost, se morajo ograditi ali opaziti do višine 1-50 m.

Glavni navpični in poševni jermeni pa se morajo ograditi ali opaziti do višine 2 m. Vsi vodoravni jermeni se morajo istotako vsaj na spodnji strani ograditi ali opaziti do višine 2 m, pa tudi preko te višine, če so širši nego 10 cm in se vrte s hitrostjo 9 m na sekundo.

Jermeni se ograjajo ali opazujejo z lesom, kovinastimi ploščami, oglatim železom, močno pločevino ali žično mrežo.

§ 83.

Kabli, vrvi, verige.

Če se uporabljajo namesto jermenov za prenos kablov, vrvi ali verige, velja vse, kar je rečeno o jermenih, tudi za ta prenosna sredstva.

Če izločajo transmisijske vrvi dlakast prah in odpadke, je to znamenje, da se utegnejo utrgati.

§ 84.

Obleka in kape zaposlenih oseb.

Posebno je treba paziti, da nosijo vse osebe, zaposlene v prostorih, kjer so nameščene transmisije in delovni stroji, obleko pritegnjeno k telesu, če pa imajo dolge lase (zlasti ženske), posebne kape, s katerimi je mogoče lase pokriti.

§ 85.

Nezavisno ustavljanje strojev.

Vsak delovni stroj mora biti napravljen tako, da se dá nezavisno od drugih pognati in ustaviti. Ustavljen stroj ne sme steči sam od sebe.

Oklopi za nevarne dele.

Gibljive dele delovnih strojev, ki so blizu posluževalca ter so lahko pristopni (zobata kolesa, frikcijska kolesa, koluti, drogi itd.), je treba ograditi ali pa zatvoriti v kovinaste okrove.

V tem poslednjem primeru se mora en del vsakega posameznega oklopnega okrova lahko odpirati, da je mogoče, pogosteje mazati oklopljene dele.

Zamašne krogle.

Istotako je treba ograditi mesta, kjer se vrte centrifugalne krogle, balancirji, vzvodi in podobno.

Uporabljanje valjarjev.

Če se material, ki se obdeluje na delovnem stroju, ne dovaja avtomatski ali s suportom ali na drug način, kjer je treba neposrednjega dela z roko, ki lahko pride pod učinek valjarjev, je treba prirediti pred valjarji naprave, ki ne dopuščajo, da bi prišla roka med valjarje.

Bodeči valjarji in nožata vretena se okrivajo s posebnimi oboji.

§ 86.

Brus.

Vsak brus, ki se vrti z veliko hitrostjo, se mora napraviti tako, da zadrži prestavni zaščitni okrovi posamezne dele, če odlete.

§ 87.

Krožne žage.

Listi krožnih (cirkularnih) žag se pokrivajo z okrovi, če je mogoče, po vsej površini, razen onega dela, kjer žaga deluje. Vsekakor mora biti del žage nad delovno mizo zavarovan.

Les naj se primika h krožni žagi, če je le mogoče, tako, da ne posreduje direktno z roko oni, ki ga žaga.

§ 88.

Delovni stroji z ostrimi noži.

Delovni stroji z ostrimi noži, ki delajo z veliko hitrostjo, kakor strugalke, rezkalni stroji (freze), skobelniki in podobni, morajo biti napravljeni tako, da ne morejo delavci, zaposleni blizu teh strojev, prihajati v dotiko z ostrimi deli.

Deveto poglavje.

Verige, kljuge, obroči, naprave za dviganje, zabijanje in dvigala (lifti).

§ 89.

Verige.

Verige, kljuge, obroči in druge podobne naprave, ki se uporabljajo pri pripravah za dviganje, smejo biti samo iz kovanega železa ali iz mehkega jekla.

Verige morajo biti čim prožnejše, t. j. imeti morajo čim več členov; poleg tega mora premer šibike, iz katere so skovane, ustrezati obtežitvi verige.

Za verige, izpostavljene močnim sunkom, je treba uporabljati člene z ovalnimi stranmi.

Za verige, izpostavljene manjšim obtežitvam, se lahko uporabljajo podolgasti členi.

Vsaka dobra veriga mora lahko vzdržati maksimalno obtežitev, za katero je namenjena.

Za določanje dimenzij verige veljajo gradbeni predpisi, ki so izdani za dotično uporabljanje verige.

Za končne člene se uporabljajo členi nekoliko močnejši po notranjem in zunanjem premeru kakor tudi po premeru šibike, iz katere so skovani.

Pri verigah s podolgastimi členi se jemlje za maksimalno obtežitev dve tretjini obtežitve ustreznih verig s kratkimi členi.

§ 90.

Kljuge.

Kljuge, ki služijo napravam za dviganje, morajo biti dovolj globoke, da lahko objamejo vrv ali člen verige ali drugo kljuko, ki jo je treba pripeti. Poleg tega mora biti kljuka na notranji strani okrogla, da ne reže v vrv ali v verižni člen.

Za izračunavanje dimenzij kljukam velja isto, kar je rečeno za verige.

Normalna obtežitev pri kljukah se jemlje petkrat manjša od te maksimalne obtežitve. Za normalno obtežitev kljuge v tonah se sme še vzeti produkt iz srednje širine in dolžine najmanjšega preseka kljuge, izražen v palcih (colih).

§ 91.

Bobniči za verige.

Bobniči, na katere se navijajo verige, morajo biti železni. Njih premer mora biti 24krat do 30krat večji nego premer verige, dolžina pa zadostna, da sprejema po možnosti vso verigo, ki se poškoduje z ovijanjem v več plasteh.

Bobnič mora biti izžlebljen, da sprejema verižne člene.

Zlebi se morajo ujemati z velikostjo členov.

§ 92.

Dviganje težkih predmetov.

Kadar se dvigajo predmeti, katerih teža je neznan, mora strokovnjak oceniti približno težo predmetov, pri tem pa paziti n. pr. pri lesenem gradivu, ali je to gradivo suho, pri užitih predmetih, ali so izžleščeni itd.

Za dviganje predmetov velike prostornine se uporabljajo dvokrake ali mnogokrake verige.

§ 93.

Dviganje žarečih tekočin.

Težke posode, v katerih so raztopljene kovine ali škodljive tekočine, se ne smejo dvigati obešene v obroče (kavlje), ki so na posodah, ampak na posode je treba pritrditi drog, na katerega se pripne naprava za dviganje.

§ 94.

Skrajševanje verig.

Verige se ne smejo skrajševati s tem, da bi se napravljal vozli na njih.

Če je treba skrajšati verigo, se mora uporabiti za to primerna kljuka tako, da nosijo breme samo členi verige nad njo.

§ 95.

Čuvanje verig.

Da se verige obvarujejo vpliva mraza kakor tudi visokih temperatur, kar učinkuje škodljivo na njih trdnost, jih je dobro hraniti na zavarovanem kraju, če niso v rabi.

Vsaka veriga mora nositi oznako o normalni obtežitvi, ki jo more vzdržati.

§ 96.

Izžarjanje verig.

Verige, ki se pogostoma uporabljajo, izgube dokaj prožnosti ter postanejo krhke, bodisi zaradi nenadnih obtežitev, bodisi zaradi prevelike obtežitve, bodisi naposled zaradi pretiranega uporabljanja in sunkov.

Zato je treba take verige izžarjati najmanj vsakih šest mesecev.

Izžarjanje se vrši tako, da se veriga rdeče razžari, po možnosti v zaprtih pečeh, potem pa se polagoma razhladi.

Isto velja tudi za kljuge, obroče in vijake s kavljji, ki se izžarjajo z verigami vred.

§ 97.

Preizkušanje verig.

Verige je treba preizkušati s tem, da se poizkusno obtežujejo, zlasti nove verige ali pa verige, ki so prišle iz popravila ali od izžarjanja.

§ 98.

Dvigala.

Proga dvigala (lifta) mora biti na vseh pristopnih mestih, razen pri odprtini za natovarjanje in vstopanje, ograjena do višine 1-80 m, da kdo ne pade vanjo.

Na vseh nadstropjih se morajo vrata, ki dopuščajo dohod k dvigalu, vselej avtomatski zapreti, preden zapusti dvigalo dotično nadstropje.

Zavora.

Razen tega mora biti vsako dvigalo, ki je namenjeno za prevažanje blaga ali oseb, opremljeno z varnostno zavoro.

Hidravlična dvigala.

Pri hidravličnih dvigalih je treba prirediti pri regulatorju varnostno napravo, ki zaprečuje, da bi dvigalo padlo, če tlakovod počí.

Če zalaga isti akumulator več hidravličnih dvigal, mora biti vsak tlakovod opremljen s posebnim ventilom.

Pri vsakem dvigalu na motorni pogon je treba napraviti avtomatski aparat za najnižjo in najvišjo mejo dviganja.

Proge dvigal kakor tudi dvigalo samo morajo biti dovolj razsvetljene.

Dvigalo mora oskrbovati nalašč za to izučena oseba.

§ 99.

Zavarovanja.

Mehanizem za gibanje dvigal je treba ograditi, če ni že po svoji legi zadostno zavarovan.

Osovine, zobata kolesa in kolute je treba istotako ograditi.

Osebe, ki delajo pod progami dvigal, se morajo zadostno zavarovati z močno zaščitno streho.

Periodično pregledovanje.

Dvigalo mora pregledati pred prvo uporabo strokovnjak; poleg tega se izvrši preizkus z dvakrat večjo obtežitvijo od normalne. Podobno je treba pregledati in preizkusiti vsake tri mesece dvigala za prevažanje oseb, vsakih šest mesecev pa dvigala za prevažanje blaga.

O izidih pregledov in preizkusov se vodi zapisnik.

§ 100.

Varnostne zavoro.

Dvigala in vretena morajo imeti varnostne zavoro. Če se spušča dvignjeno breme z lastno težo, mora biti na omenjenih napravah za dviganje dovolj močna zavora, da ustavi breme ob spuščanju.

Pri napravah za zabijanje (n. pr. priostrenih kolov) morajo biti primerne naprave za zaščito zaposlenih delavcev.

§ 101.

Premični mostovi.

Premični mostovi za dviganje in prevažanje materiala morajo biti opremljeni z ograjo.

Motor, zobata kolesa in koluti mehanizma se morajo istotako ograditi.

§ 102.

Nosilnost.

Vse naprave za dviganje morajo imeti vidno oznako, ki kaže v kilogramih njih nosilnost.

Deseto poglavje.

Delavska stanovanja.

§ 103.

Obči predpisi za delavska stanovanja.

Vsako večje podjetje, oddaljeno nad 3 km od naseljenih krajev, mora, če ni v bližini lokalov, ki bi jih mogli delavci uporabljati za stanovanje, napraviti zdrava, udobna delavska stanovanja.

§ 104.

V stanovanskih lokalih ne sme biti manj nego 14 m³ prostora za vsakega delavca. Ti lokali morajo biti najmanj 2-60 m visoki; za silo pa se sme dovoliti, da so obstoječa delavska stanovanja visoka 2-40 m.

Če so stene debele manj nego 0-30 m, morajo imeti zunanji zidovi zadosti debelo izolacijsko plast zraka ali drugega izolirajočega materiala, da se osebe v lokalih varujejo naglih izprememb temperature.

§ 105.

Spalni prostor.

Vsaka delavska rodbina mora imeti poseben odelek.

Sobe, ki služijo za spalnice, se smejo uporabljati samo za osebe istega spola (več oseb, ki niso rodbinski člani).

Razdalja med posteljami ne sme biti manjša nego 0-80 m. Prepovedano je, postavljati postelje drugo nad drugo.

Vsaka oseba mora imeti na razpolago posebno posteljo, ki sestoji iz posteljnjaka, desak, slamnjače, rjuh, blazine s povlako in odeje, istotako pohištvo, potrebno za spravljanje stvari.

§ 106.

Lokali, v katerih je prepovedano stanovati.

Delavcem je prepovedano, stanovati v delovnih prostorih, skladiščih ali kateremkoli drugem prostoru, ki služi trgovinskemu ali industrijskemu namenu.

§ 107.

Tla.

Tla spalnih lokalov ne smejo propuščati tekočin in morajo biti iz tvarine, ki se dá lahko umivati.

Stene.

Isto velja za stene, ki se morajo pogosteje umivati in, če je treba, pobeliti (najmanj enkrat na leto).

§ 108.

Vzdrževanje.

Delodajalec mora vzdrževati potrebščine, naštete v § 105., v čistem in dobrem stanju.

Rjuhe se morajo prati najmanj enkrat na mesec, razen tega pa vselej, kadar se premeni oseba, ki spi v postelji.

Slama v slamnjačah se mora menjavati dvakrat na leto.

§ 109.

Čistota.

Spalni lokali ne smejo biti natlačeni s stvarmi; umazano perilo se ne sme hraniti v njih.

Ti lokali se morajo pogostoma umivati in čistiti, da ostanejo čisti. Postelje se morajo postiljati vsak dan.

Če je v lokalih kaj mrčesa, se mora ukreniti, česar je treba, da se mrčes uniči.

§ 110.

Pitna voda, umivalniki.

Vsem osebam, ki stanujejo v delavskih stanovanjih, se mora dajati na razpolago dobra pitna voda in en umivalnik na vsakih šest oseb.

Poleg umivalnika spada na vsako osebo posebna brisača in milo.

Pri delavskih stanovanjih mora biti tudi potrebno število stranišč, za katera veljajo določila § 13.

§ 111.

Dimniki in plinovodi.

Skozi spalne lokale ne smejo držati dimniki in drugi plinovodi, razen če niso vzdani.

Ti lokali ne smejo biti v direktni zvezi s stranišči, pomivalnicami in temu podobnim.

Specialna določila.

Stavbinstvo.

§ 112.

Zemeljska dela.

Pri vseh zemeljskih delih se morajo s primernimi oporami ali opaži ukreniti odredbe, da se prst ne usiplje. Rob jame, ki se koplje, se ne sme obteževati s prstjo ali drugo stvarino v širini enega metra.

Če je jama, ki se koplje, pristopna prehodu, se mora opremiti z ograjo, ki preprečuje dohod k jami; ponoči pa jo je treba razsvetliti ali pokriti.

§ 113.

Jame in vodnjaki.

Jame za vodnjake se smejo kopati dalje samo tako, da se zavaruje že izkopani del jame z lesenimi okviri zoper usade.

Istotako se morajo zavarovati delavci, ki kopljejo vodnjak, s primernim nadstreškom, ki jih ščiti zoper eventualne usipine od zgoraj.

Preden se delavec spusti v te jame, bodisi zaradi čiščenja, bodisi zaradi nadaljnega kopanja, se mora ugotoviti, ali ni v njih zadušljivega zraka. To se doseže najlaže, če se spusti prižgana sveča v jamo. Če so v jami zadušljivi plini, se morajo razpihati z ventilatorji; če pa teh ni, je treba natresti v jamo izvestno količino živega apna, ki se potem polije s toplo vodo.

§ 114.

Apnenice.

Apnenice in ostale jame na stavbišču, nevarne za promet, morajo biti ograjene ali pokrite, ponoči pa razsvetljene.

§ 115.

Montiranje in demontiranje stavbnih odrov.

Stavbni odri se morajo montirati in demontirati ob pogojih, potrebnih za varnost delavca, ki dela na odru.

Vsi odri, ki se uporabljajo pri gradnji, morajo biti iz zdravega lesa. Odri morajo biti preračunjeni tako, da zanesljivo vzdržujejo obtežitev, ki so ji izpostavljeni. Če so odri viseči, je treba ukreniti, da jih nosi del stavbe, na katerega so odri obešeni, z njih obtežitvijo vred; istotako ne smejo biti osebe, ki so pod odrom, v nevarnosti, da bi se oder zrušil nanje.

Žebli, ki so eventualno v gradivu, iz katerega se napravlja oder, se morajo potegniti iz gradiva, preden se to uporabi.

§ 116.

Oder na navpičnih stebrih.

Pri odru na navpičnih lesenih stebrih morajo biti ti stebri zadostno vkopani, da zagotavljajo trdno oporo odru. Če se ta oder posebno obtežuje na eni strani, se mora nasprotna stran zavarovati z diagonalnimi spojkami.

Če se leseni navpični stebri ne vkopavajo, jih je treba podložiti z dovolj široko desko ter zvezati z močnimi prečnicami. Deske morajo biti položene na raven in zadosti trden teren.

Plohi.

Na vsakem nadstropju mora nositi oder zadosti močne in široke plohe, ki morajo biti zvezani med sabo s skobami in katerih konci ne smejo moleti čez oder. Plohi morajo sezati čez prečne grede, na katere so položeni, najmanj za 0-2 m. Plohi se morajo ob robu ograditi v višini 1 m. Na plohih ne

smejo biti neograjene luknje, skozi katere bi mogel pasti delavec, material ali orodje.

Dostop k nadstropjem.

Dostop k posameznim nadstropjem odra se omogočuje z lesenimi strminami, stopnicami, lestvami, toda vedno tako, da je promet mogoč samo od enega nadstropja do drugega.

§ 117.

Oder na lestvah.

Oder na lestvah se pritrdi z zadosti močnimi diagonalnimi letvami. Poleg tega se mora tak oder vedno ograditi odzunaj, pa tudi odnotraj, če je prazen prostor med odrom in zidom zgradbe širši nego 0-4 m.

§ 118.

Viseči oder (brana).

Viseči oder sme viseti samo na zadosti močnih visečih gredah, in sicer na varnih vrveh, žičnih vrveh ali verigah.

Največje število delavcev, ki sme delati na visečem odru, se mora označiti z vidnim napisom na odru.

Če se spušča tak oder s škripecem, mora biti škripec opremljen z varno in zadosti močno zavoro, razen tega z varnostno zavoro.

Vsak viseči oder mora biti primerno zavarovan zoper guganje.

§ 119.

Koze.

Za oder se ne sme uporabljati koza, ki ni po dolžini pritrjena.

Koze se smejo postavljati samo na trdna tla. Če se postavljajo na nadstropjih, ne smejo ležati na odprtih gredah, nego na zadosti močni podstavi iz debelih desak.

§ 120.

Odri za svode.

Pri odrih za izdelovanje svodov je posebno paziti na to, da je vsako delovno mesto dovolj zavarovano in zaščiteno.

§ 121.

Pregled odrov.

Odre pregleduje strokovnjak vsakih 14 dni, zlasti po močnih vetrovih in po daljših presledkih v gradnji.

Viseči odri z gredami, na katere so obešeni, se pregledujejo vsak dan.

§ 122.

Leseni žlebi.

Odprtine na posameznih nadstropjih odra, skozi katere se prinaša gradivo, morajo biti v zvezi z lesenimi žlebi, če se poteza gradivo mehanično.

§ 123.

Lestve.

Lestve, ki se uporabljajo pri gradnji, se morajo vselej pregledati pred uporabo.

Prepovedano je, uporabljati lestve iz slabega lesa. Klini ne smejo biti pribiti z žebli, nego zasajeni v lestvenici. Posameznih klinov ne sme nedostajati.

Če se vrši promet med posameznimi nadstropji odra po lestvah, je treba postaviti vsaj dve lestvi, eno za plezanje navzgor, drugo za stopanje navzdol.

Lestve morajo biti zadosti dolge, da mole iznad nadstropja, do katerega drže, še za 1-50 m.

Dovoljeno ni, postavljati ene lestve nad drugo, ker se nižje lestve poškodujejo, če padajo predmeti z višjih.

Lestve morajo biti trdno uprte ob tla, poleg tega pa varno pritrjene na oder.

Naslanjati lestve na odrske plohe je dovoljeno samo, če so plohi debelejši od 5 cm.

Lestve se ne smejo naslanjati na posamezna nadstropja s klini, nego samo z lestvenicami.

Obešene lestve morajo biti zavarovane zoper guganje.

Dvojne lestve morajo biti zvezane tako, da se ne morejo razvezati.

§ 124.

Strmine.

Lesene strmine morajo biti tako široke, da se lahko na njih izogneta dve osebi. Strmec ne sme biti večji nego 1:2, če pa je mogoče, naj bo vedno 1:3.

Lesena strmina mora biti v presledkih enega koraka opremljena s prečnimi letvami, ki preprečujejo izpodpiranje. Lesena strmina mora biti na zunanji strani ograjena.

Lesene strmine se smejo nadomeščati z lestvami samo izjemoma, če zaradi tehničnih težav ni mogoče postaviti strmin.

§ 125.

Dvigala.

Dvigala (lifti), ki se uporabljajo pri gradnji za prevažanje materiala, se ne smejo uporabljati tudi za prevažanje oseb. Izjemoma je to dovoljeno, če se zidajo visoki dimniki in kopljejo globoke jame; toda tedaj morajo biti dvigala zadosti varna. Vsako dvigalo mora imeti v kilogramih označeno nosilnost. Odprtine za vtovarjanje in iztovarjanje morajo biti ograjene in po potrebi tudi razsvetljene.

§ 126.

Dvigala za malto.

Pri navadnih dvigalih za malto (ploščah z vrvjo, na katerih koncih so pritrdjene posode za malto), se mora osovina, ki nosi ploščo, postaviti dovolj visoko, najmanj pa 2 m nad tlemi odra, da ni nevarna za delavce, zaposlene na sosednjem odru.

§ 127.

Prevažanje valjarjev.

Če se prevažajo valjarji, cevi, cilindri, sodi in temu podobno, je treba ukreniti primerne odredbe, da se ti predmeti med dviganjem ne strkljavajo.

§ 128.

Varnostne ograje.

Da se delavci zavarujejo zoper padec v notranjščini stavbe, se morajo traverze takoj pokriti, čim se polože. Istotako se morajo pokrite odprtine v zidu ograditi.

Pri postavljenih stebrih je treba takoj napraviti provizorno varnostno ograjo. Prostori, ki so pod nepokritimi in neograjenimi odri in okni, morajo biti zavarovani zoper eventualno padanje predmetov.

§ 129.

Zaščitni pasovi.

Delavci, ki pokrivajo streho, postavljajo strelod, opravljajo pločevinska in steklarska dela na strehah, zvonikih, dimnikih in stolpih, morajo biti opremljeni z zaščitnim pasom z vrvjo.

To velja tudi za dimnikarje.

§ 130.

Podiranje stavb.

Stavbe se podirajo tako, da so delavci, zaposleni pri tem delu, zavarovani zoper zasip in poškodbe. Dovoljeno ni, istočasno podirati velikih blokov, n. pr. celega zidu naenkrat. Izjemoma je dovoljeno, podirati cele bloke naenkrat (tvorniških dimnikov, stolpov itd.) z vednostjo in odobritvijo pristojnega inspektorja dela.

Podiranje se vrši praviloma delno, sosednji deli zgradbe pa se morajo primerno podpirati.

Zgradbe, ki izgube zaslombo s podiranjem sosednjih zgradb, se morajo zavarovati z zadostnimi oporami.

Da ni ob podiranju velikega prahu, se mora spuščati drobn material skozi zaprte lesene žlebe. Po vsaki delni porušitvi se mora porušeni material polit z vodo.

§ 131.

Primetanje gradiva z roko.

Primetati stavbno gradivo z roko je dovoljeno samo v pritličju.

Delavci, ki so na lestvah, si smejo primetati opeko samo z enega nadstropja na bližnje nadstropje.

§ 132.

Za beljenje, pleskanje in ornamentna dela se smejo uporabljati lestve samo v pritličju in v prvem nadstropju.

Za višja nadstropja se uporabljajo navadni odri, na lestvah ali viseči.

§ 133.

Predpisi, ki se tičejo delavcev.

Nastopni predpisi so obvezni za delavce, zaposlene pri gradnji, ter se morajo kot taki po možnosti izobesiti pri vsakem stavbišču na vidnem kraju:

1.) Prepovedano je, z odra ali z visokih mest na stavbi metati orodje, gradivo in sploh težke predmete.

2.) Prepovedano je, samovoljno izvrševati kakršnekoli izpremembe na odru, v porazdelitvi lestev in sploh v pripravah za zidanje.

3.) Prihajanje, stopanje z odrov in lestev in plezanje po njih se mora vršiti oprezno, da se s tem ne ogroža njih stabilnost.

4.) Prepovedano je, med delovnimi odmori bivati na odrh.

5.) Gradivo, ki se dviga z dvigali, se mora polagati na dvigala tako, da ne more pasti z njih. Posode, ki imajo malto, vodo in druge tekočine, se ne smejo med dviganjem prelivati.

6.) Če se uporabljajo pri gradnji poljske železnice, ki se obratujejo s človeško ali živalsko močjo, se morajo vagončki v prvem primeru samo potiskati. Delavci, zaposleni pri tem opravilu, morajo nositi kline, da z njimi ustavljajo vagončke.

Če se premikajo vagončki z živalsko močjo, je treba vprežno žival goniti ob tiru. Ustavljen vagonček se zavaruje na postavljenem kraju z zagozdami. Prepovedano je, skakati na vagončke, dokler se premikajo.

7.) Delavci, zaposleni pri opravljanju, o katerih govori § 129., morajo uporabljati zaščitni pas in vrv. Istotako se morajo ravnati po vseh drugih varnostnih odredbah, ki jih predpisuje ta pravilnik.

8.) Vsako nepravilnost na stavbi morajo delavci takoj prijaviti pristojnemu nadzornemu organu.

9.) Prepovedano je, uporabljati stavbinske priprave za kaj drugega, nego za to, čemur so namenjene.

10.) Prepovedano je, postajati okoli dvigal, vreten, strojev, elektrovdov in drugih nevarnih priprav na stavbi osebam, ki niso zaposlene na tem kraju.

11.) Prepovedano je, stopati v nerazsvetljene stavbne prostore.

12.) Prepovedano je, stopati v prostore, ki se kurijo, ne da bi se odvajal dim, če vrata in okna niso odprta.

§ 134.

Higienski predpisi.

Glede sanitetne ureditve, pitne vode in stranišč veljajo predpisi občega dela tega pravilnika.

Industrija in uporabljanje svinca.

§ 135.

Podjetja, katerih se tiče pravilnik.

Spodaj navedene varnostne odredbe morajo ukreniti vsa podjetja, v katerih se izvršujejo ta-le dela s svincom: metalurgija svinca, prečiščanje srebra iz zmesi s svincom, redukcija cinka in svinca, fabrikacija akumulatorjev, fabrikacija kristalov, fabrikacija svinčevega emaila, nadalje njega uporabljanje v lončarstvu, okraševanje porcelana ali fajanse, hromolitografija, pri keramični industriji fabrikacija svinčevih zlitin, oksidov, svinčevih solj in barv, kakor tudi druge industrije, pri katerih se dela s svincom ali njegovimi spojinami.

§ 136.

Ženske in otroci.

Prepovedano je, v teh podjetjih zaposlovati ženske in mladostne delavce pod 18 leti.

§ 137.

Posode za topljenje.

Posode za topljenje svinca se postavljajo v dobro zračenih lokalih, popolnoma ločenih od delavnic.

Odvajanje dima.

Posebne naprave za odvajanje dima morajo biti postavljene:

- a) nad odprtino za ulivanje svinca in troske pri metalurgiji svinca;
- b) pred vrati peči pri industriji, ki proizvaja svinčev oksid;
- c) nad kotli za topljenje svinca in njegovih zlitin pri ostalih industrijah, naštetih v § 135.

§ 138.

Delo s svinčevimi spojinami.

Šefi podjetij, naštetih v § 135., morajo ukreniti potrebne odredbe, da se opravlja delo z oksidi in ostalimi spojinami svinca, ki izločajo prah, ob nastopnih pogojih:

1.) To delo se mora vršiti, če je količaja mogoče, z vlažnim materialom;

2.) če se ne vrši delo blizu vode ali druge tekočine, se mora opravljati mehanično v posebnih, prožnih, zaprtih posodah;

3.) če se ne more izvesti nič izmed tega, je treba delati blizu energične ventilacije, ki izsrkava vse škodljive dele;

4.) naposled, če tudi to ni mogoče, se morajo dajati delavcem maske, ki omogočajo pravilno dihanje.

§ 139.

Manipuliranje.

Z vsemi svinčevimi spojinami, bodisi v suhem, bodisi v vlažnem stanju, bodisi v zmesi ali raztopini, ne smejo delavci manipulirati z golo roko. Šef podjetja jim mora dajati ali rokavice iz primerne tvarine (gume, kavčuka ali drugega) ali pa posebno orodje, ki ga je treba vzdrževati v dobrem stanju in pogostoma čistiti.

§ 140.

Mize v delavnici.

Mize, na katerih manipulirajo delavci z omenjenim materialom, morajo biti pogrnjene z nepropustljivo tvarino, ki jo je treba vzdrževati v dobrem stanju.

Tla v delavnici.

Prav to velja za tla v delavnici, ki morajo biti razen tega nekoliko nagnjena v smeri posebne posode, v kateri se zbirajo deli svinca, ki prihajajo na tla. Tla v delavnici morajo biti vedno vlažna.

Delo samo se vrši tako, da posamezni deli ne padajo iz posod. Mize, tla in stene se morajo umivati vsaj enkrat na teden.

§ 141.

Drobljenje in mešanje.

Pretvarjanje v prah, mešanje in druga podobna opravila s svinčevimi spojinami se vrše v posebnih lokalih, visokih, prostornih, zadosti razsvetljenih in energično ventiliranih.

Če je material nemogoče močiti, se morajo dajati delavcem posebne maske.

§ 142.

Keramični proizvodi.

Prepovedano je, namakati keramične proizvode z golo roko v tople raztopine svinčevih soli (minija, svinčevega oksida, sulfata itd.).

§ 143.

Hrana in pijača, cestna obleka.

Prepovedano je, prinašati v te delavnice hrano in pijačo ter kaditi v njih.

Istotako se ne sme v teh delavnicah spravljati cestna obleka delavcev.

§ 144.

Delovna obleka.

Šefi podjetij morajo dajati delavcem posebno obleko za delo, poleg tega pa rokavice in maske, če je treba.

Delovna obleka se mora prati vsaj enkrat na teden.

Te stvari vzdržuje ob svojih stroških podjetje.

§ 145.

Umivalniki.

V podjetjih, kjer preti osebju zastrupljanje s svincom, se morajo postaviti zunaj lokala, kjer se izdelujejo svinčeve spojine, posebni umivalniki s toplo vodo.

Ti umivalniki morajo biti opremljeni z lončki in pipami v zadostnem številu, z vodo v obilici, z milom in za vsakega delavca z eno brisačo, ki jo je treba menjati vsak teden.

Istotako je treba postaviti omare (s ključi ali visečimi ključanicami) v posebnih oddelkih, v katerih se lahko spravlja cestna obleka ločeno od delovne obleke.

§ 146.

Kopalnice.

Vsemu osebju se mora dajati na razpolago topla kopel ali pršna kopel vsaj enkrat na teden.

Toda delavci, ki izpraznjujejo ali čistijo sobe in kanale za kondenzacijo svinčevih spojin, priprav-

ljajo peči za topljenje svinca in njegovih spojin, prevažajo svinec, ki se dobiva v jamah (fabrikacija svinčevega belila), zbirajo minij, naposled tarejo svinčev email, se morajo kopati vsak dan.

§ 147.

Predpisi za delavce.

Šefi industrije morajo nabiti na vidnem kraju delovnih lokalov:

- 1.) besedilo tega pravilnika;
- 2.) naredbo, ki nalaga delavcem, uporabljati določeno orodje, rokavice, maske, posebno delovno obleko; razen tega prepoveduje, prinašati jedi in pijače v delavnice; potem opozarja, da je treba pri vsakem obedu paziti na čistoto ust, nosnic in rok; naposled odreja kopanje, kakor to predpisuje § 146.

§ 148.

Sanitetna služba.

Šefi teh podjetij morajo ob svojih stroških zagotoviti sanitetno službo ob nastopnih pogojih:

- a) Za taka dela se ne sme sprejeti noben delavec brez zdravniškega izpričevala, da nima bolezni, katere stanje bi se poslabšalo v teh podjetjih.
- b) V delu se ne sme pridržati noben delavec, ki ga ni zdravnik pregledal po vstopu v delo in čez vsake tri mesece. Razen teh pregledov mora dati šef podjetja zdravniški pregledati vsakega delavca, ki se mu zaradi dela v podjetju zdravje poslabša ali ki izreče željo, da bi bil pregledan. (Glej prilogo 3.)
- c) Voditi se mora poseben register, ki je na razpolago inspektorju dela ter navaja (glej prilogo 4):
 - 1.) datum in čas, ko je bil delavec odsoten zbog kakršnekoli bolezni;
 - 2.) datum zdravniškega izpričevala, s katerim se utemeljuje gorenja odsotnost, vsebino izpričevala kakor tudi ime zdravnika, ki ga je izdal;
 - 3.) naredbe, ki jih je izdajal zdravnik podjetja v zmislu tega pravilnika;
 - 4.) seznamek vseh delavcev podjetja z označbo rednih zdravniških pregledov v zmislu tega pravilnika;
 - 5.) seznamek, v katerega se vpisujejo vsa obolevanja delavcev.

Uporabljanje svinčevega belila za barvanje.

§ 149.

Obči predpis.

Če se izjemoma uporablja za barvanje svinčevo belilo, se sme uporabljati samo v testenem stanju, nikoli pa ne v prahu.

§ 150.

Direktno uporabljanje z roko.

Prepovedano je, direktno rabiti roko pri upotrebljanju produktov, dobljenih iz svinčevega belila.

§ 151.

Strženje in grebenje predmetov, popleskanjih s svinčevim belilom.

Prepovedano je suho strženje in grebenje predmetov, popleskanjih s svinčevim belilom.

§ 152.

Delovna obleka.

Pri vseh delih pleskanja, pri katerih se uporablja svinčevo belilo, morajo dajati šefi podjetja osebu posebno delovno obleko. Istotako morajo skrbeti, da je ta obleka v dobrem stanju in čista.

Potrebščine za vzdrževanje telesne čistote morajo biti na razpolago delavcem takoj na delovišču.

Orodje.

Orodje, ki se uporablja pri delu, se mora isto tako vzdrževati čisto. Čistiti se ne sme s suhim strženjem.

§ 153.

Predpisi za delavce.

Šefi podjetij morajo izobesiti na vidnem kraju v lokalih, kjer se sprejemajo in izplačujejo delavci:

- 1.) besedilo tega pravilnika;
- 2.) delavski red, s katerim se nalaga delavcem, uporabljati posebno delovno obleko in stvari, potrebne za vzdrževanje čistote, ki jih določa § 152.

Pihanje stekla v steklarski industriji.

§ 154.

Uporabljanje istega pihalnika.

V steklarnah, kjer se steklo piha, ni dovoljeno, uporabljati več nego enega delavca za pihanje stekla z istim pihalnikom, če nimajo ti delavci zdravniškega izpričevala, da so zdravi in da so brez nalezljive bolezni.

To izpričevalo se izdaja:

- 1.) enkrat v 15 dneh delavcem, ki pihajo steklenice;
- 2.) delavcem, ki pihajo druge predmete iz stekla, vselej, kadar delavec prekine posel za 15 dni zaradi bolezni. Stroške za zdravniški pregled trpi podjetje.

§ 155.

Register o zdravstvenem stanju.

Poseben register, ki je na razpolago inspektorju dela, kaže za vsakega delavca:

- 1.) datum in čas, ko je bil odsoten zbog bolezni;
- 2.) datume zdravniških izpričeval, s katerimi se utemeljuje odsotnost, njih vsebino z oznako »spisoben« ali »ne« s podpisom zdravnika, ki je izdal izpričevalo, z imenom in specialnostjo vsakega posameznega delavca.

§ 156.

Sukcesivno pihanje.

V steklarnah, kjer se vrši pihanje sukcesivno z več delavci in z istim pihalnikom, se morajo vsi pihalniki razkužiti, preden začne delati vsaka skupina. Ta razkužitev se mora izvršiti ali z ognjem ali pa kako drugače.

§ 157.

Oznaka in čuvanje pihalnika.

Če uporablja en pihalnik vedno isti delavec, mora imeti pihalnik oznako, kateremu delavcu pripada. Vsak delavec ima v tem primeru svojo omaro, kamor lahko s ključem zapira svoj pihalnik.

§ 158.

Uporabljanje mladostnih delavcev in žensk.

Prepovedano je, uporabljati mladostne delavce pod 18 leti in ženske vobče v oddelkih, kjer se topi in piha steklo.

§ 159.

Predpisi za delavce.

Šefi podjetij morajo izobesiti na vidnem kraju v podjetju:

- 1.) besedilo tega pravilnika;
- 2.) naredbo, da morajo delavci uporabljati pihalnike samo ob pogojih, predpisanih v §§ 154., 156. in 157.;
- 3.) ime in addresso zdravnika dotičnega podjetja.

Zaščita delavcev v podjetjih, ki delajo z elektriko.

§ 160.

Električne instalacije morajo biti opremljene z varnostnimi napravami, ki ustrezajo največji napetosti uporabljanega toka.

Po tej napetosti se dele vse električne instalacije na dve kategoriji.

Prva kategorija.

A. Istosmerni tok. — Instalacije, v katerih ne preseza največja napetost med prevodnikom in zemljo 600 voltov.

B. Izmenični tok. — Instalacije, v katerih ne preseza največja efektivna napetost 300 voltov.

Druga kategorija.

Instalacije, v katerih je napetost večja od zgoraj omenjenih.

§ 161.

Podstavki strojev druge kategorije.

Pri vseh električnih strojih, ki spadajo v drugo kategorijo, so tudi stroji in njih deli, ki bi mogli služiti za prevodnike in skozi katere ne sme prehajati električni tok; ti se morajo zvezati z zemljo ali pa izolirati od nje. V poslednjem primeru je treba položiti okoli strojev pod, slab prevodnik elektrike, izoliran od zemlje in dosti prostoren, da se prepreči istočasno dotikanje stroja in enega ali drugega prevodnika, zvezanega z zemljo.

Zveza z zemljo in izolacije se morajo stalno vzdrževati v dobrem stanju.

Transformatorji.

Ista določila veljajo za transformatorje, ki so zavisni od instalacije druge kategorije. Dohod k transformatorjem mora biti mogoč samo osebu, ki ima posla pri njih.

§ 162.

Ograjanje strojev ali aparatov.

Če je postavljen stroj ali električen aparat druge kategorije v lokalu, ki služi istočasno drugemu namenu, se mora del lokalca, v katerem je stroj ali aparat, napraviti za nepristopnega z ograjo ali kako drugače vsemu osebu, ki nima posla s strojem ali aparatom; izobesiti se mora pisмено svarilo, ki opozarja na nevarnost.

§ 163.

Zapalna atmosfera v lokalih, kjer so električni stroji.

V lokalih, kjer so nameščeni akumulatorji, eksplozivne tvarine in v katerih se narejajo ali eksplozivni plini ali zapalen prah, je prepovedano, postavljati nepokrite električne stroje, električne žarnice, ki nimajo okrova, električne obločnice kakor tudi druge električne aparate, pri katerih se delajo iskre, če se aparati ali stroji prej ne zapro v okrove, ki jih izolirajo od nevarnega zraka.

Ventilacija lokalov, v katerih so akumulatorji, mora biti zadostna, da se dado stalno odvajati plini, ki se narejajo v njih.

§ 164.

Razvodne plošče.

Pri razvodnih ploščah električnega toka prve kategorije morajo biti prevodniki dobro zavarovani in dovolj ločeni, da je preprečena vsaka nevarnost. Prostor zadaj za razvodno ploščo se ne sme uporabljati za nič drugega nego za to, čemur je namenjen.

Pri razvodnih ploščah toka druge kategorije morajo biti tla pred razvodno ploščo izolirana in napravljena tako, kakor je to rečeno pri strojih.

Če so postavljeni kovinasti deli razvodnega aparata druge kategorije na zadnji strani plošče, se mora okoli omenjenih kovinastih delov razvodnega aparata rezervirati prazen prostor, širok 1 m in visok 2 m. Vstop v ta prostor je dovoljen samo z vednostjo šefa podjetja onim, ki imajo tam posla; ostalim je s posebno tablico prepovedan.

§ 165.

Dohod k strojem in aparatom.

Dohod k strojem in aparatom druge kategorije mora biti visok najmanj 2 m; širina med posameznimi stroji, prevodniki kakor tudi aparati samimi, naposled med njih deli in kovinastimi deli konstrukcije pa ne sme biti manjša od 1 m.

Prevodniki in aparati druge kategorije morajo biti na razvodnih ploščah vidno ločeni od ostalih s posebno oznako (n. pr. barvo).

V lokalih, kjer so tla in stene dobri prevodniki, bodisi po konstrukciji sami, bodisi zaradi usedanja soli, ki se nareja v lokalu po naravi industrije kakor tudi zaradi vlage, se ne smejo nezavarovani prevodniki ali aparati postavljati v dosežaju.

§ 166.

Pomožna razsvetljava.

Dvorane električnih generatorjev in podcentrale morajo imeti pomožno razsvetljava, ki se uporabi, kadar odreče redno sredstvo za razsvetljava.

§ 167.

Prevodniki.

Odkriti prevodniki, ki pripadajo instalacijam druge kategorije, se morajo postavljati izven dosežaja na izolatorjih, primerno porazdeljenih in oddaljenih od kovinastih mas.

Odkrite prevodnike, ki pripadajo instalacijam prve kategorije, a so postavljeni znotraj, je treba, če morajo biti v dosežaju, opremiti s posebno vidno oznako; dostop k njim se mora onemogočiti s posebno varnostno ograjo.

Omoti neodkritih prevodnikov se morajo zadostno izolirati.

Na prevodnikih prve kategorije se ne sme pričeti nobeno delo, dokler se ne ukrenejo vse varnostne odredbe za one, ki naj prično to delo.

Da se prepreči nenormalno razgrevanje prevodnikov, se morajo ukreniti vse potrebne odredbe za varovali, svinčeni prekinitelj in podobni naprave.

Vsaka električna instalacija v zvezi z omrežjem, ki ima zračno črto dolgo 500 m, mora biti zadostno zavarovana zoper atmosfersko elektriko.

§ 168.

Drogi in nosilci električnih prog.

Drogi, nosilci in vobče vsi kovinasti deli instalacije, ki so v nevarnosti, da pridejo slučajno pod napetost druge kategorije, morajo biti zvezani z zemljo.

§ 169.

Izključevanje pri delu na progi.

Prepovedano je, opravljati kakršnokoli delo na električnih progah druge kategorije, preden se mesto, kjer je treba delati, izloči na eni in na drugi strani.

Zveza se sme upostaviti samo z izrečno odobritvijo službenega šefa; tega mora predhodno obvestiti vsak vodja partije, da je delo končano in da so delavci zbrani na določenih mestih. Dokler traja delo, se mora vzdrževati izločitev tako, da je spoj mogoč samo na izrečno povelje službenega šefa.

Izjema od tega je dovoljena samo, če zahteva javna varnost izvrševanje nujnih del na progah pod napetostjo druge kategorije; vendar pa se smejo izvrševati dela tudi tedaj samo z odobritvijo službenega šefa in ob vseh varnostnih odredbah, ki jih predpiše.

§ 170.

Prepovedano je, izvrševati izločitve posameznih krakov ali podobna dela, ki bi mogla spraviti v zvezo, direktno ali indirektno, osebe s prevodniki ali kovinastimi deli napetosti druge kategorije, preden se ukrenejo potrebne varnostne odredbe za osebe.

§ 171.

Proge.

Telefonske in brzojavne proge ali posebni signali, ki pripadajo posameznim električnim instalacijam in so montirani povsem ali samo z delom svoje dolžine na istih nosilcih (drogih), ki nosijo električno progo druge kategorije, spadajo pod predpise §§ 168., 169. in 170.

Njih vezišča, njih aparati za manevriranje in signali morajo biti postavljeni tako, da jih je mogoče rabiti samo, če je njih posluževalec kar najbolje izoliran od zemlje, ako že niso aparati sami postavljeni tako, da je ta izolacija zagotovljena.

§ 172.

Predpisi za delavce.

Šefi podjetij morajo izobesiti na vidnih krajih za vse instalacije druge kategorije:

- 1.) službeno naredbo, ki objavlja, da je nevarno in zato prepovedano, se dotikati kovinastih delov ali prevodnikov napetosti druge kategorije celo z rokavicami iz kavčuka, ali pa kaj delati na teh delih in prevodnikih celo z orodjem, ki je izolirano;
- 2.) besedilo tega pravilnika in navodila za prvo pomoč ob nezgodah.

Razen tega morajo v vsakem lokal, kjer so instalacije druge kategorije, imeti pripravljene za nezgode kljuke z izoliranimi ročicami in lesen stol z nogami iz stekla ali porcelana.

§ 173.

Delavnice, kjer se izdeluje in popravlja električni material.

V delavnicah, kjer se izdeluje ali popravlja električni material (stroji, instrumenti, aparati, kabli in prevodniki) in kjer se stalno uporablja napetost druge kategorije, da se preizkuša material, ki se izdeluje v delavnici, so dovoljeni zaradi teh preizkusov prekrški prednjih predpisov, če prihaja k nevarnim delom samo izkušeno osebje, ki ga določa šef podjetja, in če se s tem ne ogroža obča varnost.

Posebno objavo, ki ureja izvrševanje preizkusov, mora izobesiti podjetje na vidnem kraju.

§ 174.

Načrt instalacij.

Šefi podjetij morajo pokazati na zahtevo inspektorjev dela načrt svoje električne instalacije druge kategorije, iz katerega je razvidna porazmestitev centrale, podcentral in omrežja.

K načrtu spada knjiga, ki navaja:

- a) ali so po § 161. tega pravilnika stojala in kovinaste snovi, skozi katere ne prehaja tok, izolirane ali pa so zvezane z zemljo;
- b) tehnična obvestila, ki jih je treba za to, da se kontrolirajo določila tega pravilnika.

Če se načrt instalacije izpremeni, se dá novi načrt v vpogled inspektorju dela, preden začne instalacija delovati.

§ 175.

Ostali predpisi.

Za vsa ostala dela in vse ostale primere, kjer se uporablja električni tok visoke ali nizke napetosti, veljajo, dokler se ne izda o tem poseben predpis, določila Dunajske električne družbe.

§ 176.

Izvajanje električnih instalacij.

Za izvajanje električnih instalacij kakršnekoli vrste mora biti oni, ki ga opravlja, usposobljen po zakonu.

Delo v stisnjenem zraku.

§ 177.

Osebe, ki se ne smejo uporabljati za ta dela.

Za delo v stisnjenem zraku v caissonu se ne sme sprejeti noben delavec, ki nima zdravniškega izpričevala, da je sposoben za to vrsto dela.

V teh podjetjih se ne sme pridržati noben delavec, ki ga ni zdravnik pregledal 15 dni po začetku dela in potem vsak mesec. Razen tega mora dati šef podjetja zdravniški pregledati vsakega delavca, ki oboli v nosu, grlu ali ustih ali ki izreče željo, da bi bil pregledan. Poseben register kaže gibanje obolevanj pri delavcih v podjetju.

Vse zdravniške preglede plačuje podjetje.

§ 178.

Prepoved alkohola.

Ukreniti je treba posebne odredbe, da se v ta podjetja ne prinašajo alkoholne pijače.

§ 179.

Kompresija in dilatacija zraka.

Kompresijo in dilatacijo zraka nadzira poseben organ podjetja, ki se določi s pismenim nalogom.

Pri kompresiji mora znašati čas, ki se uporabi, da se dvigne efektivni pritisk od 1 kg/cm² na 2 kg/cm², vsaj 4 minute, za vsak naslednji kg/cm² pa vsaj po 5 minut.

Čas, ki se uporablja za znižbo pritiska, ne sme biti krajši od:

- 20 minut na kg za efektivni pritisk večji od 3 kg/cm²;
- 15 minut na kg za efektivni pritisk med 3 in 2 kg/cm²;
- 10 minut na kg za znižbo efektivnega pritiska 2 kg/cm² na normalnega.

Če pritisk ne preseže 1 kg efektivno na cm², sme znašati čas, ki je potreben, da se zniža pritisk na normalnega, 5 minut.

Dokler delavci ne odidejo iz caissona, ga je prepovedano naglo spuščati s tem, da se hitro zmanjšuje pritisk. Vsaka vhodna stanica mora imeti manometer.

Če je efektivni pritisk v caissonu večji od 1 kg/cm², mora manometer registrirati izpreminjanje in stalno kazati izpremembo vidno.

§ 180.

Delovna stanica.

Delovna stanica mora biti vsaj toliko, da delavci lahko stojijo; nikoli pa ne sme biti nižja od 1-80 m.

Količina zraka, ki se obnavlja v delovni stanici, mora znašati vsaj 40 m³ na uro za vsako osebo; zrak mora biti tak, da ni v njem ogljikove kisline več nego 1 %.

Če prestane obnavljanje zraka po presledku 10 minut, odredi uprava podjetja, da morajo delavci oditi iz delovne stanice.

§ 181.

Vhodna stanica.

Na vsako osebo v vhodni stanici mora spadati vsaj 600 dm³ prostora.

Če presegajo periode, ko se pritisk znižuje v vhodni stanici, 10 minut, se mora zavarovati ob-

navljanje zraka tako, da se istočasno odpirajo pipe za pripuščanje in izpuščanje stisnjenega zraka.

Poleti se mora vhodna stanica zaščititi od solnca s šatorom in slamo, ki mora biti vlažna.

Če je zaposlenih v delovni stanici istočasno več nego 20 delavcev, mora občevati stanica z zunanostjo telefonski.

§ 182.

Odredbe ob izhodu delavcev iz vhodne stanice.

Ukreniti se morajo posebne odredbe, da delavci, prihajajoči iz vhodne stanice, ne padajo zaradi omotice.

§ 183.

Vrata.

Spojna vrata med vhodno stanico in zunanostjo se morajo odpirati proti strani večjega zračnega pritiska.

Vrata, skozi katera se prinaša in odnaša material v te oddelke, se smejo odpirati proti strani manjšega zračnega pritiska; opremljena pa morajo biti s posebno vzmetjo, ki preprečuje naglo odpiranje.

§ 184.

Vhod v stanice in izhod.

Vhodni kanali morajo biti lahko pristopni, lestve pa vedno v pravilnem stanju. Rešilne priprave morajo biti pripravljene za delavce, ki ne bi mogli uporabiti lestev.

§ 185.

Razsvetljava.

Vhodna stanica, vhodni kanali in delovna stanica morajo biti razsvetljeni z električno lučjo.

Ukreniti je treba posebne varnostne odredbe, da se ne morejo delavci kretati v delovni stanici pod vhodnimi kanali.

§ 186.

Vhodni kanali.

Vsaka dovodna cev stisnjenega zraka mora biti na ustju opremljena z avtomatskim ventilom, ki se zapre, če se zniža pritisk v cevi pod pritisk v delovnem lokalu.

Instalacija, ki služi za obnavljanje zraka v delovni stanici (črpalka, rezervoarji, cevi), mora imeti posebno napravo, ki avtomatski regulira pritisk uvedenega zraka.

§ 187.

Prva pomoč.

Delavnica mora imeti sredstva za prvo pomoč in rezervoar s stisnjenim kisikom ali s snovmi, ki lahko in hitro izločajo čist kisik.

Baraka za odmor po izhodu.

Če se opravlja delo v delovni stanici pod efektivnim pritiskom, večjim od 1-2 kg/cm², je treba postaviti blizu delavnice barako za odmor delavcev, ko pridejo iz delavnice. Njene dimenzije se določijo po številu delavcev, ki delajo istočasno v stisnjenem zraku, tako, da spada na vsakega delavca 10 m³. Barako je treba zadosti zračiti in kuriti; opremljena mora biti z univalnikom, milom in brisačo za vsakega delavca, z oddelkom za obleko in posteljami za odmor.

Izhodna stanica.

Če je pritisk v caissonu večji od 2 kg/cm², se mora dati delavcem na razpolago blizu delavnice izhodna stanica, dovolj prostorna, da stoji v njej postelja za dve osebi.

§ 188.

Pregledi.

Aparati, motorji, rezervoarji, cevi, ventili, lestve in verige teh podjetij se morajo vsak teden pregledati. Istotako je treba pogostoma pregledovati spoje vhodnih kanalov.

§ 189.

Izjeme.

Izjemoma je dovoljeno, odstopati od § 179. (poslednji odstavek), § 180. (drugi odstavek), § 181. (poslednji odstavek) in § 187. (poslednji odstavek), če to odobri inspektor dela.

§ 190.

Predpisi za delavce.

Šefi podjetij morajo izobesiti na vidnem kraju: 1.) besedilo tega pravilnika; 2.) čas, dokler traja delo v stisnjenem zraku, in pomoč, ki se daje ob nezgodah.

Železnice za poljska in gradbena dela.**§ 191.****Prosta širina med tiri.**

Če tečeta dve progi vzporedno, mora biti širina med notranjima tračnicama toliko, da znaša prosta širina med dvema vagonoma, ki stojita drug poleg drugega, vsaj 0-70 m. Ta minimum se sme znižati na 0-50 m, če služijo tiri samo za gariranje vozovja.

§ 192.**Prosta širina med tirom in zidom.**

Če teče tir poleg zidu ali poleg drugega objekta, stalnega ali premičnega, se mora pustiti med objektom in robom vagonov prosta širina vsaj 0-70 m. Med objekti, kakršni so drogi, vrata, mejniki itd., in končnim robom vagonov je treba pustiti proste širine vsaj 0-50 m.

Ta določila ne veljajo za klančine, kjer se opravlja vtovarjanje ali iztovarjanje, za shrambe goriva, ki so postavljene stalno in opremljene s stalnimi ograjami.

§ 193.**Prosta širina med tirom in materialom.**

Vse provizorne shrambe materiala ali blaga, ki stoje poleg tira, se morajo postaviti tako, da znaša prosta širina med vagonom in materialom vsaj 0-70 m.

§ 194.**Zavarovanje vagona, ki stoji.**

Vsak vagon, ki stoji na tiru blizu tirnega križišča ali kretnice, mora biti zavarovan s signali, če je razdalja med končnimi točkami tega vagona in voznim materialom, ki se odpravlja po bližnjem tiru, manjša od 0-70 m.

§ 195.**Merjenje proste širine.**

Za določanje prostih širin, ki jih omenjajo §§ 191., 192., 193. in 194. tega pravilnika, se merijo razdalje vodoravno; pri tem se vpoštevata tudi tovor vagona.

§ 196.**Vzvodi.**

Vzvodi kretnic, žice signalov in druge podobne naprave, ki so na površini zemlje, morajo biti zavarovane s trdnim okrovom ali pa tako pobarvane, da so lahko vidne.

§ 197.**Signali na vlakcu.**

Vsak stroj ali vsaka skupina vagonov, ki se premiče, mora imeti signale, ponoči pa prižgane svetiljke.

§ 198.**Signali na progi.**

Signali za stoj in za počasno vožnjo morajo biti postavljeni pred deli proge, pri katerih je promet prepovedan ali pred katerimi je treba voziti počasneje.

§ 199.**Varnostne odredbe ob popravilu na progi.**

Kadar je treba na tirih ali v njih bližini kaj delati, se morajo ukreniti vse odredbe, potrebne za varnost osebja, ki je določeno za ta dela; poseben delavec ali uslužbenec mora biti določen za to, da pazi na premikanje bližnjih vlakov in na signale, ki jih daje osebje, spremljajoče te vlake; razen tega je treba postaviti poseben varnostni signal, če to zahtevajo lokalne razmere.

§ 200.**Sprevodniki.**

Pred vsakim vlakom ali delom vlaka, ki ga odbija ali potiska stroj, mora biti sprevodnik, da daje potrebne signale strojevodji in osebju, ki so na tiru.

§ 201.**Prehodi pri delavnicah in skladiščih.**

Če zahteva organizacija dela, da stopa ob določenih urah, na določenih mestih čez tir večje število uslužbencev ali delavcev, zlasti ob prihodu v delavnico ali skladišče, ali ob izhodu iz njiju, je treba ukreniti potrebne odredbe, da ob tem času na tem mestu ne vozijo vlaki.

§ 202.**Zavore.**

Vsaka skupina vagonov, ki se premika, mora biti opremljena s potrebnim številom zasadenih zavore.

Če stoji vagon ali skupina vagonov na tiru, se morajo ukreniti vse odredbe, da se ne začno premikati sami od sebe.

§ 203.**Delavnični in skladiščni tiri.**

Določila §§ 193., 197. in 198. se ne uporabljajo na tiri, ki so v delavnicah, skladiščih ali drugih zgradbah.

§ 204.**Železnice, ki se obratujejo z vreteni.**

Pri železnicah, ki se obratujejo z vreteni, morajo skrbeti šefi podjetij, da ni ob gibanju vreten:

- noben delavec ali uslužbenec med vretenom in vagonom, ki se premika;
- da noben predmet ne ovira prehoda verigi ali kablu, ki služi za vlačenje;
- da se konča vlačenje in opraskanje vlačilne verige ali kabla šele, ko je vagon ustavljen;
- da se požene vreteno šele po učinjenem sporazumu organa, ki ga posluhuje, z organom, ki ravna verigo ali kabel.

§ 205.**Premikalno osebje.**

Ukreniti je treba potrebne odredbe, da spremlja vagon, ki se tako premika, vedno zadostno število uslužbencev, ki smejo vagon po potrebi takoj ustaviti.

§ 206.

Če dimenzije ali tovor vagonov ne dopuščajo uslužbencu, ki vrši premikanje, da bi videl tir pred vagoni, se mora določiti poseben uslužbenec, ki hodi pred vagoni ter daje premikalnemu osebju in osebju, ki so na tiru ali v njegovi neposredni bližini, vsa obvestila, potrebna zaradi varnosti.

§ 207.**Predpisi za delavce.**

Šefi podjetij, ki uporabljajo železnice za gradnjo, morajo izobesiti na vidnih krajih delovnih lokalov:

- besedilo tega pravilnika;
 - naredbo, ki daje osebju na znanje:
- da je prepovedano, hoditi med vozovi vlaka, ki se premika, in se postavljati mednje zaradi odpenjanja, preden se vagoni popolnoma ustavijo; da je spenjanje dovoljeno šele, ko se eden izmed vagonov, ki ju je treba speti, popolnoma ustavi; uslužbenec, ki naj izvrši spoj, se mora postaviti med vagona, ki ju je treba speti, dokler sta vsaksebi najmanj 3 metre; potiskovanje zaradi spoja se mora vršiti oprezno; ustaviti ga je treba, ko se vagona spneta, da se uslužbenec, ki ju je spenjal, lahko umakne.
 - Prepovedano je, spenjati vagon osebju, ki niso večje temu poslu;
 - da je prepovedano, pregledovati tir pred vozovi ali strojem, ki se premikajo;
 - da je prepovedano, stopati na odbijače ali spenjače vagonov ali stroja, ko se premikajo;
 - da se stroj ne sme pognati, dokler ne dá oseba, ki ga posluhuje, predpisanega signala;
 - da morajo delavci ali uslužbenci, ki delajo na tirih ali v njih bližini, paziti na signale, ki jih daje strojevodja ali vlakovno osebje, kakor tudi na signale, ki jih daje premikalno osebje.

Tem signalom se morajo delavci brezpogojno pokoravati.

Mehanične pralnice perila.**§ 208.****Prinašanje perila v pralnice.**

Umazano perilo se ne sme prinašati v pralnice perila nezavito, nego samo v vrečah, balah, posebnih svežnjih ali na drug primeren način.

§ 209.**Razkuževanje.**

Umazano perilo se mora pred vsakim nadaljnjim opravljenjem razkužiti, bodisi da se namoči v vrelo raztopino luga, bodisi da se poskropi z razkužilno raztopino, da se ne more izločiti prah iz perila. Vreča ali bal, v kateri je bilo perilo prineseno, se mora na isti način razkužiti.

§ 210.**Delovna obleka.**

Podjetja za pranje perila morajo dajati zaposlenemu delavstvu na razpolago delovno obleko, ki jo mora podjetje pogostoma prati, da se vzdržuje v dobrem stanju in čista.

§ 211.

Prepoved, prinašati umazano perilo tja, kjer je čisto perilo.

Prepovedano je, prinašati umazano nerazkuženo perilo v likalnice in oddelke, kjer je oprano perilo.

§ 212.**Odvajanje vode.**

Voda, s katero se pere perilo, se mora takoj odvajati iz delovnih prostorov po zaprtih kanalih.

§ 213.**Jedi in pijače.**

Prepovedano je, prinašati jedi in pijače v prostore, kjer je umazano perilo.

§ 214.

Za ta podjetja veljajo obči predpisi, kolikor se tičejo tekočin in pare, ki se narejajo v podjetju.

§ 215.**Zavarovanje strojev.**

Vsi stroji morajo biti zavarovani s primernimi napravami; posebno je treba paziti na centrifuge, katerih pokrov se ne sme odpirati, dokler se centrifuga giblje.

Predpisi za delavce.

Podjetja morajo izobesiti na vidnem kraju:

- besedilo tega pravilnika;
- naredbo, ki predpisuje uporabo delovne obleke ter prepoveduje, prinašati in uživati jedi in pijače v prostorih, kjer je umazano perilo.

Tiskarska podjetja.**§ 216.****Prostornina in površina delovnih lokalov.**

V delovnih prostorih tiskarskih podjetij, v katerih se opravljajo spodaj našeta dela, mora spadati na vsakega delavca 15 m³ prostora in 3 m² tal. Višina ne sme biti manjša od 3 m.

Dela, katerih se tiče prednji predpis, so ta-le:

Nevarna dela.

- Izdelovanje zlitin za ulivanje črk in ostalih tiskarskih potrebščin, če imajo zlitine svinec v sebi;
- ulivanje črk in ostalega materiala iz zgoraj omenjenih zlitin;
- stereotipska dela in ulivanje klišejev;
- opravila ob ulivanju potrebščin za stavne stroje, kolikor imajo te potrebščine v sebi svinec;
- opravila s stavnim materialom, kakor zlaganje stavka, razmetanje stavka, sortiranje, porazdeljevanje, vlaganje in podobno;
- opravila s suhimi svinčnimi barvam in
- bronsiranje s praškom in čiščenje strojev, ki se uporabljajo za to.

Za vsa ostala opravila v tiskarskih podjetjih se smejo uporabljati prostori z 12 m³ na vsakega delavca in 2-6 m² tal.

Izjeme.

Če je treba, sme inspekcija dela dovoliti, da se število delavcev v stavnicah nekoliko poveča za 60 delavnikov, v ostalih prostorih pa največ za 30 delavnikov.

A tudi to višje število ne sme biti toliko, da bi spadalo na enega delavca manj nego 12 m³ v prvem primeru ali 10 m³ v drugem primeru.

§ 217.**Uporabljanje podzemeljskih prostorov.**

Pri novih podjetjih se ne smejo za dela, navedena v točkah 2.) do 7.) § 216., uporabljati podzemeljski prostori. Istotako je prepovedano, uporabljati podzemeljske lokale za tiskanje, razen če se uporabljajo za to rotacijski stroji.

Za ostala dela se smejo uporabljati podzemeljski lokali samo, če je njih svod vsaj za svoje štiri petine nad površino ulice in če so ti lokali visoki vsaj 4 metre.

Izjeme.

Izjemoma tudi ni treba popolnoma izpolnjevati teh pogojev, če ni zaposlenih v delavnici več nego 3 do 5 delavcev, če je lokal dovolj pristopen solnčni svetlobi in opremljen z napravami za zračenje.

§ 218.

Prostori, v katerih se nareja prah in visoka temperatura.

Delovni prostori, kjer se opravljajo posli, ki proizročajo visoko temperaturo in velik prah, se morajo ločiti od ostalih delovnih prostorov tako, da temperatura in prah ne nadlegujeta delavcev, ki niso zaposleni v prej navedenih prostorih.

Stavnice in tiskarne.

Stavnica in tiskarna morata biti istotako ločeni v posebnih lokalih.

Bronsiranje.

Bronsiranje s praškom se mora istotako opravljati v posebnih lokalih; kjer se pa opravlja ta posel na veliko, se vrši s stroji, ki ne propuščajo prahu.

§ 219.

Tla.

Vsi delovni prostori tiskarskih podjetij morajo imeti ravna tla brez razpok. Najmanj dvakrat na leto se morajo premazati s preparatom, ki pridrži prah. Če to ni mogoče, se morajo tla vsak dan izpirati.

Tla morajo biti lesena, razen tal v delovnih prostorih, kjer se opravljajo dela, omenjena v točkah 1.) do 4.) in 6.) § 216.

Na mestih, kjer je delavec dolgo časa zaposlen, se morajo obložiti tla z materialom, ki je slab prevodnik toplote.

§ 220.

Stene.

Stene delovnih prostorov, v katerih se opravljajo dela, omenjena v točki 1.) § 216, morajo biti do 2 m visoko popleskane z mastno barvo ali z drugo tvarino, ki se da lahko prati; ostali deli sten kakor tudi strop morajo biti pobeljeni. Ponovno beljenje in pleskanje z mastno barvo ali z drugo tvarino se vrši po predpisih občega dela tega pravilnika.

§ 221.

Pljuvalniki.

Vse tiskarske delavnice, v katerih se narejajo nezdravi prah ali izparine, morajo biti opremljene z zadostnim številom pljuvalnikov. Ti morajo imeti v sebi tekočino ter se morajo vsak dan čistiti.

§ 222.

Garderobe.

Vsako tiskarsko podjetje mora napraviti za svoje delavce garderobe, kamor spravljajo delovno obleko. Garderobe morajo biti urejene tako, da se cestna obleka lahko popolnoma oddeli od delovne obleke.

§ 223.

Obedovanje v podjetju.

Prepovedano je, prinašati jedi v delovne prostore tiskarskih podjetij ter jih uživati v njih.

Tiskarska podjetja, v katerih se vrši delo ne-prestano ali se opravlja ponoči, morajo prirediti za svoje delavce jedilnice, kjer spravljajo hrano in obdujejo.

Prepovedano je, vstopati v jedilnice delavcev, ki se ni umil in ni slekel delovne obleke.

§ 224.

Stroji.

Za stroje, ki niso specialno za tiskarska podjetja, veljajo obči predpisi.

Navadni tiskalni stroji morajo biti opremljeni s takimi napravami, da jih je mogoče ustavljati z obeh strani.

Brzotiskalni stroji.

Brzotiskalni in rotacijski stroji morajo biti opremljeni z napravami, ki izključujejo predčasno ali spontano gibanje teh strojev.

Če se gibljejo tiskalni stroji z električnim motorji, se mora poleg naprave za pogon motorja (spuščala) postaviti tudi varnostno iztikalo v potrebnih razdalji od prvega.

Rotacijski stroji.

Pri rotacijskih strojih se mora napraviti signalni aparat (zvonec), ki naznanja, da je stroj začel delati.

Delovna mesta okoli rotacijskih strojev in brzotiskalnih strojev, ki so vzvišena, se morajo ograditi, da delavec ne pade.

Za transportiranje, montiranje in demontiranje težkih valjarjev, kamenitih plošč kakor tudi za dviganje posameznih delov stroja je treba napraviti primerna dvigala.

Vsi tiskalni stroji, ki delajo z valjarji, morajo biti opremljeni z varnostnimi napravami, ki ne dopuščajo, da bi bile delavčeve roke med valjarji, preden se valjarji ustavijo.

Stroji za rezanje papirja.

Pri strojih za rezanje papirja morajo biti prerezi za nože ograjeni s pločevino ali lesom, da ne pride roka vanje.

§ 225.

Odvajanje dima in pare.

Vsi kotli in vse peči, ki se uporabljajo v tiskarskih podjetjih za napravlanje zlitin, ulivanje tiskarskega materiala in za druge potrebe, morajo biti opremljeni z odvodnimi cevmi za odvajanje dima in pare, ki nastajata pri topljenju.

Kakor peč ali kotel mora biti tudi odvodna kanalizacija obložena s slabimi prevodniki toplote.

§ 226.

Snemanje valjarjev s stavkom.

Valjarji s stavkom pri rotacijskih strojih kakor tudi kalupi pri tiskalnih strojih se smejo snemati samo, ko so stroji popolnoma ustavljeni.

§ 227.

Zapalne tekočine.

Zapalne tekočine se smejo hraniti v delovnih prostorih tiskarskih podjetij samo v količinah, ki zadoščajo za dnevno uporabo, in sicer v posodah, zavarovanih zoper eksplozijo.

§ 228.

Uporabljanje delovne obleke.

Vse osebe, zaposlene v tiskarskih delavnicah, kjer se uporabljajo transmisije z jermeni, rotacijski stroji, razni tiskalni stroji in ostali stroji, morajo nositi obleko, ki se tesno prijema života, lase pa zavarovane s primerno kapo. Istotako ne smejo imeti te osebe, dokler se vrši delo, prstanov na roki.

§ 229.

Zaposlovanje žensk in mladostnih delavcev.

Prepovedano je, uporabljati ženske in mladostne delavce pod 18 leti pri tiskalnih strojih kakor tudi pri vseh ostalih tiskarskih delih, kjer vpliva na delavca varno svinec. Izjemoma se smejo uporabljati:

- 1.) vajenci po dovršenem 16. letu;
- 2.) ženske, starejše nego 18 let, pri aparatih za bronsiranje;
- 3.) ženske, starejše nego 18 let, pri razmetanju stavka kakor tudi pri skladiščih in pri vkladanju črk;
- 4.) ženske, ki so že več let pri tiskarskih delih.

§ 230.

Razsvetljava, kurjava in zračenje.

Za razsvetljava, kurjavo in zračenje teh podjetij veljajo obči predpisi. Če se dela v podjetju neprestano, je popolno zračenje obvezno ob izmeni vsake skupine.

§ 231.

Čiščenje.

Vsi delovni prostori tiskarskih podjetij se morajo čistiti vsak dan pred delom ali po njem. Istotako se morajo enkrat na teden umiti.

To velja tudi za lokale, kjer sta nastanjeni garderoba in jedilnica.

Umivanje prostorov.

Ko se umivajo prostori, se morajo umiti tudi stene v višini, do katere so popleskane z mastno barvo.

Istotako se morajo pulti za omare, kasete (skrinjice) s črkami, ki se stalno uporabljajo, očistiti najmanj enkrat na mesec.

Kasete.

Kasete z ostalimi črkami se morajo očistiti po vsaki uporabi. Na kasetah je označiti datum čiščenja.

Kasete se čistijo po možnosti z aparati za vsrkavanje prahu, če pa to ni mogoče, z mokrimi krpmi.

Pihati prah s kaset, je dovoljeno samo zunaj delovnih lokalov.

Dvakrat na leto se mora vse podjetje z vsemi instalacijami vred temeljito očistiti in umiti.

§ 232.

Delovna obleka.

Podjetje mora nabaviti delovno obleko vsem delavcem, ki vpliva varno nanje svinčev prah.

Semkaj spadajo tudi stavci, tiskarji, strojniki in livci.

Vzdrževanje in čiščenje delovne obleke obremenja podjetje.

Delavcem, zaposlenim v oddelkih, kjer se močno razvija prah (bronsiranje, trenje suhih svinčenih barv itd.), mora dajati podjetje respiratorje.

§ 233.

Pitna voda.

Podjetje mora dajati delavcem na razpolago dobro pitno vodo.

Umivalniki.

Istotako jim mora dajati zadostno število umivalnikov s toplo vodo, milom in brisačami, da se delavci po delu lahko umivajo.

§ 234.

Dolžnosti delavcev.

Delavci tiskarskih podjetij so dolžni:

- a) uporabljati delovno obleko in respiratorje, ki jih jim daje podjetje po § 232. tega pravilnika;
- b) po končanem delu si umiti s toplo vodo obraz, roke in usta;
- c) roke si morajo umivati z milom in ščetko;
- c) cestno obleko spravljati v posebnih oddelkih — garderobah —, da ne vpliva nanjo prah;
- č) dajati se zdravniški pregledovati, kakor je to spodaj predpisano;
- d) držati se predpisa, ki prepoveduje, prinašati alkoholne pijače v ta podjetja;
- e) držati se predpisa, ki prepoveduje, prihajati v jedilnico v delovni obleki;
- f) držati se predpisa, ki prepoveduje, pljuvati v podjetju izven pljuvalnikov in kaditi.

§ 235.

Sanitetna služba.

Podjetje mora zavarovati sanitetno službo ob teh pogojih:

- 1.) Na vidnem kraju podjetja mora biti izobešena adresa zdravnika dotičnega podjetja.
- 2.) V delo v podjetju se ne sme sprejeti noben delavec brez zdravniškega izpričevala, da nima bolezni, katere stanje bi se z delom v tem podjetju poslabšalo.
- 3.) V delu se ne sme pridržati noben delavec, ki ga ni zdravnik pregledal po vstopu v delo in potem vsake tri mesece. Razen teh pregledov mora dati šef podjetja zdravniški pregledati vsakega delavca, ki se mu zaradi dela v podjetju zdravje poslabša ali ki izreče željo, da bi bil pregledan. (Glej prilogo 3.)
- 4.) Voditi se mora poseben register, ki navaja (glej prilogo 4):

- a) datum in čas, ko je delavec odsoten zbog kakršnekoli bolezni;
- b) datum zdravniškega izpričevala, s katerim se utemeljuje gorenja odsotnost, vsebino izpričevala kakor tudi ime zdravnika, ki ga je izdal;
- c) naredbe, ki jih je izdajal zdravnik podjetja v zmislu tega pravilnika;
- č) seznam vseh delavcev podjetja z označbo rednih zdravniških pregledov v zmislu tega pravilnika;
- d) seznam, v katerega se vpisujejo vsa obolenja delavcev.

Ta register mora biti vedno na razpolago pristojnemu inspektorju dela.

§ 236.

Podjetje mora na vidnem kraju podjetja izobešiti prepis tega pravilnika.

Proizvajanje in uporabljanje kalcijevega karbida in acetilena.

§ 237.

Posode za kalcijev karbid.

Kalcijev karbid se sme dajati v promet in hraniti samo v zaprtih posodah, ki ne propuščajo vode.

Take posode ne smejo biti napravljene iz bakra ali drugih kovin, ki ustvarjajo z acetilenom eksplozivne spojine. Če je v eni posodi več nego 10 kg kalcijevega karbida, mora biti na njej z različnimi črkami napisano: «Kalcijev karbid! Vedno zaprto! Naj se čuva vlage!»

Zalite posode s karbidom se smejo odpirati samo mehanično, ne da bi se uporabljal aparat za topljenje.

Če se vsa količina, ki je v posodi, ne uporabi naenkrat, se mora posoda z ostankom kalcijevega karbida iznova zapreti ali pokriti.

Posode s kalcijevim karbidom se morajo spravljati na mestih, do katerih ne more priti voda.

§ 238.

Spravljanje kalcijevega karbida.

Kalcijev karbid se sme spravljati v stanovanjskih zgradbah v količini do 300 kg, toda v eni posodi ga ne sme biti več nego 110 kg.

Prostori, določeni za to, da se v njih spravlja kalcijev karbid, morajo biti dobro zavarovani zoper vlago.

Kleti se ne smejo uporabljati, da bi se v njih spravljal kalcijev karbid.

§ 239.

V onih prostorih, kjer stoje aparati za proizvodnjo acetilenskega plina, je dovoljeno, spravljati kalcijev karbid v količini, potrebni za petdnevno uporabo, ki pa ne preseže 300 kg, in sicer v posodah največ po 110 kg.

Spravljati kalcijev karbid v zgoraj navedenih prostorih v večji količini, nego je potrebna za pet dni, je dovoljeno samo, če je vsa količina v dveh posodah, ki ne držita več nego po 110 kg in ki se ne smeta nikoli istočasno odpirati.

§ 240.

Spravljanje večjih količin kalcijevega karbida.

Za spravlanje kalcijevega karbida preko 300 in do 1000 kg je dovoljeno — razen v primeru § 242. — uporabljati samo posebne, zaprte shrambe, ki morajo biti od onih prostorov, kjer ljudje stanujejo ali stalno bivajo, ločene s polnim zidom.

Take shrambe morajo biti razsvetljene in zavarovane zoper vlago in vodo ter ne smejo imeti ne ognjišča ne dimnika.

Umetna svetloba se sme namestiti samo zunaj, in sicer pred odprtino, ki je s steklom dobro zaprta (okno).

Zračenje.

V shrambah karbida je treba paziti na zadostno zračenje; odprtine za ventilacijo morajo biti prirejene tako, da se ne dajo zapirati in da skozi nje ne more dež ali sneg; istotako se mora acetilenski plin, ki se razvija, omogočiti prost izhod tudi na najbolj oddaljenih krajih dotičnega prostora.

Vrata shrambe.

Vrata prostora, ki služi za shrambo karbida, se morajo odpirati navzven.

Posode za karbid je treba postaviti tako, da se ne morejo premakniti same od sebe.

Prepovedano je, prihajati v shrambo karbida s svetilkami, kaditi v njej in delati z zapalnimi predmeti.

Na vhodu v shrambo mora biti z velikimi črkami napisano: «Shramba karbida. Prepovedano je, vstopati s svetilkami, kaditi in delati z zapalnimi predmeti.»

V shrambah karbida se smejo — razen kemikalij za čiščenje acetilenskega plina — hraniti samo nezapalni predmeti.

§ 241.

Skladišča za spravlanje kalcijevega karbida.

Dovoljeno je, spravljati kalcijev karbid v količini preko 1000 kg — razen v primeru § 242. — samo v posebnih skladiščih, ki morajo biti, če niso oddaljena vsaj 10 m od zgradb, v katerih ljudje

stanujejo ali stalno bivajo — ograjena z ognja varnim zidom. Skladišča morajo biti pokrita z lahko streho, ki ne propušča vode. Istotako ne smejo tla propuščati vode in morajo biti nagnjena, da se voda lahko odteka. Tla morajo biti vsaj 20 cm višja od zemljišča, ki meji ob nje.

Taka skladišča se ne smejo uporabljati v krajih, kjer nastopajo poplave.

Za shrambe teh skladišč veljajo tudi določila § 241. tega pravilnika

§ 242.

Spravljanje pod milim nebom.

Spravljati kalcijev karbid pod milim nebom je dovoljeno samo, če je mesto za spravlanje ograjeno s plotom, rešetko iz žice in če je od sosednjih zgradb daleč vsaj 10 metrov.

Kalcijev karbid se mora spravljati v zaprtih posodah, ki ne propuščajo vode, na podij, ki propušča vodo ali je nagnjen, da se voda odteka. Med podnožjem podija in zemljo mora biti prazen prostor vsaj 20 cm prirejen tako, da ne prihaja do posod s karbidom voda ne iz tal ne odgoraj.

Posode s karbidom morajo biti zavarovane zoper vlago z zavarovalnim prestreškom ali drugim primernim pokrivalom ter postavljene na primerne podloge tako, da ne leže neposredno na podiju samem in da se ne morejo strkljati z njega.

Vstop.

Vstop v shrambo ni dovoljen neupravičenim osebam. Prepovedano je, stopati na takšno mesto s svetilko, kaditi ali delati z zapalnimi predmeti.

Na vseh vhodih je treba postaviti z različnimi črkami napise: «Shramba karbida! Biti mora vedno suha! Vstop prepovedan nezaposlenim osebam! Prepovedan je vstop s svetilko! Prepovedano je, delati z zapalnimi predmeti! Prepovedano je kaditi!»

§ 243.

Drobljenje.

Ko se drobi kalcijev karbid, je treba paziti, da se ne razvija prah; če se izvršujejo ta opravila v večjem obsegu, prav tako v trgovinah, je treba dati delavcem, ki opravljajo drobljenje, respiratorje in zaščitne naočnike.

§ 244.

Tekoči aceten.

Prepovedano je, proizvajati in uporabljati tekoči aceten, razen za znanstvene poizkuse v laboratoriju.

§ 245.

Stisnjeni aceten.

Stisnjeni acetilenski plin z absolutnim pritiskom, večjim od dveh atmosfer (2 kg na cm²), čist ali pomešan z drugimi plini in parami, pa tudi v raztopini, se sme proizvajati in dajati v promet samo s posebno dovolitvijo pristojnega oblasti.

Da se dobi ta dovolitev, je treba predložiti v treh izvodih točen popis postopanja, ki se namerja uporabljati; zlasti pa je treba predložiti podatke o velikosti pritiska, ki se bo uporabljal, o eventualnem razmerju zmesi, o načinu, kako se bo proizvajal in kako se bo uporabljal stisnjeni acetilenski plin, ali o njegovih sestavinah in raztopini. Popis mora biti jasen, da je mogoče zanesljivo presoditi, ali so aparati dovolj zavarovani zoper nevarnost eksplozije.

§ 246.

Eksplozivne zmesi z acetilenom.

Prepovedano je, hraniti in kopičiti zmesi acetilenskega plina z atmosferskim zrakom in drugimi plini, ki imajo v sebi prost kisik ali ga razvijajo.

§ 247.

Postavljanje aparatov za proizvodnjo acetilena.

Postavljati stalno aparate kakor tudi izvrševati bistvene izpremembe na pripravah za proizvodnjo acetilenskega plina je dovoljeno samo instalaterjem, ki imajo za to posebno dovolitev.

§ 248.

Aparati, ki se smejo uporabljati.

Kot priprave za proizvodnjo acetilenskega plina se smejo uporabljati samo taki aparati, ki jih odobri na podstavi strokovnega mnenja pristojno oblastvo.

Če je treba na podstavi strokovnega mnenja o sistemu aparata aparat preizkusiti, se izvrši preizkus ob stroških stranke, ki ga zahteva in ki mora trpeti tudi potne stroške, če jih je kaj; istotako mora dati stranka potrebni kalcijev karbid, da se preizkusi aparat, nadalje pomožno osebje.

§ 249.

Popis aparata in ravnanje z njim.

Vsakemu aparatu mora biti priložen točen popis njegove konstrukcije z različno shematično skico aparata, istotako pa kratek popis, kako je treba ravnati z njim.

Ta popis, ki ga je treba postaviti v primerni obliki pod steklom in na vidnem kraju v prostoru za aparate, mora še obsežati odobritev dotičnega sistema kakor tudi navodilo o postopanju s kalcijevim karbidom in acetilenskim plinom in o nji lastnostih; v tem navodilu se mora navesti še to, čez koliko časa in po koliki porabi karbida ali plina je treba ob določeni količini čistilec obnoviti tvarino za čiščenje.

Naposled je treba v navodilu navesti tudi pravila za postopanje, da se preprečujejo nezgode, in o posledicah, ki utegnejo nastopiti ob uporabljanju priprave za acetilenski plin.

Ta popis mora pregledati inspektor dela in zato ga je treba v treh izvodih priložiti prošnji za odobritev sistema dotičnega aparata.

Obrati za prodajanje in proizvodnjo acetilena kakor tudi obrati, v katerih se aceten uporablja, morajo biti odobreni po zakonskih predpisih.

Za nastanitev priprave, s katero se proizvaja acetilena več nego 300 litrov na uro, je treba, če ne služi aceten obrtnim namenom, izposlovati odobritev pristojnega oblasti ter v ta namen predložiti popis in načrte v treh izvodih.

Priprave, ki proizvajajo več nego 1500 litrov na uro, morajo biti razen tega na licu mesta pregledane, preden dobe odobritev.

§ 250.

Tablica z oznako.

Na vsakem aparatu mora biti na lahko vidnem mestu pritrjena tablica, na kateri bodi napisano fabrikantovo ime ali njegova firma, potem leto, ko je bil aparat izdelan, prostornina rezervoarja za plin in naposled maksimum proizvodnosti, ki se strinja z dotičnim aparatom.

§ 251.

Dimenzije aparata.

Glavni sestavni deli aparata morajo biti v sorazmerju s proizvodnostjo aparata, označeno v prejšnjem paragrafu. Zlasti mora znašati uporabna prostornina plinskega rezervoarja vsaj 70 % prostornine plina, ki se proizvaja na uro. Prestopati navedeno proizvodnost ni dovoljeno.

§ 252.

Manjši aparati.

Aparati, pri katerih je treba dvigniti poveznik za plin ali odpreti plinski rezervoar, da se iznova napolni s kalcijevim karbidom in vodo ali da se odpravijo ostanki, se smejo uporabljati samo za porabo plina do 100 litrov na uro in napolniti s karbidom do 2 kg.

§ 253.

Izpuščanje zraka in «nepristnega zraka».

Vsi aparati morajo biti prirejeni tako, da je mogoče pred pričetkom dela izpustiti zrak kakor tudi zmešani plin in zrak (tako zvani nepristni zrak), ki nastane, ko se začne plin razvijati.

§ 254.

Veliki aparati.

Pri aparatih, ki proizvajajo plina več nego 1500 litrov na uro, morajo biti oni deli, ki jih je treba odpirati zaradi ponovnega polnjenja s kalcijevim karbidom ali z vodo in zaradi odpravljanja ostankov, opremljeni s pripravami, skozi katere more pred otvoritvijo izpuhteti acetilenski plin, ki je morda zaostal v teh delih.

Takih posebnih priprav ni treba pri ceveh, pipah in podobnih delih aparata, kjer zaostaja samo neznatna količina acetilenskega plina.

Prirediti je treba primerne naprave, da se ne more plin iz plinskega rezervoarja povračati v plinski razvijalnik.

§ 255.

Avtomatski aparati.

Pri aparatih, ki delujejo avtomatski in katerih razvijalnik je v plinskem rezervoarju, ne sme biti količina plina, ki se proizvaja na uro, večja od 300 litrov.

§ 256.

Pri aparatih, kjer se razvija plin s pritekanjem vode h kalcijevemu karbidu ali s periodičnim dotikanjem teh dveh tvarin, je treba gledati na to, da ne nastane škoda, če se naknadno razvije plin.

§ 257.

Aparati, pri katerih prihaja karbid po partijah v vodo.

Aparati, pri katerih prihaja karbid po partijah v vodo, morajo imeti posodo za plin, ki mora biti vsaj toliko, da drži vso količino plina, ki se razvije iz ene partije karbida.

§ 258.

Pritisk v aparatih.

Vsi aparati za proizvodnjo acetilenskega plina morajo biti prirejeni tako, da ne more pritisk plina v nobenem njih delu prestopiti absolutnega pritiska 1-1 atmosfere. Od tega so izvzeti aparati, ki služijo posebnim tehničnim namenom, pri katerih je dovoljen pritisk 1-5 atmosfere.

§ 259.

Temperatura v razvijalniku.

Temperatura, ki nastane z raztapljanjem kalcijevega karbida v vodi, ne sme v prostoru razvijalnika za plin, dokler se razvija plin, nikoli prestopiti 80° C.

§ 260.

Material za sestavljanje aparatov.

Aparate za proizvodnjo acetilenskega plina z opremo vred je treba sestavljati iz materiala, ki ne more izpremeniti oblike in tudi ne zarjavi. Za one dele, ki prihajajo v dotiko s kalcijevim karbidom ali acetilenom, se ne smejo uporabljati take kovine, ki proizvajajo z acetilenom eksplozivne spojine, zlasti pa ne baker. Zlitine z bakrom (med, bron i. dr.) se smejo uporabljati samo za pipe, ventile, kolena in podobne sestavine, ki se morajo vedno vzdrževati čiste.

Vse dele aparata, na katere deluje odzunaj ali odnotraj pritisk acetilenskega plina in ki niso napravljeni iz enega kosa, mora montirati strokovnjak.

Cevi iz gume je dovoljeno, z izjemo primera, navedenega v § 276., uporabljati samo začasno, da vodijo plin pod pritiskom.

§ 261.

Varnostni ventil in izpustna cev.

Vsak aparat mora imeti en varnostni ventil in eno izpustno cev, katere prečni presek dopušča, da plin izhaja in da se ne prestopi dovoljeni pritisk.

Izpustna cev mora držati navzven, in sicer, kjer je mogoče, nad streho; dobro pa mora biti zavarovana zoper dež in sneg.

Ta cev ne sme biti napravljena blizu okna ali tako, da bi mogel plin, ki izhaja, dospeti v sosednje zaprte prostore ali da bi ga mogel zapaliti kdo, ki ni upravičen za to. Če je mogoče, ne sme biti izpustna cev blizu dimnikov; če so dimniki oddaljeni od izpustne cevi manj nego 5 m, mora biti cev vsaj 1 m višja nego odprtina dimnika.

Prepovedano je, voditi plin skozi dimnike.

§ 262.

Čistilnica, izpiralnica, sušilnica.

Da se more acetilenski plin oprostiti nepotrebnih plinov (amoniaka, žveplovega vodika, fosforovega vodika i. dr.), mora imeti vsak aparat dovolj veliko čistilnico, ki pravilno deluje, in, če je treba, tudi izpiralnico in sušilnico.

Čistilnica mora biti prirejena tako, da se dá izločiti od posode za plin in od razvijalnika kakor tudi od plinovoda.

Za izdelavo čistilnice, izpiralnice in sušilnice — če so eventualno prirejene — veljajo določila § 260. tega pravilnika; razen tega mora biti uporabljeni material odporen zoper kemijski vpliv tvarine, ki se uporablja za čiščenje in sušenje.

§ 263.

Manometer.

Prepovedano je, pri aparatih za proizvodnjo acetilenskega plina uporabljati manometer z živimi srebrom.

Če se uporabljajo manometri s tekočinami, morajo biti taki, da se dado zapreti, in vsaj dvakrat daljši, nego zahteva normalni pritisk plina.

Pri aparatih, ki delujejo avtomatski, mora biti pipa manometra, dokler aparat deluje, zaprta.

§ 264.

Preprečevanje, da aparat ne zamrzne.

Pri vseh aparatih za proizvodnjo acetilenskega plina se mora na primeren način zaprečiti, da ne zamrznejo.

Če niso ukrenjene zaradi tega posebne odredbe, se morajo uporabljati pri tem aparatu take tekočine, ki težko zamrznejo in ki ne vplivajo škodljivo na acetilenski plin, ko se ga dotikajo, in tudi ne potem na sosednje posode.

To velja tudi za tekočine pri manometru, če je prirejen. Če aparat zamrzne, se ne sme ogrevati s plamenom in tudi ne z razgreti predmeti.

§ 265.

Naprave, kikažejo stanje v povezniku.

Priprave, prirejene pri aparatu zato, da kažejo najvišje in najnižje dopustno stanje v povezniku za plin, morajo biti urejene tako, da je izključena vsaka možnost, da bi se v prostorih, kjer je aparat, narejale iskre.

§ 266.

Popravila aparata.

Popravila aparata, ob katerih se uporabljajo priprave za topljenje ali drugi pomočki, ki lahko proizročijo paljenje, se smejo vršiti samo, če dotični aparat ni v redu in če se acetilenski plin, ki je morda v delih, katere je treba popraviti, iztisne od tod z vodo ali na drug primeren način.

Prepovedano je, z odprtim plamenom iskati mesta, ki propuščajo plin.

§ 267.

Posluževalci aparata.

Aparate za proizvodnjo acetilenskega plina smejo posluževati samo odrasle in zanesljive osebe, ki poznajo konstrukcijo in delovanje dotičnega aparata.

§ 268.

Izjema pri manjših aparatih.

Določila tega pravilnika se ne uporabljajo na one aparate za proizvodnjo acetilenskega plina, pri katerih se dasta razvijalnik in gorilec prenašati (namizna svetiljka, lestenci, projekcijske svetiljke, laterne za vozove in velopiede, aparati za kuhanje i. dr.), in istotako ne na stabilne aparate, ki se uporabljajo samo pod milim nebom (svetiljke po ulicah, vrtovih itd.), in sicer, če se ne porablja plina pri njih več nego 100 litrov na uro in če ni vsa polnitev s karbidom večja od 2 kg.

§ 269.

Prostori, kjer so aparati postavljeni.

Vsi prostori, kjer stoje aparati za proizvodnjo acetilenskega plina, morajo biti tako veliki in visoki, da se lahko poslužujejo aparati brez ovire. Ti prostori se ne smejo uporabljati za kaj drugega, nego samo za pripravljanje kalcijevega karbida in kemikalij, ki so potrebne za čiščenje acetilenskega plina.

Razsvetljava.

Skrbeti je treba za to, da je v prostorih, kjer je aparat, umetna svetloba; svetiljke se smejo namestiti samo odzunaj, in sicer za oknom, dobro zaprtim s steklom in zavarovanim z žično mrežo.

Brez velike sile se ne sme napraviti druga odprtina v oni steni prostora za aparat, v kateri je že stekleno okno.

Če se uvede v prostor za aparate umetna svetloba z acetilenskim plinom, je treba poskrbeti tudi za razsvetljavo ob sili.

Vrata.

Vrata prostora za aparate se morajo odpirati navzven ter ne smejo biti odprta.

V prostorih za aparate mora biti dovolj svežega zraka; odprtine za ventilacijo morajo biti prirejene

tako, da se ne zapirajo in da izhaja plin brez nevarnosti tudi iz najvišjih delov dotičnega prostora.

Požar.

V prostorih, kjer so aparati, mora biti zoper ogenj vedno pripravljena zadostna količina peska, pepela, prsti i. dr. in vsaj ena lopata.

Dohod.

Neupravičenim osebam ni dovoljeno, vstopati v prostore za aparate.

Prepovedano je, vstopati v prostore za aparate s svetiljko, istotako pa je prepovedano, v njih kaditi in kakorkoli delati z zapalnimi predmeti.

Na vhodu mora biti z razločnimi in vidnimi črkami napisano: «Priprave za acetilenski plin! Vstop prepovedan! Prepovedano je, delati s svetilkami in zapalnimi predmeti ter kaditi!»

§ 270.

Uporabljanje podzemeljskih prostorov za postavljanje aparatov.

Aparati za acetilenski plin, ki so urejeni za porabo plina do 300 litrov na uro, se smejo postavljati v stranskih in podzemeljskih prostorih zgradbe. Če so v teh prostorih postavljeni aparati s porabo plina, večjo od 100 litrov na uro, ali če je treba pri njih za eno polnitev več nego 2 kg karbida, ne smejo biti ti prostori pod prostori, kjer ljudje stanujejo ali stalno bivajo, in zato se morajo od takih prostorov predeliti z zidom.

Na stopnicah in v kletih, istotako pa tudi v onih prostorih, kjer ljudje stalno bivajo, se ne smejo postavljati aparati za proizvodnjo acetilenskega plina.

§ 271.

Postavljanje aparatov, katerih proizvodnost znaša preko 300 litrov na uro.

Aparati za acetilenski plin, ki so urejeni za porabo plina večjo od 300 litrov na uro, se smejo postavljati samo v tako zgradbo, ki je nalašč odrejena za to. Ta zgradba mora biti vsaj 5 m daleč od sosednjih zgradb, kjer ljudje stanujejo ali stalno bivajo, če niso te zgradbe od dotične zgradbe za aparat predeljene z zidom. Nadalje mora biti zgradba za aparat varna ognja odzunaj in pokrita z lahko streho, ki ne propušča vode.

Zaščite zoper ogenj ni treba postaviti, če je zgradba vsaj 10 m daleč od zgradb, v katerih ljudje stanujejo ali stalno bivajo.

§ 272.

Rezervoar, večji od 8 m³.

Pri aparatih za acetilenski plin, kjer drži plinski rezervoar več nego 8 m³, morata biti postavljena razvijalnik plina in plinski rezervoar v prostorih, ki sta ločena drug od drugega; v tem primeru se sme postaviti plinski rezervoar tudi pod milim nebom, vendar pa mora biti zavarovan z ograjo, da ne morejo prihajati do njega neupravičene osebe.

Aparati za acetilenski plin take velikosti morajo biti od zgradb, v katerih ljudje stanujejo, daleč vsaj 10 m ter morajo imeti strelovod.

§ 273.

Postopanje ob ognju blizu aparatov.

Če nastane blizu aparatov za acetilenski plin ogenj, se ne sme glavna pipa plinske cevi zapreti, dokler se ne ugotovi, da ni več ljudi v teh prostorih, ki jim preti nevarnost in v katerih so cevi.

§ 274.

Obveščanje gasilcev.

Krajnim gasilcem je treba pokazati mesta, kjer stoje aparati za acetilenski plin, ki so v obratu.

§ 275.

Poizkusi z manometrom.

Ob poizkusu z manometrom se mora vzeti za osnovo pritisk vode 350 mm, ob pritisku plina, ki je večji od 117 mm pritiska vode, pa vsaj trikratni pritisk plina.

Izguba pritiska, ki se kaže pri tem, ne sme biti v 5 minutah večja od 20 mm vode.

Obstoječe plinske cevi se smejo uporabljati za acetilenski plin samo, če ustrezajo zgoraj omenjenemu poizkusu z manometrom.

Vse cevi acetilenskega plina morajo biti od aparata oddeljene s pripravo za zapiranje.

§ 276.

Plinovod.

Za acetilenske plinovode se smeta uporabljati le železo in svinec, in sicer svinec samo, če je položen vod popolnoma prosto in če mu ne prete mehanični potresi.

Vod je treba po možnosti izvesti tako, da ni mogoče priti do njega.

Kovine, ki proizvajajo z acetilenskim plinom eksplozivne spojine, se ne smejo uporabljati pri ceveh za acetilenski plin; zlasti pa se ne sme uporabljati baker.

Cevi iz gume.

Cevi iz gume se smejo uporabljati samo za zveze pri premičnih svetilkah, aparatih za kuhanje i. dr.

Toda kovinasta cev mora imeti neposredno tam, kjer se od nje cepi cev iz gume, pipo, s katero jo je mogoče zapreti, ter mora biti na obeh koncih dobro pritrjena.

§ 277.

Čiščenje aparatov po uporabi.

To, kar ostane v aparatih za proizvodnjo acetilenskega plina (acetilenska voda, tvarina za čiščenje i. dr.), se mora odpravljati brez nevarnosti.

Pri aparatih s porabo plina do 300 litrov na uro se smejo metati ostanki tudi v greznice, če se prej zadostno pomešajo z vodo.

Za odpravljanje ostankov pri aparatih z večjo porabo plina je treba izkopati posebne jame.

Kamenolomi, kopanje ilovice, peska in gramoza.

§ 278.

Odkopavanje.

Preden se začne kopati kamenje, ilovica, pesek in gramoz, se mora odkopati zgornja plast zemlje. Odkopavanje se nadaljuje, kolikor napreduje izkopavanje.

Med odkopano plastjo in kupom zemlje je treba pustiti prazen prostor najmanj 1 m; ta prostor se mora povečati, kolikor višji postaja kup, tako da je vedno vsaj na pol tolik, kolikor je kup visok.

Če je zgornja plast zemlje taka, da se lahko udara, je treba kopati v stopnicah — v etažah. Na isti način se tudi odkopana zemlja sklada na kup.

Odkopavati je treba odzgoraj navzdol. Prepovedano je podkopavati. Izjemoma je dovoljeno, podkopavati stene, visoke do 2 m; vendar pa se morajo prej podpreti.

Če preti nevarnost, da bi se izkop udrl, se mora izkop ograditi z deskami, kamenjem ali protjem.

§ 279.

Izkopavanje materiala v terasah ali stopnicah.

Material, ki se izkopava iz delovišča, se mora izkopavati vedno od zgoraj navzdol v obliki teras ali stopnic. Širina gred pri teh stopnicah se določa tako, da je, če se izkopani material usiplje, še najmanj 1 m praznega prostora od podnožja plasti do robu gred.

Terase se morajo kopati tako, da je brez nevarnosti in lahko mogoče stopati ali plezati z druge na drugo. V ta namen morajo biti terase zvezane s stopnicami ali lestvami iz vrvi v presledkih po 50 m.

§ 280.

Izkopavanje v eni smeri.

Če se koplje kamen ali drug material samo v eni smeri delovišča, se morajo ostale strani zavarovati zoper morebitno usipanje.

§ 281.

Kopanje staničnih podkopov.

Izjemoma, če je material, ki se izkopava, kamen ali gramoz in če je izkopavanje v obliki teras ali stopnic težavno, se sme izkopavati material tudi drugače, n. pr. tako, da se pod njegovimi plastmi izkopujejo stanični podkopi.

§ 282.

Če se z izkopavanjem staničnih podkopov rušijo cele stene, se morajo pustiti dovolj močni oporni stebri, ki branijo, da se stena predčasno ne zruši. Stanični podkopi pod opornimi stebri se morajo navrtavati istočasno, kolikor napreduje kopanje glavnega podkopa.

Delavcem, ki podkopavajo in navrtavajo stanične podkope, se mora prej pojasniti namen dela in označiti smer, v kateri naj zbeže, če bi nastala nevarnost. Število delavcev, zaposlenih pri teh opravilih, je treba znižati na minimum.

Preden se razčisti porušena stena, je treba pregledati, v kakšnem stanju so stene delovišča in ali ni nevarno, takoj pričeiti z razčiščanjem.

Ponovno miniranje.

Ko je kopanje glavnega staničnega podkopa dovolj napredovalo, je treba postaviti in istočasno vžgati skrajne mine v glavnem staničnem podkopu in mine pod opornimi stebri.

Če se mina ne vžge, jo je prepovedano čistiti, ampak v bližini se mora navrtati nova luknja, oddaljena od prve najmanj 500 mm; to se sme storiti šele čez 24 ur po neuspelem miniranju.

Če se stena majo, se mora ograditi mesto, kjer bi se utegnili zrušiti.

§ 283.

Prepovedano je, podkopavati stene, da bi se odvalile s klini.

§ 284.

Ograje.

Nevarna mesta v deloviščih se morajo ograditi in označiti z napisom. Isto velja za vse jame, ki niso zavarovane.

Delovišča, ki leže na strminah in ki vpliva nanje voda, se morajo zavarovati zoper vodo s primernimi odvodnimi kanali.

§ 285.

Uporabljanje razstrelil.

Za uporabljanje razstrelil pri teh podjetjih veljajo posebni predpisi o njih.

§ 286.

Delavci, ki delajo na dnu delovišča in na terasah, morajo biti zavarovani zoper material, ki bi utegnil pasti nanje.

§ 287.

Prehodi.

Prehodi morajo biti narejeni v potrebni razdalji od kupov naloženega materiala, nikoli pa ne na terenu, ki se rad usiplje. Ogibati se je naglim strmim in ostrim ovinkom pri teh prehodih.

§ 288.

Vagončki.

Vagončki in vozički se smejo spuščati z lastno težo samo, če so opremljeni z varnostnimi zavorami. Ustavljen vagonček (voziček) se mora zavarovati, da ne zdrdri dalje.

Vodila.

Vodila transportnih vagončkov (vozičkov) morajo biti taka, da se dajo vagončki ustaviti v zaželenem položaju.

§ 289.

Strmine.

Strmine, ki se uporabljajo pri teh podjetjih, morajo biti dovolj močne in urejene tako, da se material ne trklja in ne pada z njih.

Viseči odri.

Viseči odri pri teh podjetjih se smejo uporabljati le izjemoma, in sicer samo, če so točke za obešanje dovolj varne. Na njih se mora označiti največje število delavcev, ki smejo biti zaposleni na odru. Odri morajo biti zavarovani zoper guganje.

Vretena.

Vretena, ki se uporabljajo pri teh podjetjih, morajo biti tudi opremljena z varnostnimi zavorami.

§ 290.

Lestve.

Lesene lestve, ki se uporabljajo pri teh podjetjih, morajo biti iz močnega materiala; klini se ne smejo pribijati z žblji, nego se morajo vsajati v lestvenice.

§ 291.

Zavarovanje delavcev.

Delavci, ki delajo na zgornjem obronku delovišča, morajo biti privezani z vrvjo.

Delavcem, ki so jim pri delu ogrožene oči, se morajo dajati zaščitni naočniki.

§ 292.

Baraka.

Pri vsakem takim podjetju z več nego pet delavci je treba postaviti barako, v kateri mora biti zadostni postelji, pozimi pa tudi peč.

Sanitetni material.

Pri vsakem takim podjetju mora biti tudi sanitetni material za prvo pomoč (obvezila, pomočki za ustavljanje krvi, razkužila in nosilnice za bolnike). Ena oseba mora biti večča ravnanju s tem materialom.

§ 293.

Nočno delo.

Nočno delo pri teh podjetjih je prepovedano.

§ 294.

Prepovedano je, pri teh podjetjih uporabljati delavce, ki so vdani pijančevanju, trpe za božjastjo, omotico, in naglušne osebe.

Proizvajanje sladkorja.

§ 295.

Obča določila.

Glede delovnih prostorov, strojev in delovnih naprav, ki se uporabljajo v njih, veljajo predpisi občega dela tega pravilnika.

§ 296.

Dovažanje pese.

Če se dovažata sladkorna pesa po železnici, se smejo raztovoriti vagoni šele, ko so popolnoma ustavljeni in dovolj zavarovani v svojem položaju. Prepovedano je, potiskati in potezati njih odbijače, se plaziti pod vagoni kakor tudi prehajati med odbijači dveh sosednjih vagonov.

Če se dovažata pesa po vodi, je treba poskrbeti, da se trdno pripno ladje ali vlačilnice, pripravljene za raztovoritev.

Prehodne brvi z ene ladje na drugo naj bodo primerno široke; tudi morajo imeti trdne držaje. Nadalje je treba brvi varno pritrditi, po potrebi pa še podpreti.

§ 297.

Izplakovalni žlebi (kanali).

Rezervni ližaki (izplakovalnice) za peso se morajo, če niso že po svoji izdelavi zavarovani zoper nevarnost, da bi delavci padali vanje, primerno ograditi ali pokriti. Izplakovališče mora biti razsvetljeno. Izplakovalni žlebi morajo biti na krajih, kjer se vrši promet, pokriti.

Elevator za peso se mora 0-80 m visoko nad podom primerno zavarovati. Spojna naprava pri stroju za izpiranje pese mora biti opremljena s primerno zavoro.

§ 298.

Rezanje pese.

Pri žlebih, ki služijo za dovažanje pese, kakor tudi pri strojih, kjer se predeluje pesa, se mora postaviti primerna varnostna ograja iz žice na vseh mestih, kjer pesa lahko odletava.

Rezalne stroje je treba opremiti z napravami, ki zajamčujejo lahko in varno vrtenje osovine za nože, da se noži nasade. Spojno napravo vseh strojev je treba opremiti s primerno zavoro zoper slučajen spoj.

Aparati za brušenje rezljačev morajo biti, če se razvija v njih ob brušenju škodljiv prah, opremljeni z napravami za izsrkavanje prahu.

Pokrove difuzerja, ki se dvigajo, je treba opremiti z napravami, da se dajo varno pritrditi v odprti legi.

Pri žlebih za plavljenje rezancev pod difuzijsko baterijo je treba napraviti primerne ograje, da se delavec ne zvrne v žleb.

§ 299.

Saturacija in izparivalna postaja.

Odprti pregrejevalci soka z navpičnimi cevmi (kalorizatorji), morajo imeti napravo, s katero se čistijo pregrejevalci lahko in brez nevarnosti. Za primerno napravo, da se olajšuje to čiščenje, se sme uporabljati primeren pokrov iz močne, trpežne železne pločevine, preluknjan na mestih, ki ustrezajo kurilnim cevm, ali pokrov iz železne rešetke. Pregrejevalci, ki nimajo takega pokrova, se ne smejo čistiti med obratom.

Saturatorji morajo biti zgoraj povsem zaprti in po dovolj širokih ceveh v zvezi z zunanjim zrakom. Da se lahko jemljejo pokušnje, morajo biti saturatorji opremljeni s pipami za pokušnje.

Vsi dovodi za paro, sok in ogljikovo kislino kakor tudi malakserji in saturatorji morajo biti opremljeni z napravami za odpiranje, ki se dajo lahko ravnati in za katerih zapiranje je vselej, preden se omenjeni aparat postavi v obrat, odgovoren delodajalec ali pa za to določeni paznik. Pri malakserjih in saturatorjih je treba razen tega prirediti primerne naprave, ki takrat, ko postavijo delavci te aparate v obrat, onemogočujejo skupnim cevem za odvajanje pare, da bi se istočasno zaprle.

Ventile parovodov vseh pregrejevalnih in kuhalnih posod kakor tudi vodov za vroče in jedke tekočine je treba postaviti v razdalji od dotičnih posod tako, da tekočina ne more delavca pri posodi opariti ali ojedkati in da so pri tem ventili lahko pristopni.

Pripadnost posameznih ventilov k posameznim vodom se mora označiti z različnimi barvami. N. pr. ventili ogljikove kisline se popleskajo črno; parni ventili rdeče; ventili za sok rumeno; ventili za vodo zeleno; ventili za apno belo.

§ 300.

Centrifuga.

Lijaki za vsipanje sladkorne melase morajo biti, kakor pač leže, opremljeni z rešetko iz pločevine ali pa iz železnih šibik.

Vsako centrifugo je treba opremiti z lahkim zavornjakom, ki zavira z najmanj dvema nasprotno postavljenima cokolama ali z enim zavornim trakom. Prostor med plaščem in bobničem je treba pokriti.

§ 301.

Postaja za kockasti sladkor.

Tlačilnice za kockasti sladkor in stroje za zrnati sladkor je treba opremiti z napravo za zaščito prstov.

Krožne žage za sladkorne glave morajo biti opremljene z dovodnimi sanmi in z zaščitno napravo za list, stružni stroji za vrh in dno glave pa z zaščitno napravo za frezo. Razen tega je treba žage in stružne stroje, če se razvija pri njih škodljiv prah, opremiti z napravami za izsiskavanje prahu.

§ 302.

Postaja za apno.

Vsi aparati postaje za apno, ki razvijajo prah (mlini za živo in gašeno apno), morajo biti dobro zaprti; če je treba, se izsiskava prah, ki se razvija, na mestu, kjer nastaja.

Dvigalo za apnenec mora biti razen odprtine za vtovarjanje in iztovarjanje dobro zaprto na vseh straneh z ograjo iz močnih letov ali žične mreže. Pritilčje mora biti zvezano z nadstropji s signalno napravo, ki zanesljivo deluje.

Polzke brvi in klančine pri postajah za gašenje apna je treba primerno opaziti s prečnimi deskami.

§ 303.

Parni aparati.

Vsi aparati, v katerih se pojavlja med delom izvesten efektiven parni ali zračni pritisk, morajo biti opremljeni z manometri in varnostnimi ventili, ki zanesljivo delujejo.

Najmanj enkrat na leto morajo vse aparate pregledati strokovnjaki. O pregledih mora voditi podjetje beležnico.

§ 304.

Čiščenje in popraviljanje aparatov.

Ob čiščenju ali popraviljanju pralnih strojev, elevatorja za peso, polžnih stiskalnic za rezljanje, transportnih polžev, malakserjev, hladilnika (réfrigéranta) in drugih aparatov se poverja nadziranje lege, v kateri je izmikalo za pogon, posebno zanesljivemu delavcu. Isto velja o vtikanju in iztikanju rezljačev.

§ 305.

Delo na postaji za apno.

Vagončki ali posode za dviganje na postaji za apno se smejo natovarjati samo izven okvira dvigala.

Dovoljeno ni, kopičiti materiala na zgornji plošči apnene peči, če ni ploščad dovolj trdna. Ploščad mora biti primerno ograjena.

Zaporne potiskače generatorjev apnene peči treba vsak dan skrbno pregledati.

V prostoru za odpravljanje apna, delavci ne smejo spati.

§ 306.

Difuzija in vkuhanje.

Dno mostov za odvajanje rezancev in komposta je treba opaziti z letvami in ga vzdrževati v redu; kadar je mraz, se mora odvajati ter posuti s peskom ali pepelom.

Dohode k jamam za melaso je treba, dokler morajo biti odprte, ograjiti, drugače pa zapreti.

Vstopati v jame za melaso, v saturatorje in v aparate za izparivanje — v te aparate zlasti, ko so izkuhani s kislino — je dovoljeno samo, ko se ti aparati popolnoma prezračijo, vpricho nadzorstvenega organa. Delavec, ki se spušča navzdol, mora biti privezan z vrvjo ter mora nositi varnostno svetiljko. Notranje čiščenje posod za saturacijo ali stopanje delavcev v saturatorje je dovoljeno samo, ko se nadziretelj prepriča (s tem, da spusti vanje odprto luč), da ni v saturatorju več ogljikove kisline.

Preden se spusti delavec v saturator, je treba vselej pregledati, ali so ventili dotičnega saturatorja za sok, vodo, ogljikovo kislino in paro tesno zaprti in zavarovani zoper nenadno odprtje. Če ventili ne zapirajo tesno, je treba dovod varno zapreti s tem, da se vtakne vanj flanša, ali pa kako drugače. Dokler je delavec v saturatorju ali malakserju zaposlen s čiščenjem, morajo biti ventili zaprti pod nadzorstvom določenega nadzorstvenega organa.

§ 307.

Delo s centrifugami.

Vsako centrifugo mora občasno, najmanj pa enkrat na leto, pregledati strokovnjak. Izid pregleda se mora vpisati v poseben zapisnik.

Za vsako skupino centrifug se mora določiti število okretov, ki ustrezajo maksimalni polnitvi; na primeren način ga je treba označiti.

Za posluževanje centrifug mora dati podjetje navodilo ter ga nabiti na steni dotičnega delovnega prostora. Izvrševanje navodila nadzira pristojni nadzorstveni organ.

§ 308.

Higienski predpisi.

Podjetje mora dajati delavcem na razpolago zdravo pitno vodo v zadostni količini; če je v kraju vodovod, ga mora uvesti ter dajati delavcem vodo na razpolago.

Delavcem, ki delajo na dvorišču, mora biti na razpolago poseben oddelek, ki se dá kuriti, da ga delavci lahko ukoriščajo med odmorom in pri obedu.

Delavcem se mora dajati možnost, da si umivajo telo; zaradi tega se napravi zadostno število umivalnikov ali kopeli. Zlasti se morajo dajati delavcem, zaposlenim pri podelovanju polnitvene mase in stranskih proizvodov, na razpolago vsak dan pršne kopeli. Razen tega se morajo dajati delavcem, ki jim preti nevarnost, da si najedkajo kožo, primerna zdravila (vazelina itd.).

Delavcem, ki delajo v vlažnih lokalih, se mora dati primerna obutev.

Nadalje je treba za delavce po spolu prirediti ločena stranišča in ločene garderobe.

§ 309.

Zaščitna sredstva.

Ob drobljenju apna, ob gašenju apna in pri peči za kalciniranje kakor tudi pri aparatih, s katerimi se brusijo noži za rezance, mora dajati podjetje delavcem zaščitne naočnike, delavcem, ki odpravljajo apno iz peči, pa tudi še respiratorje.

§ 310.

Nezgode in obolevanja.

Med material za prvo pomoč se šteje tudi primerna količina gaze, platna, obvezil, antiseptičnih pomočkov za ustavljanje krvi, potem obvezila za opekline in poživila.

Ime in stanovanje zdravnika dotičnega podjetja se razglasi delavcem z objavo.

Vsaka nezgoda pri delu se mora takoj prijaviti določenemu nadzorstvenemu organu. Če poškodovanec tega ne more storiti, jo morajo naznaniti priče nezgode.

§ 311.

Uporabljanje nesposobnih oseb.

Osebe, o katerih je delodajalec znano, da trpe zdaj pa zdaj za božjastjo, krči, nezvestjo, omotico, nadalje za naglušnostjo ali drugimi telesnimi napakami in hibanji in ki bi jim pretile zato pri izvestnih delih posebne nevarnosti ali ki bi mogle same povzročiti take nevarnosti, se ne smejo uporabljati za dela te vrste. Pijani delavci se morajo takoj odpraviti z dela.

Posebno težka dela je treba poverjati takim osebam, ki poznajo ta dela in nevarnosti, katere so v zvezi z njimi, ter imajo potrebne sposobnosti.

§ 312.

Vedenje delavcev.

Delavcem je prepovedano, delati na strojih, katerih posluževanje, uporabljanje in vzdrževanje ne spada v njih pristojnost. Vsa dela, ki nasprotujejo redu v podjetju, zlasti objestna dejanja, ki utegnejo spraviti v nevarnost krivca samega ali druge, so prepovedana.

Delovne in varnostne naprave se smejo uporabljati samo za svrhe, katerim so namenjene.

Samovoljno odpravljati ali ukoriščati varnostne naprave, ki so na razpolagi, je strogo prepovedano.

Vsak delavec mora predstojniku takoj naznaniti vsako škodo in sploh vsako nerednost, ki jo opazi v podjetju.

Alkoholne pijače se ne smejo prinašati v prostore podjetja.

§ 313.

Objava delovnih in varnostnih predpisov.

Podjetje mora izobesiti prepis tega pravilnika na vidnem kraju delovnih prostorov.

Na mestu, ki služi za dovažanje pese, morajo biti delavci z objavo opozorjeni na nevarnosti, ki utegnejo nastopiti ob vtovarjanju in iztovarjanju.

Proizvajanje papirja.

Za ureditev in voditev podjetja za proizvodnjo papirja iz cunj, lesnih obruskov, lesne in slamne celuloze itd. z izjemo podjetij za proizvodnjo polfabrikatov se morajo v interesu zaščite življenja in zdravja delavcev, zaposlenih pri teh podjetjih, izpolnjevati naslednja določila.

§ 314.

Obča določila.

Glede delovnih prostorov, strojev in delovnih naprav, ki se uporabljajo v njih, veljajo predpisi občega dela tega pravilnika.

§ 315.

Uporabljanje in predelovanje cunj.

Prepovedano je, uporabljati cunje, ki niso zadosti razkužene ali o katerih se ve, da prihajajo od rabljenih obvezil, od mrtvaškega perila, od perila tuberkuloznih ali drugih bolnikov.

§ 316.

Cunje, izročene v balah ali vrečah, se smejo vkladati samo v lokalih, ki služijo izključno temu namenu ter so ločeni od drugih delovnih prostorov. Stene teh prostorov morajo biti gladko ometane; tla morajo biti gladka, da se dajo lahko umivati.

§ 317.

Razpraševanje.

Cunje se smejo rahljati in razpraševati samo v mehaničnih napravah (iztepalo, mlatilo za cunje), ki so opremljene z ekshavstorji za izsiskavanje prahu. Prah se mora odkladati v dovolj velikih in lahko pristopnih stanicah z vmesnimi stenami ali v nabiralnikih prahu (ciklonih).

§ 318.

Sortiranje.

Prebirati (sortirati) in razkosavati se smejo samo že zrahljane in razprašene cunje. Izjema je dovoljena, če se razkosavajo cunje na rezilih, ki so na mestih, kjer se dovajajo cunje v rezanje, opremljena z napravami za neposredno izsiskavanje prahu.

Prebirati se smejo cunje in razrezovati z roko samo v prostorih, ki so izključno namenjeni temu poslu; delo se mora opravljati na mizah iz žične mreže s pritrdjenimi noži, tako da se nabira težki prah pod mrežo in da se dá lahko odpravljati. Lahki prah, ki se razvija med delom, se mora odvajati z mehaničnim izsiskavanjem ter odkladati v zadosti prostorih stanicah, opremljenih z vmesnimi stenami, ali pa v nabiralnikih prahu (ciklonih).

§ 319.

Razen prednjih predpisov je treba paziti pri manipulaciji s cunjami še na sanitetne predpise, kako se preprečuje prenos nalezljivih bolezni.

§ 320.

Aparati za kuhanje s paro.

Aparati za kuhanje s paro se morajo, preden se uporabljajo, preizkusiti, kakor je predpisano, na pritisk po določilih, ki veljajo o tem. Dokazi o izvršenem preizkusu vsakega aparata za kuhanje s paro se morajo hraniti blizu aparatov, da jih lahko vpogledajo pristojni organi. Razen tega morajo aparate periodično pregledovati strokovnjaki, najmanj enkrat na leto; o izvršenih pregledih je treba voditi beležnico.

§ 321.

Aparati.

Na vsakem kuhalniku mora biti označeno na vidnem mestu izdelovalčevo ime, leto izdelave in največja dopustna napetost v kg/cm². Nadalje mora imeti vsak kuhalnik ali parovod:

- najmanj en varnostni ventil, poleg tega, če se kuhalnik polni s paro manjše napetosti, nego jo ima parni kotel, še en redukcijski ventil, ki varno deluje; prehodna prereza varnostnega ventila mora biti ob dopustni napetosti v kuhalniku, ki je manjša od napetosti v parnem kotlu, enaka vsaj prerezi v parovodu;
- najmanj en pravilen manometer z oznako dopustne najvišje napetosti in z nastavkom za kontrolni manometer;
- eno pipo za preizkušanje in eno pipo za izpuščanje vode ali pare. Na parovodu h kuhalniku se mora vtekniti poleg zapornega ventila še en vzvratni ventil, ki varno deluje.

Aparati za kuhanje s paro se morajo postavljati v posebne lokale.

§ 322.

Pripravljanje mase.

Za pripravljanje raztopine hlrovega apna ali hlrovega plina kakor tudi za belilne holandre je treba uporabljati izolirane, visoke in dobro ventilirane lokale. Osebam, zaposlenim v teh lokalih, se morajo dajati posebni respiratorji.

Da se kislina laže odjema iz balonov, morajo biti baloni postavljeni na posebne vozičke ali stojala, ki se dajo lahko nagibati.

§ 323.

Malakserji.

Malakserji (drobilni mlini) morajo biti opremljeni z napravami za zgrebanje zdrobljenega materiala; naprave morajo delovati nezavisno ter morajo biti zavarovane zoper dotiko, ki bi bila nevarna. Malakserji se morajo izpraznjevati avtomatski ali pa ob času, ko mirujejo. Pri malakserju mora ležati zgornji rob ploščatega oboda najmanj 0,80 m nad tlemi.

§ 324.

Sušilni cilindri.

Sušilne cilindre mora pregledati pred uporabo organ, pristojen za pregledovanje parnih kotlov; parovod mora biti opremljen z manometrom, varnostnim ventilom, če pa se uporablja dušena para, tudi z redukcijskim ventilom. Najmanj vsako peto leto mora organ, pristojen za pregledovanje parnih kotlov, naknadno izmeriti premer sušilnega cilindra; velikost premera v milimetrih se vpiše v listino o preizkusu. Vsak sušilni cilindar se mora, ko je ostružen ali obrušen, naknadno premeriti, ugotovljeni premer v milimetrih pa se priobči organu, pristojnemu za pregledovanje parnih kotlov.

Sušilni cilindri se morajo že vrteti, preden se vanje spusti para; gledati je treba na to, da se voda izpušča iz sušilnih cilindrov in da se prepreči povratek kondenzirane vode.

§ 325.

Ograjanje.

Posebno nevarna mesta pri strojih za proizvodnjo papirja se morajo zavarovati z lesenimi ograjami v višini prsi in kolen.

§ 326.

Pripravljanje papirja.

Počezni rezalniki morajo biti opremljeni z vodilnimi trakovi; razen tega je treba kolesa in nože primerno zavarovati.

Rezalni stroji se morajo dati avtomatski izločiti v najvišji legi noža (izjema je dovoljena pri rezalnih strojih z ročnim vzvodom, ki mora biti opremljen z

lovilom vzvoda); razen tega je treba vse vodeče žlebe in vsa kolesa zavarovati z zaščitnimi pločevinami. Brzi triezni stroji morajo biti še opremljeni s pločevino za odvajanje odpadkov.

§ 327.

Monge.

Uvajališče skupaj spadajočih valjčnih parov na strojih za satiniranje, glajenje in prevlačevanje z lepilom (mongah), mora biti zavarovano z letvami, oglatim železom i. dr.

Nastavni obroči na aparatih za namotavanje ne smejo imeti ostrih robov; nastavni vijaki teh obročev se morajo poglobiti.

§ 328.

Za potiskovanje materiala v aparate, ki čistijo cunje od prahu, za rezanje, razkosavanje itd. morajo biti pri roki primerni pripomočki.

§ 329.

Čiščenje in zračenje delavnic.

Vsak dan po končanem delovnem času se mora očistiti prah od cunj, ko so se prej tla navlažila. Nabrani prah se mora sežgati ali pa je treba ukreniti z njim kaj drugega, da več ne škoduje.

§ 330.

Belilne stanice se morajo prezračiti vselej pred delovnim časom.

§ 331.

Umivalniki, garderoba in kopalnice.

Za delavce in delavke, ki delajo s cunjami in belijo s hlrom, je treba postaviti blizu delavnice umivalnike in garderobe, ločene po spolu. Razen tega se morajo dajati tem delavcem v zadostni količini sredstva za umivanje in brisanje.

Cestna obleka se ne sme spravljati v prostorih, kjer se opravlja delo s cunjami.

§ 332.

Kopalnice.

V podjetjih, kjer je zaposlenih 10 ali več delavcev in delavk, se mora prirediti kopalnica.

§ 333.

Delovna obleka in respiratorji.

Podjetje mora opremiti vse delavce in delavke, ki delajo s cunjami ali belijo s hlrom, z delovno obleko za pranje in z respiratorji ali pa s čistimi rutami. Delovna obleka se mora oprati najmanj vsakih 14 dni enkrat; vložki respiratorjev ali rute se morajo zamenjati vsak dan.

§ 334.

Prva pomoč.

Materialu za prvo pomoč, ki mora biti vedno pripravljen, je treba dodati še primerno količino gaze, platna, obvezil, antiseptičnih pomočkov in pomočkov za ustavljanje krvi kakor tudi pomočkov zoper zastrupljanje s hlrovim plinom (alkohol, razredčena amoniakova raztopina), obvezila za opekline in poživila.

Ime in stanovanje zdravnika dotičnega podjetja se priobči delavcem z objavo v delavnicah.

§ 335.

Uporabljanje delavcev.

Posebno nevarna dela se smejo poverjati samo onim osebam, ki poznajo ta dela kakor tudi nevarnosti, ki so v zvezi z njimi, ter imajo potrebne sposobnosti za ta dela.

Osebe, o katerih je delodajalcu znano, da trpe v večji meri za božjastjo, krči, začasno nezvestjo, omotico, naglušnostjo ali drugimi telesnimi napakami in hribami in da bi bile pri izvestnih delih izredno ogrožene, se ne smejo uporabljati za dela te vrste. Za neposrednje ravnanje s cunjami se ne smejo uporabljati mladostni delavci kakor tudi ne delavci z bolnimi in občutljivimi dihalci, tuberkulozni in delavci z odprtimi ranami.

§ 336.

Za neposrednje ravnanje s cunjami se smejo uporabljati samo delavci, ki imajo kože cepljene.

§ 337.

Uporabljanje orodja in varnostnih naprav.

Delovne priprave in varnostne naprave je treba uporabljati za svrhu, ki so ji namenjene. Varnostne naprave, ki so se uporabile za izvesten čas, se morajo vrniti takoj po uporabi.

Strogo je prepovedano, samovoljno odpravljati že prirejene varnostne naprave ali pa jih ne uporabljati.

Vsak delavec mora vsako škodo in vobče vsako nepravilnost, ki jo zazna v podjetju, naznaniti svojemu predstojniku.

Delavcem se ne smejo poverjati posli na strojih, katerih posluževanje, ukoriščanje in vzdrževanje ne spada v njih pristojnost.

Preden se ustavi motorni stroj, se morajo ustaviti vsi delovni stroji.

§ 338.

Obleka.

Delavci, ki so zaposleni pri transmisijah, ne smejo nositi ne predpasnikov ne plaščev.

§ 339.

Vedenje delavcev.

Prepovedano je, jesti in kaditi v delovnih prostorih, dokler tega uprava podjetja izrečno ne dovoli za določene lokale. Ta dovolitev se ne sme dati, če nasprotuje higienskim predpisom. Isto velja za prinašanje alkoholnih pijač v delovne prostore.

Vsa dela, ki nasprotujejo interesom podjetja, zlasti objestna dejanja, ki utegnejo spraviti v nevarnost krivca samega ali koga drugega, so prepovedana.

§ 340.

Nezgode.

O vsaki nezgodi v podjetju je treba takoj obvestiti pristojno oblastvo.

§ 341.

Objava predpisov podjetja.

Podjetje mora na vidnem kraju izobesiti prepis tega pravilnika.

Brodarstvo.

I.

Nad palubo.

§ 342.

Ograje.

Paluba mora biti okoli vse ladje kakor tudi na mostu opremljena z varno in trdno ograjo iz železa, visoko najmanj 1 do 1,2 m. Posamezne vodoravne prečnice te ograje ne smejo biti vsaksebi nad ¼ metra.

§ 343.

Odprtine.

Vse odprtine na palubi (luknje za tovor, za premog in druge) morajo biti ograjene z dovolj visokimi in močnimi pragi in vedno, kadar se ne dela (vtovarja ali iztovarja blago ali premog), pokrite z močnim in varno postavljenim pokrovom. Razen tega mora biti luknja, kadar se opravlja delo, če so pragi nižji od 0,80 m, na prosti strani oddeljena z napeto vrvjo ali z drugo primerno ograjo.

§ 344.

Prehodi.

Na prehodiščih palube ne smejo ležati izbočeni predmeti (glave vijakov, navezovala, cevi ali podobno), ob katere bi se utegnili ponoči ali zaradi nepazljivosti spotekniti mimogredoči.

§ 345.

Če drže skozi palubo parne cevi in zategi krmila, morajo biti na vseh pristopnih mestih opremljeni z močnimi oboji ali pa drugače zavarovani.

Če so na palubi tovari ali rezervni deli opreme, morajo biti dobro pritrjeni. Če je vsa paluba polna tovara in če je zgornja površina tovara na palubi neravna ali ima luknje, se morajo postaviti varno pritrjene deske za promet posadke. Razen tega je treba napeti po sredi ladje močno vrv za držanje.

§ 346.

Lestvice.

Stopnice, ki drže z glavne palube na zgornjo palubo, na kastel, v navigacijsko kabino, na most in druge ladijske superstrukture, morajo biti široke vsaj 0-80 m ter ne smejo biti strmejšje od 65°. Biti morajo iz močne železne ali lesene konstrukcije in, če so daljše od 1 m, na obeh straneh opremljene z varnostno ograjo.

Lestve za plezanje na jadrenike morajo biti močne in varne, da lahko vzdrže največjo človeško težo. Te lestve je treba pogostoma pregledovati in preizkušati.

Lestve za plezanje na dimnike morajo biti iz železa, dobro pritrjene ter ne smejo biti postavljene neposredno ob steni dimnika.

§ 347.

Mostovi.

Most za prehod na kopno mora biti širok vsaj 0-60 m. Če je ladja oddaljena od obale več nego 2 m, mora biti vsaj na eni strani opremljen z ograjo za držanje v višini 1-2 m. Za ograjo sme služiti tudi dobro napeta vrv. Ponoči mora biti ta most dobro razsvetljen.

Poveljniški most mora biti v vsem svojem obsegu ograjen s trdnimi stenami in s streho, tako da je osebje, ki opravlja stražo, zavarovano zoper neurje. Stene te ograje morajo biti na vseh straneh opremljene s steklenimi okni iz kristala, da se ladja lahko neovirano vidi in ravna.

§ 348.

Dvigala.

Dvigalo (derick) za vtovarjanje in iztovarjanje blaga mora biti iz močnega in zdravega materiala in primerno močno, kakršna je pač teža, ki jo mora dvigati.

Zgornja stran dvigala ne sme biti pritrjena na jadrenik s fiksirano verigo, nego mora imeti svojo klobučnico (manticcio), tako da se dá po potrebi spuščati in dvigati s palube.

Za dviganje tovora se mora uporabljati izključno železna vrv ali na manjših ladjah za manjše teže vrv iz konoplje, nikakor pa ne veriga. En konec te vrvi mora biti pritrjen na bobniču vretena; kljuka, na katero se obeša tovor, pa mora biti urejena z zaklepom na vzmet ali konstruirana na drug primeren način, tako da tovor ne more pasti iz nje spričo nihanja in udarcev od strani ladje. Privezane vrvi (piombature) se smejo uporabljati za dviganje tovorov samo v sili.

Na vsakem dvigalu za tovor se mora označiti na vidnem kraju v kilogramih največja nosilnost, ki se ne sme prekoračiti.

Dvigala (derick) za tovor in njih oprema se morajo po potrebi, a najmanj enkrat na leto, točno preizkusiti. Izidi preizkusov se morajo vpisovati v ladijski dnevnik; kjer pa se ta ne vodi, se mora drugače o tem voditi beležnica.

§ 349.

Vretena.

Vretena za vtovarjanje in iztovarjanje tovorov morajo biti primerno ograjena na vseh gibljivih delih, od katerih bi utegnili pretiti nevarnost osebam, zaposlenim v bližini.

Posebno morajo biti s primernimi opaži ograjena zobata kolesa, kolikor to dovoljuje pogon.

Vretena morajo imeti varne zavore na vzmet, da se ne more vrv spontanno odmotavati zaradi teže tovorov.

Pri ročnih vretenih morajo biti ročice za okretanje iz močnega železa in varno pritrjene na osovino.

Na vsakem vretenu mora biti na vidnem mestu označena v kilogramih največja teža, ki jo more vreteno dvigniti.

Vretena na palubi za natezanje vrvi ob privezovanju ladje kakor tudi vretena za dviganje sidra morajo biti zavarovana na isti način kakor vretena za iztovarjanje.

§ 350.

Dvigala za sidro.

Vse nove ladje, večje od 50 b. r. t., morajo imeti novo napravo za dviganje sidra, t. j. da se poteza sidro v odprtino za sidro.

Ta naprava se mora uvesti tudi na vseh starih ladjah, če ni združena s posebnimi tehničnimi težavami in z velikimi stroški.

Na ladjah, ki bi še imele staro napravo za dviganje sidra z dvigalom (grua), se mora dvigalo vsaj enkrat na leto preizkusiti s težo, 2½krat večjo od teže sidra.

Škripci, klobučnica (manticcio) in zavore (venti) kakor tudi druga oprema dvigala morajo biti vedno v dobrem stanju, da sidro ob dviganju ne more izpasti ali da se zavore ne prekinejo in s tem ne spravi sidro v nevarno gibanje, ker se ladja maje.

Jeklene verige za privezovanje ladje ne smejo imeti prekinjenih členov, na katerih bi se moglo osebje poškodovati, kadar ravna z njimi.

§ 351.

Strelovod.

Na vseh ladjah z lesenimi jadreniki ali z jadreniki, kjer je zgornji del lesen, morajo biti postavljeni strelovodi.

II.

Pod palubo.

§ 352.

Lestve.

Stopnice za stopanje v prostore pod palubo morajo biti iz trdnega železnega ali lesenega gradiva, na obeh straneh opremljene z ograjo.

Navpične lestve za stopanje v ladijska skladišča morajo biti med posameznimi medpalubami postavljene druga pod drugo.

§ 353.

Prehodi.

Vsi prehodi in hodniki (koridori) pod palubo in v superstrukturah morajo biti prosti vseh predmetov, ki bi ovirali prost promet, in tako široki, da se v njih lahko izogneta dve osebi.

Svod koridora mora biti visok vsaj 1-85 m, na ladjah preko 1000 b. r. t. pa vsaj 2 m.

§ 354.

Odprtine.

Odprti prostori pod palubo morajo biti ograjeni s pragi kakor na palubi in vedno, kadar se tam ne opravlja delo in je v bližini prehod za mornarje, pokriti z varnimi in močnimi deskami.

Na ladjah, ki imajo tank za vodno potapljanje (diptank), katerega odprtina je v koridoru, mora biti ta odprtina vedno, kadar se v tanku opravlja delo ali kadar se tank suši, dobro razsvetljena.

§ 355.

Zaprta prostori.

V ladijske prostore, kakršni so balastni tank, sprednji in krmilni prostor (forpick in afterpick), tanki za vodo itd., ki so bili dolgo časa zaprti, ne sme nihče vstopiti, dokler se ni prepričal, da je zrak v njih brez nevarnosti. V ta namen je treba spustiti v te prostore na vrvi varnostno svetiljko. Če se svetiljka kadri ali če ugasne, je to znamenje, da preti nevarnost. Tedaj je treba ukreniti, česar je treba, da se ti prostori prezračijo. Če se ne morejo prezračiti z zračno cevjo, se sme pokvarjeni zrak izboljšati tako, da se vlija v take prostore razgreta voda. Če se ne more uporabiti niti ta pomoček, se mora spustiti v prostor vedro z živim apnom, ki se najprej poškopri z vodo.

Šele, ko se je ponovno ugotovilo z varnostno svetiljko, da je zrak brez nevarnosti, se sme dovoliti vstop v take prostore.

Zgornji prostori kakor tudi vsi prostori na ladji, ki se ne dajo lahko zračiti, se ne smejo nikoli na notranji strani popleskati z barvo, ki ima v sebi arzen ali ki je lahko zapalna.

§ 356.

Tanki s petrolejem morajo biti trdni in varno postavljeni, in sicer na takih mestih, da je dnevna svetloba ali svetloba, ki prihaja od svetilk, služilcev za splošno razsvetljavo, zadostna za jemanje petroleja iz tankov; nikakor pa se ne smejo ob tem delu uporabljati odprte svetiljke.

Če so tanki s petrolejem pod palubo, se morajo zvezati z vrhom palube z dvema cevema, z eno za polnjenje in z drugo za zrak in za odpravljanje eventualnih plinov.

III.

Varnostne odredbe ob delu.

§ 357.

Delo ob neurju in v tropičnih krajinah.

Mornarji se ne smejo ob dežju in neurju uporabljati na odprti palubi za delo, ki ni neizogibno združeno s plovitvijo.

V tropičnih krajinah se ne smejo mornarji uporabljati za taka dela med 10. uro zjutraj in 4. uro popoldne na palubi, kjer bi nanje neposredno vplivala solnčna vročina.

Če se uporabljajo mornarji za taka dela, je treba na teh mestih razpeti dvojne šatore, ki morajo biti vsaksebi vsaj 0-20 do 0-30 m.

V tropičnih krajinah morajo nositi mornarji, zaposleni na železnih palubah, obutev z lesenimi podplati.

§ 358.

Odpravljanje rje.

Če osebje ogreba in strže rjo, mora kapetan vsako osebo opremiti z zaščitnimi naočniki zoper iveri rje.

§ 359.

Delo zunaj ladje.

Na vožnji po morju se ne sme osebje pošiljati na delo zunaj ladijske strani. Ta opravila se smejo izvrševati samo v luki in kadar je vreme za to ugodno.

§ 360.

Pleskanje.

Ob pleskanju z barvami, ki imajo v sebi svinec, je treba ukreniti vse varnostne odredbe zoper zastrupitev s svincem.

Zlasti velja to določilo za pleskanje v zaprtih in malo prezračenih prostorih pod palubo (n. pr. forpick).

§ 361.

Ob pleskanju ali umivanju jadrenikov morajo biti osebe varno obešene na visečih sedalnicah; vedno jih mora nadzirati kdo s palube.

Zgornji del jadrenikov (gagliardetto), kamor ni mogoče dospeti z dvigalom, se ne sme nikoli pleskati ali umivati v svojem normalnem položaju, nego se mora prej spustiti. Istotako je prepovedano, pošiljati mornarje, da bi plezali na najvišji del jadrenika do jabolka (pomolo), n. pr. da vdenejo vrv za zastavo.

§ 362.

Bolne osebe.

Osebe, ki bolujejo za omotico, božjastjo, ali pijane osebe se ne smejo nikoli uporabljati za delo na jadrenikih kakor tudi ne za delo zunaj ladijske strani.

§ 363.

Uporaba vreten.

Za posluževanje vreten, s katerimi se dvigajo tovari, se smejo uporabljati samo osebe, ki so za to usposobljene ali o katerih se zanesljivo ve, da so večje temu poslu.

Z napravo za iztovarjanje tovara je prepovedano, dvigati in spuščati osebe v ladijska skladišča.

§ 364.

Vtovarjanje blaga in premoga.

Ob vtovarjanju in iztovarjanju blaga se morajo postaviti vse one varnostne naprave, ki jih zahtevata narava posla in vrsta blaga.

Če je v skladiščih blago, ki razvija smrdljive pline ali velik prah, kar lahko škoduje zdravju zaposlenih oseb, se morajo skladišča med delom na primeren način stalno zračiti s cevjo za zračenje ali z električnimi ventilatorji.

Če se iztovarja posebno škodljiv material (fosfor, svinčevi preparati, živo srebro in preparati iz živega srebra), mora ukreniti prevzemnik izkrcavanja ali lastnik blaga vse varnostne odredbe, da se zaposleni delavci ne zastrupijo.

Ob iztovarjanju takega tovara mora prevzemnik nadalje opremiti delavce s posebnimi delovnimi oblekami.

Ob vtovarjanju žveplove, solne in solitrove kisline se mora s plastjo apna, peska, oglja ali drugega

primerne materiala preprečiti dotik eventualno curljajoče kisline s stenami ladje ali z ostalim tovorom.

Solitrova in žveplova kislina se morata, kadar se vtovarjata pod palubo, vkladati vsaj 10 m vodoravni smeri daleč druga od druge; obe kislini, zlasti pa solitrova kislina, se ne smeta postavljati blizu lahko zapalnih tvarin.

Ob ravnanju z lahko zapalnimi tekočinami ali z eksplozivnimi tvarinami je treba ukreniti vse varnostne odredbe zoper eksplozijo ali zapalitev.

Delavcem je prepovedano kaditi; ponoči se morajo delovna mesta razsvetljevati z varnostnimi svetilkami ali z električnimi reflektorji.

§ 365.

Ventilacija.

Na ladjah, ki vtovarjajo premog, mora biti postavljena na vsaki strani skladišča vsaj ena cev za ventilacijo, da se premog na površini zrači. Na ladjah dolge plovitve mora znašati presek vseh cevi za eno skladišče najmanj $\frac{1}{1000}$ vodoravnega preseka skladišča, t. j. $\frac{1}{1000}$ produkta iz dolžine in širine skladišča.

Cevi za ventilacijo morajo biti zadosti močne, da prenašajo udarce morja, ter se morajo dvigati najmanj 0-60 m nad ladijsko ograjo, če pa so blizu struktur na palubi, vsaj 0-60 m nad temi strukturami. Cevi za ventilacijo morajo imeti premične glave, ki se dajo ob neurju sneti; odprtina pa se zapre z varnim pokrovom.

§ 366.

Opreznost ob vtovarjanju.

Pri dviganju in spuščanju tovara v ladijska skladišča mora biti na vrhu palube izkušen delavec, ki ravna to delo ter vedno opozarja delavce, ki so spodaj, na pretečo nevarnost.

Predmeti razne oblike se smejo dvigati skupno v eni zanki samo, če jih je mogoče varno pritrditi v zanko.

Če se vtovarja in iztovarja premog v košarah z vreteni, je treba paziti, da niso košare prenapolnjene, tako da ne morejo, dokler se košare dvigajo, iz njih padati kosi premoga, ki bi utegnili poškodovati zaposlene osebe.

Med nočnim delom ob vtovarjanju in iztovarjanju blaga morajo biti mesta, kjer so delavci, dobro razsvetljena.

§ 367.

Dajanje prve pomoči.

Vsaka ladja in vsak plovni objekt, kjer utegne delavcem ali posadki pretiti nevarnost za življenje in zdravje, mora imeti ves potreben material za prvo pomoč (obvezila, pomočke za ustavljanje krvi, razkužila in nosilnice za bolnike).

IV.

Kotli in parni stroji.

§ 368.

Prostori.

Prostor pred kotli in okoli strojev mora biti dovolj širok, da se lahko vrši kurjenje, vzdrževanje pare in posluževanje strojev brez nevarnosti.

Prostori strojev in kotlov morajo biti po stopnicah neposredno v zvezi s palubo. Kjer so kotli oddeljeni od strojev z ograjo (parapetto), morajo biti napravljena dosti široka vrata za prosto občevanje oseb med kotli in stroji; razen tega pa mora biti vsak prostor neposredno s palubo v zvezi po posebnih stopnicah.

Ti prostori morajo biti dovolj razsvetljeni; zlasti pa se morajo dobro razsvetljevati: manometri, aparati, ki kažejo višino vode, pipe kakor tudi vsi važnejši deli na kotlu in stroju.

Kjer je napravljena električna razsvetljava, morajo biti na svojem mestu tudi svetilke za silo, in sicer na kardanični suspenziji.

Ventilacija teh prostorov mora biti zavarovana z dovajanjem svežega zraka neposredno s palube, in sicer po direktnih ceveh ali po umetni ventilaciji.

Ventilacija mora biti taka, da je v prostorih za stroje vedno znosna temperatura.

§ 369.

Dvigalo za pepel.

Naprave za dviganje pepela morajo biti varno prirejene, da posoda s pepelom ne more izpasti ali

da se ne more, ker se ladja maje, poškodovati ali utrgati ter tako ne spravi v nevarnost kurjačev, ki so spodaj.

Na ladjah, večjih od 1000 b. r. t., in na ladjah, ki porabljajo na dan več nego 15 ton premoga, mora biti dvigalo za pepel prirejeno na parni pogon ali z avtomatsko napravo za izmetanje pepela (ejektor).

Dvigalo za pepel se mora vsaj trikrat na leto preizkusiti, in sicer tako, da se obteži z 2krat do $2\frac{1}{2}$ krat večjo težo, nego je teža polnega vedra.

§ 370.

Skladišča premoga.

Skladišča premoga morajo biti ločena od prostorov za kotle in stroje z močnimi železnimi stenami; zlasti če je premog iz mlajše dobe, morajo biti skladišča po potrebi ventilirana, da se ne morejo razvijati lahko zapalni in škodljivi plini. Vselej, kadar so tam zaposleni premogarji ali delavci skladišča, morajo biti dobro razsvetljena z električno lučjo ali z varnostnimi svetilkami.

§ 371.

Prehodi.

Vsi prehodi okoli ladijskega stroja in pomožnih strojev morajo biti široki najmanj 0-80 m, povsem prosti vseh predmetov, ki bi ovirali prehod, in izven dosežaja gibljivih strojnih delov.

§ 372.

Orodje.

Vsi pomožni predmeti, orodje itd., ki so v prostorih za stroje in kotle, morajo biti med plovitvijo varno postavljeni ali obešeni, da se, ker se ladja maje, ne prevale in ne poškodujejo osebja.

§ 373.

Delovna obleka.

Lastnik ladje mora opremiti kurjače, premogarje in vse osebe pri strojih s posebno delovno obleko, in sicer po nabavni ceni.

§ 374.

Izpričevalo kotlov.

Vsak parni kotel mora imeti izpričevalo kotla (certifikat), ki ga je izdala ali tvornica, kjer je bil kotel zgrajen, ali pa so ga izdala pristojna oblastva.

Izpričevalo mora navajati: tvornico, ki je kotel zgradila, gradbeno leto, najvišji dopustni pritisk in podatke o varnostnih ventilih.

Vsak parni kotel mora imeti dva varnostna ventila, regulirana tako, da začneta izpuščati paro iz kotla, čim doseže učinkovit pritisk v njem višino največjega dopustnega pritiska.

Če ni kurilna površina večja nego $2\frac{1}{2}$ m², zadošča tudi samo en varnostni ventil.

Ukreniti je vse, česar je treba, da izpuščena para in voda ne prizadeva škode in ne povzroča nezgod. Izpuščene pare se morajo odvajati vedno nad palubo v posebno cev ali skozi dimnik.

§ 375.

Manometri.

Vsak kotel mora biti opremljen z manometrom, ki je postavljen pred kurjačem in tako graduiran, da kaže v kg/cm² učinkovit pritisk v kotlu.

Vidna oznaka kaže na manometru mejo, ki je ta pritisk ne sme prestopiti.

Kontrolni manometri.

Vsak kotel mora biti opremljen z nastavkom, ta pa s flanso, da se nanjo pritrdi kontrolni manometer.

Cev, na katero se pritrdita delovni in kontrolni manometer, mora biti tako upognjena, da ne deluje na manometer para direktno, nego šele s pomočjo vodnega ali glicerinskega stebra.

§ 376.

Naprave za napajanje.

Vsak parni kotel mora biti opremljen z najmanj dvema napravama za napajanje, ki delujeta nezavisno druga od druge.

Vsaka teh naprav mora biti urejena tako, da lahko uvaja v kotel dvakrat več vode, nego je more kotel v istem času izpremeniti v paro.

§ 377.

Stanje vode v kotlu.

Stene kotla, pri katerih je ena stran v dotiki s plamenom ali s plini, morajo biti z drugo stranjo pod vodo.

Gladina vode se vzdržuje v vsakem kotlu na taki višini, da se nikoli ne zniža pod dopustno.

Dopustno stanje vodne gladine mora biti vidno označeno na vodokaznem steklu.

Vsak parni kotel mora biti opremljen z dvema napravama, ki kažeta stanje vode v kotlu in opravljata to funkcijo nezavisno druga od druge.

Obe napravi morata biti v kurjačevem dosežaju. Ena izmed teh dveh naprav mora biti vodokazno steklo z najmanjšim notranjim premerom 8 mm, postavljeno tako, da se lahko čisti in po potrebi zamenja.

Ukreniti je vse, česar je treba, zoper nevarnost, ki bi nastala, ko bi steklo počilo, in sicer s sredstvi, ki ne ovirajo, da se vidi stanje vode v kotlu.

§ 378.

Vsak kotel mora biti opremljen v začetku parovodnih cevi z ventilom ali zapiralom, da se prihranjuje para v kotlu.

§ 379.

Vsak kotel mora biti opremljen s tablico, na kateri stoji:

- 1.) graditeljevo ime;
- 2.) kraj, gradbeno leto in tvornična številka;
- 3.) največji dopustni pritisk, izražen v atmosferah ali v kg/cm².

§ 380.

Skupine kotlov.

Pri skupinah kotlov, sestavljenih iz dveh ali več posebnih kotlov, mora imeti vsak spojni kanal med kotli z notranjim presekom, večjim od 50 cm², ventil ali drugo izločilno napravo, da se eden izmed parnih kotlov, če se poškoduje, lahko izloči, ostali pa delujejo nadalje.

§ 381.

Avtomatsko zapiranje.

Vsak parni kotel, ogrejevalec vode (réchauffeur), sušilec pare ali pregrejevalec, kurišče in dimna cev se morajo dati varno zapirati, da ob nezgodi ne izstopajo plameni in ne brizga voda iz njih.

Po možnosti bodi to zapiranje avtomatsko.

§ 382.

Sušilci in pregrejevalci pare in ogrejevalci vode.

Ogrejevalci vode (réchauffeur), sušilci in pregrejevalci pare se smatrajo za kotle in zato se tudi njih tiče vse, kar je zgoraj povedanega, kolikor se nanaša nanje; n. pr. če so ogrejevalci vode, s katero se kotel ogreva, opremljeni z zapirali, ki jih morejo izločiti od kotla, morajo biti tudi ogrejevalci, opremljeni z varnostnimi ventili, reguliranimi za največji dopustni pritisk v ogrejevalcu.

Isto velja za pregrejevalce pare, razen če niso ukrenjene posebne odredbe, da ne more pritisk v ogrejevalcu prestopiti največjega dopustnega pritiska.

§ 383.

Ostali predpisi.

Glede konstrukcije, preizkušanja, pregledovanja in popraviljanja parnih kotlov na ladjah veljajo predpisi pomorskega oblastva ali direkcije za rečno brodarstvo.

§ 384.

Parovodi.

Cevi, ki vodijo paro skozi delovne prostore in stanice posadke, morajo biti obložene z izolirajočo tvarino, razen če niso namenjene za kurjavo ali če so po svoji legi težko pristopne.

V parovodnih ceveh se mora prirediti zadostno število odvodnih naprav za kondenzirano vodo.

Pri izstopišču vsake cevi, ki odvaja paro iz kotla, je treba prirediti varnostni ventil, ki varuje cev, da ne počí.

§ 385.

Ograje.

Vsi pomožni deli strojev (ročica, kretnica, zobato kolo, zamašnjak, vzvodi, črpalke itd.) se morajo, kolikor to dopušča pogon in kolikor so v dosežaju

osebja, ograditi tako, da je osebje pri svojem poslu popolnoma zavarovano.

§ 386.

Transmisije.

Transmisije strojev kakor tudi osovine i. dr. morajo biti na vseh pristopnih in prehodnih mestih obložene z močnim okrovom iz kovine ali lesa. Ležišča transmisij (osovine) morajo imeti priprave za avtomatsko mazanje.

§ 387.

Ploščadi.

Pri večjih strojih morajo biti v višini najmanj 2m postavljene ploščadi v obliki rešetke, ki jih vežejo s tlemi posebne železne lestve. Te ploščadi morajo biti na prosti strani opremljene z močnimi kovinastimi ograjami, visokimi okoli 1m, lestve pa morajo imeti ročaj za držanje.

§ 388.

Električne priprave.

Glede strojev in naprav, ki služijo za proizvajanje ali odvajanje električnega toka, se uporabljajo varnostne odredbe po predpisih za električne naprave.

§ 389.

Pomožni stroji.

Aparati in pomožni stroji, ki proizvajajo škodljive pline, žveplovu kislino, amoniak ali podobno (n. pr. aparati za izdelovanje ledu, sode itd.), morajo biti postavljeni v posebnih prostorih. Pri teh aparatih se morajo ukreniti vse potrebne odredbe, da je osebje, ki je tam zaposleno, zavarovano zoper škodljivi vpliv teh plinov na zdravje.

Posebno je treba paziti na ventilacijo in razsvetljavo teh prostorov; po potrebi pa se mora osebje opremiti z respiratorji ali maskami.

§ 390.

Naredba pomorskega oblastva
št. 2200/1919.

Ti predpisi se dopolnjujejo z veljavnimi predpisi o varnostnih odredbah in o ladijski službi, navedenimi v naredbi pomorskega oblastva št. 2200 iz leta 1919., kolikor se nanaša ta naredba na zdravstveno in življensko zaščito posadke na ladjah.

Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«; takrat prestanejo veljati vse naredbe in vsi pravilniki, ki veljajo v posameznih pokrajinah glede higienskih in tehničnih varnostnih odredb v podjetjih.

V Beogradu, dne 25. oktobra 1921.;
št. 67.656 V. 2872.

Minister za socialno politiko:
dr. Kukovec s. r.

Priloga 1.

Delovni red.

Za obrate, ki delajo samo podnevi, velja delovni red samo, če ga podpiše inspekcija dela ali obrtno oblastvo.

§ 1.

Sprejemanje v delo.

Firma (naslov in sedež).
Industrijski razred.

Vsak delavec brez razlike starosti in spola mora imeti, preden se sprejme v delo, po zakonu predpisano delavsko knjižico, ki jo da, ko vstopi v delo, hraniti delodajalcu ali njegovemu namestniku, ki potrdi prejem te knjižice s posebnim prejemnim listom. Ob pravilnem izstopu iz podjetja vrne delodajalec delavcu do takrat hranjeno delavsko knjižico proti vrnitvi prejemnega lista. V delavsko knjižico sme vpisati delodajalec svoje opombe o zaposlenosti dotičnega delavca.

V pokrajinah, kjer so nadomeščene delavske knjižice z delavskimi legitimacijami, veljajo po predpisih izdane legitimacije za listino o sprejemu v delo. Legitimacije ne pridržijo delodajalec, ampak legitimacija ostane pri delavcu.

Če delavec zahteva, mu mora dati delodajalec posebno izpričevalo o njegovi zaposlenosti.

Otroci pod 14. letom, mladostni delavci pod 16. letom se ne sprejemajo v delo. Vajenci se smejo sprejemati samo s pismeno pogodbo (učno pogodbo), v kateri je označena učna doba ... let.

Za sprejemanje in odpuščanje delavcev je upravičen samo

§ 2.

Delavski imenik (seznamek).

Razen seznamka za bolezensko zavarovanje mora voditi delodajalec še nastopne delavske seznamke:

- 1.) Stanje delavcev preko 18. leta (glej prilogo 5).
- 2.) Stanje delavk preko 18. leta (glej prilogo 5).
- 3.) Stanje mladostnih delavcev do 18. leta (glej prilogo 6).

- 4.) Stanje vajencev (glej prilogo 7).

V delavske seznamke prvih dveh kategorij se vpisujejo ti-le podatki: ime in priimek, leta starosti, rojstni kraj, stanovanjsko, zakonsko stanje, število otrok, dan vstopa v delo, ime delodajalca, pri katerem je bil delavec do takrat zaposlen, zaposlenost, dan izstopa iz dela in pripombe. V delavskih seznamkih mladostnih delavcev in vajencev se vpisujejo ti-le podatki: ime in priimek, leta starosti, rojstni kraj, dan vstopa v delo, ime prejšnjega delodajalca, zaposlenost, dan izstopa iz dela, ime in bivališče očetovo ali varuhovo, kraj, kjer mladostni delavec ali vajenec stanuje in kjer se hrani, naposled pripombe.

Delavski zaupniki imajo pravico, vsak čas kontrolirati te seznamke.

§ 3.

Zaposlenost delavstva.

a) Polnoletno moško delavstvo.

Delavstvo je porazdeljeno po kategorijah na:

Če se uvrsti delavec v eno izmed teh delavskih kategorij, to ne pomeni, da ne bi smel biti zaposlen v drugi izmed teh kategorij, ako razmere to zahtevajo.

Dotični delavec se sme uporabljati tudi za drugo delo, vendar pa samo, če se vzdržuje sklenjena pogodba o delu in če ustreza to delo njega sposobnostim in telesni moči.

b) Mladostni delavci in ženske.

Mladostni delavci, t. j. delavci, ki niso dovršili 18. leta starosti, in delavke vobče se smejo uporabljati za lažja dela, ki ustrezajo njih telesni moči, in sicer:

- a) delavke
- b) mladostni delavci

Delavke in mladostni delavci se ne smejo uporabljati za nočno delo. V nočno delo se šteje čas od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Izjemoma se smejo zaposlovati delavke in mladostni delavci tudi pri nočnem delu s posebno dovolitvijo pristojnega oblastva, in sicer samo, če se morajo izvršiti potrebna nujna popravila.

Porodnice se ne sprejemajo v delo ... tednov po porodu.

§ 4.

Šolska izobrazba mladostnih delavcev in vajencev.

Vajencem, ki sploh niso dovršili šole ali niso uspešno dovršili obrtno nadaljevalne šole ali druge šole istega značaja, se mora dovoliti potreben čas, da hodijo v ustanovljene obče šole za vajence ali v pripravljalne tečaje ali strokovne šole. Če v kraju podjetja ali v njega bližini ni takih šol ali tečajev, mora delodajalec sam skrbeti za strokovno izobraževanje vajencev v gorenjem zmislu. Vajenci morajo hoditi v šole za vajence ali v tečaje.

Delavski zaupnik skrbi, da vajenci redno hodijo v te šole.

Zaradi nadzorstva, da hodijo v šolo, morajo prinesiti vajenci svojemu mojstru (patronu) potrdilo o tem.

Mladostnim delavcem in delavkam do dovršenega 18. leta se mora dovoljevati potreben prosti čas, da lahko hodijo v obrtno strokovne šole in tečaje.

Kakor vajenci tako smejo tudi mladostni delavci in delavke hoditi v navedene šole in tečaje tudi med delovnim časom. Čas, uporabljen v šoli, se mora računati za normalni delovni čas, če se vrši pouk med delovnimi urami.

§ 5.

Delovni dnevi, delovni čas, odmor in dopusti.

Delovni dnevi so samo delavniki

Redni delovni čas je ta-le:

- a) poleti, t. j. v mesecih:

začetek ob . . . uri zjutraj,
traja do . . . ure zvečer;

- b) pozimi, t. j. v mesecih:

začetek ob . . . uri zjutraj,
traja do . . . ure zvečer.

Redni delovni odmori so ti-le:

- a) poleti:

dopoldne od . . . do . . . ure,
opoldne od . . . do . . . ure,
popoldne od . . . do . . . ure;

- b) pozimi:

dopoldne od . . . do . . . ure,
opoldne od . . . do . . . ure,
popoldne od . . . do . . . ure.

Med odmorom se mora delo popolnoma prekiniti.

Začetek in konec dela se objavlja tako, da se daje znamenje z

Vsak delavec se mora točno držati predpisanega delovnega časa.

Delavcu ni dovoljeno, izostajati od dela ali ga zapuščati brez predhodne dovolitve. Ako mu ni bilo mogoče, prej izposlovati dovolitve, mora, če izostane od dela, to po predpisih javiti po drugi osebi ali naknadno opravičiti svojo odsotnost.

Ob nujni potrebi se sme delovni čas brez predhodne oblastvene dovolitve podaljšati od 8 na . . ur po zakonu o delovnem času, vendar samo za čas do

Podaljšava delovnega časa se mora naknadno prijaviti inspekciji dela.

Za več dni se sme podaljšati delovni čas od 8 na . . . ur samo z dovolitvijo pristojnega inspektorja dela; dovolilo se mora nabiti v vseh onih od delih podjetja, v katerih je delovni čas podaljšan.

Prekočasne delovne ure, preko rednih 8 ur dnevnega dela, se morajo plačevati najmanj za 50 % više od rednih delovnih ur.

Delavci so dolžni, delati v prekočasnih delovnih urah, ki jih oblastvo dovoli.

Prekočasno delo je prepovedano mladostnim delavcem in vajencem.

Če se mora delovni čas skrajšati, ker je manj dela, se mora to delavcem prej objaviti, in sicer tako, da se vsi lahko okoristijo z določenim odpo-vednim rokom.

Čas, potreben za umivanje in preoblačenje ob in uri, se všteva v delovni čas; v ta namen se daje najmanj minut pred koncem delovnega časa znamenje za konec dela.

V podjetjih, kjer so delavci izpostavljeni nečistoti in kjer je v podjetju prirejena za delavce kopalnica, se mora kopanje dovoljevati

Ob manjših praznikih se dela, kadar je to potrebno; toda delavcem se mora dajati na njih zahtevo in z ozirom na njih veroizpovedanje toliko prostega časa, kolikor ga jim je treba, da opravljajo običajne verske dolžnosti.

Ne dela se ob nastopnih velikih praznikih:

Ob

se dela samo od . . . ure zjutraj do . . . ure; popoldne se ne sme delati in tudi se ne sme za to popoldne kaj odtežati od zaslužka. Te popoldanske ure se morajo razdeliti na ostale delavnike ter se ne plačujejo posebe (kot prekočasno delo).

Državni prazniki se praznujejo samo na zahtevo delavcev, če to ne nasprotuje drugim zakonskim predpisom.

Ob nedeljah se ne dela.

Ob nedeljah se dovoljujejo samo ta-le dela:

- 1.) čiščenje in vzdrževanje delovnih prostorov in delovnih naprav, ki je potrebno za redno poslovanje bodisi lastnega, bodisi tujega podjetja, in ki se ne more vršiti ob delavnikih, ne da bi se oviralo delo, in brez nevarnosti za življenje in zdravje delavcev;
- 2.) neizogibno potrebno stražniško delo;
- 3.) neodložna opravila začasnega značaja, ki se morajo izvršiti glede na obči interes ali ob drugih nujnih prilikah;
- 4.) delo pri sestavljanju letnega inventarja, in sicer samo enkrat na leto.

Izjemoma se dovoljujejo na podstavi zakonskih določil še ta-le opravila:

V vseh naštetih primerih se sestavi seznamek, v katerega se vpišejo za vsak posamezni teden imena zaposlenih delavcev, kraj in čas zaposlenosti in vrsta izvršenega dela.

Če traja delo v nedeljo več nego 3 ure, se mora zaposlenemu delavstvu dovoliti najmanj 24 ur odmora prihodajo nedeljo ali pa, če to z ozirom na značaj podjetja ni mogoče, odmor na en delavnik v prihodnjem tednu.

Delavcem in delavkam so dovoljeni ti-le letni dopusti:

§ 6.

Obračunavanje in izplačevanje zaslužka.

Delavski zaslužek ali delavska dnevna mezda ali akordni zaslužek se mora dogovoriti ob sprejemu v delo ali ob poveritvi novega dela.

Če hoče delodajalec dogovorjeno dnevno mezdo ali akordno stopnjo izpremeniti, mora poprej o tem obvestiti delavce na tak način, da se lahko okoristijo z odpovednim rokom.

Mezdna perioda se pričenja ter se končuje

Zaslužek se izplačuje ob uri na kraju

Od zaslužka se odtezajo vplačila za bolniško blagajno in za zavarovanje zoper neizgode,* kazni, stanarina, predjemi in zneski za prejete življenske potrebe. Zaslužek se izplačuje samo v gotovini.

Za prekočasno delo se plačuje . . . % več nego za delovne ure v rednem delovnem času. Pri akordnih delih je smatrati za osnovo normalnega zaslužka 48. del tedenskega akordnega zaslužka v istem ali prejšnjem tednu.

Zaslužek se prejema v zavrtkih, na katerih je treba točno označiti prejemnikov račun in posamezno navesti vse odtegljaje.

Prepovedano je, izplačevati delavske dnevne mezde in zaslužek v gostinah, kavarnah, pivnicah in kantinah.

Krčmarji in kantinerji, ki bi imeli pri delavcih terjatve, ne smejo biti prisotni pri izplačevanju; tudi jih ne smejo zastopati druge osebe.

Delavci, ki so odpuščeni med tednom, se morajo takoj izplačati; delavci, ki med tednom svojevoljno izstopijo iz dela, pa prejmejo svoj zaslužek prvi izplačilni dan, ki pride po njih izstopu iz dela, če ni tehtnih razlogov, ki dajo delavcu pravico, zahtevati obračun takoj, ali če je neodložni izstop iz dela opravičen po delovnem redu.

Za delovni čas, v katerem delo zastane zaradi elementarnih neizgode ali nedostajanja materiala ali iz drugih vzrokov, za katere delavec ni odgovoren, in če to delavcem ni o pravem času pravilno objavljeno, se mora plačati vsem delavcem, ki so s tem oškodovani, dogovorjeno plačilo za ves čas, dokler je bilo delo prekinjeno (čakanje).

Zaslužki se izplačujejo posebe delavcem, posebe delavkam.

Protesti zoper pogrešno izplačane zaslužke v gotovini se morajo prijavljati takoj ob izplačevanju; protesti zoper nepravilne obračune se vlagajo najkasneje dni po izplačilu pri

§ 7.

Pravice in dolžnosti nadzorstvenega osebja.

Nadzorstveno osebje (delovodje, mojstri, palirji, vodje partij itd.) mora poučevati delavce o izvrševanju njih dela in paziti, da se opravljajo vsa dela s potrebno pazljivostjo in varnostjo in da se izpolnjujejo določila tega delovnega reda. Nadziralci imajo pravico, kaznovati delavce, če učinijo kaj krivičnega. Nadziralcem je strogo prepovedano psovati.

Nadzorstveno osebje ne sme sprejemati nobenih daril.

Če stori nadzorstveni organ delavcu krivico, naj se pritoži delavec pri delavskem zaupniku, ki prijavi pritožbo lastniku podjetja ali njegovemu namestniku, gospodu

Če v podjetju ni delavskih zaupnikov, naj se pritoži delavec neposredno pri lastniku podjetja ali njegovemu namestniku, gospodu

§ 8.

Zavarovanje zoper bolezen in neizgode.

Vsi delavci morajo pristopiti k bolniški blagajni** v Bolniški blagajni** jih prijavlja delodajalec. Zneske za zavarovanje plačujeta delo-

dajalec in delavec ; ta poslednji znesek se odteza od delavčevih periodičnih zaslužkov.

Vsi delavci, ki so zavezani zavarovanju zoper neizgode, morajo biti zavarovani pri zavodu za zavarovanje zoper neizgode v Stroške za zavarovanje trpi delodajalec.

Znesek stroškov za zavarovanje zoper bolezen in neizgode se mora objaviti vsem delavcem v delovnih prostorih.

Vsako neizgodo, ki se pripeti, mora delavec ali delavski zaupnik oddelka, kjer je bil poškodovanec zaposlen, takoj prijaviti delodajalcu ali njegovemu namestniku, ki mora neizgodo nemudoma naznaniti pristojni inspekciji dela in zavodu za zavarovanje zoper neizgode.

Ob boleznih ali neizgodi pripada vsakemu delavcu zdravniška pomoč in bolezenska podpora ali odškodnina za neizgodo. Delodajalec mora skrbeti, da se obolelemu ali ponesrečenemu delavcu ne krati ta pravica.

§ 9.

Vzdrževanje strojev, orodja in delovnih naprav.

Vsak delavec mora vzdrževati v dobrem stanju orodje in priprave, ki so mu dane v uporabljanje; nadalje mora vzdrževati čistoto in red v delovnih prostorih ter vsako poškodbo delovnih priprav kakor tudi potrebo njih popravila takoj prijaviti delavskemu zaupniku ali, kjer tega ni, svojemu predstojniku.

Delavski zaupniki morajo strogo paziti, da se delavci držijo teh predpisov, ter morajo vsako zanamero takoj odpraviti.

Vsak delavec mora paziti na naprave za zaščito delavskega življenja in zdravja, ki so uvedene in predpisane v podjetju.

Vsak delavec mora uporabljati te naprave ter se točno držati vseh dotičnih določil. Če se ne drži teh predpisov, ima delodajalec pravico, kaznovati vsakega takega malomarnega delavca po § 11. tega delovnega reda. Če se lastnik podjetja protivi, prirediti potrebne varnostne naprave, ima delavec ali delavski zaupnik tega oddelka pravico, prijaviti stvar inspekciji dela.

Odnášati orodje, delovne priprave in material z delovišč brez posebne predstojnikove dovolitve je strogo prepovedano.

§ 10.

Obča pravila o vedenju delavcev.

Vsi delavci se morajo vesti pošteno in dostojno, se ogibati preprirom in sporom med seboj ter se točno pokoravati nalogom delavskih zaupnikov in svojih predstojnikov.

Vsak delavec mora po svojih močeh preprečevati vse, kar bi utegnilo škodovati obratovanju, orodju, strojem in drugim pripravam, pri katerih je zaposlen, ali kar bi utegnilo navedene priprave učiniti za nevarne; vse, kar zve o tem, mora takoj prijaviti svojemu predstojniku ali delavskemu zaupniku.

Delavcem je strogo prepovedano, med delovnim časom uživati alkoholne pijače, jih donašati ali pa pošiljati ponje. Zajtrkovati in kositi je dovoljeno samo med delovnim odmorom, ki je za to določen, in samo na mestih, ki so za to določena.

Med delom je prepovedano kaditi.

§ 11.

Kaznovanje.

Prestopki določil tega delovnega reda se kaznujejo:

- 1.) z ukorom;
- 2.) z denarno kaznijo do dnevne mezde za en teden;
- 3.) z odpovedjo ali z odpustom.

Denarne kazni in njih uporabljanje se vpisujejo v posebno knjigo, ki jo lahko vsak čas vpogledajo oblastva in delavci ali delavski zaupniki; te denarne kazni so namenjene v korist

Denarne kazni je pooblaščen izrekati

§ 12.

Razveza delovnega razmerja.

Delovno ali mezдно razmerje se razveže z medsebojno dnevno odpovedjo.

Odpoved se lahko izvrši vsak dan (samo v soboto, samo ob izplačilnih dneh).

Preden poteče odpovedni rok, se sme delavec odpustiti:

- 1.) če je ob sklepanju delovne pogodbe prevaral delodajalec s tem, ker mu je pokazal neresnično ali ponarejeno delavsko knjižico, legitimacijo ali izpri-

čevalo, ali ga je prevaral s tem, ker mu ni povedal, da je istočasno vezan še z drugim delovnim razmerjem;

2.) če se izkaže nesposobnega za pogojeno delo;

3.) če se vda pijančevanju in če je bil večkrat brezuspešno opominjan;

4.) če kaj ukrade, poneveri ali učini drugo kaznivo dejanje, s katerim izgubi delodajalčevo zaupanje;

5.) če izda delovno tajnost ali tajnost podjetja ali če se bavi brez delodajalčeve dovolitve s posranskim poslom, s katerim bi utegnil posredno ali neposredno škodovati svojemu delodajalcu;

6.) če je neutemeljeno zapustil delo ali če neprestano zanemarlja svoje dolžnosti ali če navaja druge delavce k neposlušnosti, odporu zoper delodajalec, k nerednemu življenju ali k nedovoljenim in nezakonitim dejanjem;

7.) če težko razžali ali telesno poškoduje delodajalec ali proti delodajalcu, njegovi rodbini ali drugim delavcem ali če navzlic mnogobrojnim svarilom neoprezno ravna z ognjem ali lučjo;

8.) če ima nalezljive bolezni ali če je po lastni krivdi postal nesposoben za delo;

9.) če je bil zaprt več nego 14 dni.

Delavec sme pred potekom odpovednega roka zapustiti delo brez odpovedi:

1.) če brez dokazane škode za zdravje ne more nadaljevati dela;

2.) če delodajalec grdo ravna z njim ali težko razžali njegovo čast ali čast njegovih sorodnikov;

3.) če poizkušajo delodajalec ali njegovi sorodniki delavca ali njegove sorodnike zavesti k nenravnim ali nezakonitim dejanjem;

4.) če delodajalec neupravičeno pridržuje pogojeni zaslužek ali se ne drži drugih glavnih pogojev v pogodbi;

5.) če delodajalec ne more ali neče izplačati zaslužka.

Delavskega zaupnika ne sme delodajalec odpustiti brez odpovedi in če tega prej ne odobri inspektor dela.

Odpustiti ga sme samo, če bi pretela podjetju škoda ali nevarnost, ko bi ostal še nadalje v poslu. O tem mora delodajalec takoj obvestiti inspektorja dela.

Akordni delavci se smejo šele po dovršenem preostalem akordnem delu odpustiti iz dela.

Ob izstopu ali odpustu delavcev mora delodajalec izpolniti delavsko knjižico po zakonskih predpisih. Če delavec zahteva, mu mora dati delodajalec posebno izpričevalo o prebiti službi.

§ 13.

Predčasni odpust in predčasni izstop.

Če prestane podjetje poslovati ali če delavec umre, prestane delovno razmerje samo po sebi.

Če pa se delavec predčasno odpusti, bodisi zaradi tega, ker delodajalec prostovoljno opusti obrat, bodisi zaradi krivde delodajalčeve ali zaradi česa, kar zadene delodajalec, ima delavec pravico do odškodnine za izgubo odpovednega roka.

Če delodajalec brez zakonitega razloga predčasno odpusti delavca ali če provzroči po lastni krivdi delavcu predčasno razvezo pogojenega delovnega razmerja, mora plačati delodajalec delavcu zaslužek in druge pogojene prejemke za ves odpovedni rok ali za še ostali del tega roka.

Če delavec brez zakonitega razloga predčasno zapusti delodajalec ter s tem prekrši obrtni red ali obrtni zakon, se kaznuje po določilih omenjenih zakonov. Razen tega ima delodajalec pravico, zahtevati od delavca po pristojnem oblastvu, da se vrne na delo za ostanek odpovednega roka, in zahtevati povračilo provzročene škode.

§ 14.

Delavski zaupniki.

Delavci imajo pravico, izbrati izmed sebe delavske zaupnike, določene z zakonom ali uredbo; ti zaupniki morajo poslovati po predpisih, ki veljajo v kraju, kjer je podjetje.

Delavski zaupniki se volijo za in takoj po izvolitvi se morajo njih imena prijaviti inspekciji dela. Delavskih zaupnikov ne sme delodajalec odpuščati iz razlogov, ki se tičejo njih poslovanja kot delavskih zaupnikov.

Delavski zaupniki morajo biti osebe, ki uživajo zaupanje delavstva ter se ne nagibljejo k napakam.

§ 15.

Obveznost delovnega reda.

Ta delovni red je delovna pogodba med delodajalcem in delavstvom ter vže enako obe stranki.

* Sedaj: prispevki za okrožni urad za zavarovanje delavcev. (Op. ur.)

** Sedaj: okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev. (Op. ur.)

Za delavce, ki vstopijo na novo v delo, velja ta delovni red takoj; za delavce, ki so že zaposleni v podjetju, pa po preteku odpovednega roka od dne, ko je ta delovni red potrdila inspekcija dela ali obrtno oblastvo in ko je bil javno razglašen v podjetju.

Delodajalec mora dati vsakemu delavcu ob vstopu v delo en izvod delovnega reda; istotako ga mora objaviti na vseh mestih, kjer so delavci zaposleni.

Če delavec ni zmožen čitanja, mu je treba ta delovni red prečitati, ko se sprejme v delo. Delavec mora potrditi s svojim podpisom, da pozna vsebino delovnega reda.

Vsaka izprememba tega delovnega reda stopi v veljavo, ko jo odobri pristojno oblastvo.

Datum

Podpis delodajalcev ali podpis firme:

Potrditev oblastva:

Priloga 2.

Delovni red.

Za obrate z neprestanim delom velja ta delovni red samo, če ga podpiše inspekcija dela ali obrtno oblastvo.

§ 1.

Sprejemanje v delo.

Firma (naslov in sedež).
Industrijski razred.

Vsak delavec brez razlike starosti in spola mora imeti, preden se sprejme v delo, po zakonu predpisano delavsko knjižico, ki jo da, ko vstopi v delo, hraniti delodajalcu ali njegovemu namestniku, ki potrdi prejem te knjižice s posebnim prejemnim listom. Ob pravilnem izstopu iz podjetja vrne delodajalec delavcu do takrat hranjeno delavsko knjižico proti vrnitvi prejemnega lista. V delavsko knjižico sme vpisati delodajalec svoje opombe o zaposlenosti dotičnega delavca.

V pokrajinah, kjer so nadomeščene delavske knjižice z delavskimi legitimacijami, veljajo po predpisih izdane legitimacije za listino o sprejemu v delo. Legitimacije ne pridržijo delodajalec, ampak legitimacija ostane pri delavcu.

Če delavec zahteva, mu mora dati delodajalec posebno izpričevalo o njegovi zaposlenosti.

Otroci pod 14. letom, mladostni delavci pod 16. letom se ne sprejemajo v delo. Vajenci se smejo sprejemati samo s pismeno pogodbo (učno pogodbo), v kateri je označena učna doba . . . let.

Za sprejemanje in odpuščanje delavcev je upravičen samo . . .

§ 2.

Delavski imenik (seznamek).

Razen seznamka za bolezensko zavarovanje mora voditi delodajalec še nastopne delavske seznamke:

- 1.) Stanje delavcev preko 18. leta (glej prilogo 5).
- 2.) Stanje delavk preko 18. leta (glej prilogo 5).
- 3.) Stanje mladostnih delavcev do 18. leta (glej prilogo 6).
- 4.) Stanje vajencev (glej prilogo 7).

V delavske seznamke prvih dveh kategorij se vpisujejo ti-le podatki: ime in priimek, leta starosti, rojstni kraj, stanovanjsko, zakonsko stanje, število otrok, dan vstopa v delo, ime delodajalca, pri katerem je bil delavec do takrat zaposlen, zaposlenost, dan izstopa iz dela in pripombe. V delavskih seznamkih mladostnih delavcev in vajencev se vpisujejo ti-le podatki: ime in priimek, leta starosti, rojstni kraj, dan vstopa v delo, ime prejšnjega delodajalca, zaposlenost, dan izstopa iz dela, ime in bivališče očetovo ali varuhovo, kraj, kjer mladostni delavec ali vajenec stanuje in kjer se hrani, naposled pripombe.

Delavski zaupniki imajo pravico, vsak čas kontrolirati te seznamke.

§ 3.

Zaposlenost delavstva.

a) Polnoletno moško delavstvo.

Delavstvo je porazdeljeno po kategorijah na:

Če se uvrsti delavec v eno izmed teh delavskih kategorij, to ne pomeni, da ne bi smel biti zaposlen v drugi izmed teh kategorij, ako razmere to zahtevajo.

Dotični delavec se sme uporabljati tudi za drugo delo, vendar pa samo, če se vzdržuje sklenjena pogodba o delu in če ustreza to delo njega sposobnostim in telesni moči.

b) Mladostni delavci in ženske.

Mladostni delavci, t. j. delavci, ki niso dovršili 18. leta starosti, in delavke vobče se smejo uporabljati za lažja dela, ki ustrezajo njih telesni moči, in sicer:

a) delavke

b) mladostni delavci

Delavke in mladostni delavci se ne smejo uporabljati za nočno delo. V nočno delo se šteje čas od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Izjemoma se smejo zaposlovati delavke in mladostni delavci tudi pri nočnem delu s posebno dovolitvijo pristojnega oblastva, in sicer samo, če se morajo izvršiti potrebna nujna popravila.

Porodnice se ne sprejemajo v delo . . . tednov po porodu.

§ 4.

Šolska izobrazba mladostnih delavcev in vajencev.

Vajencem, ki sploh niso dovršili šole ali niso uspešno dovršili obrtne nadaljevalne šole ali druge šole istega značaja, se mora dovoliti potreben čas, da hodijo v ustanovljene obče šole za vajence ali v pripravljalne tečaje ali strokovne šole. Če v kraju podjetja ali v njega bližini ni takih šol ali tečajev, mora delodajalec sam skrbeti za strokovno izobraževanje vajencev v gorenjem zmislu. Vajenci morajo hoditi v šole za vajence ali v tečaje.

Delavski zaupnik skrbi, da vajenci redno hodijo v te šole.

Zaradi nadzorstva, da hodijo v šolo, morajo prinesiti vajenci svojemu mojstru (patronu) potrdilo o tem.

Mladostnim delavcem in delavkam do dovršenega 18. leta se mora dovoljevati potrebni prosti čas, da lahko hodijo v obrtne strokovne šole in tečaje.

Kakor vajenci tako smejo tudi mladostni delavci in delavke hoditi v navedene šole in tečaje tudi med delovnim časom. Čas, uporabljen v šoli, se mora računati za normalni delovni čas, če se vrši pouk med delovnimi urami.

§ 5.

Delovni dnevi, delovni čas, odmor in dopusti.

Delavci, zaposleni v podjetju, ki delajo neprestano ponoči in podnevi

Ti delavci delajo v treh izmenah, in sicer:

- a) prva izmena začnjenja ob . . . uri zjutraj ter končuje ob . . . uri;
- b) druga izmena začnjenja ob . . . uri ter končuje ob . . . uri;
- c) tretja izmena začnjenja ob . . . uri ter končuje ob . . . uri.

Vsak teden se menjavajo izmene tako-le:

Delovni odmori so ti-le:

- za prvo izmeno od . . . ure do . . . ure;
- za drugo izmeno od . . . ure do . . . ure;
- za tretjo izmeno od . . . ure do . . . ure.

Med odmorom se mora delo popolnoma prekiniti. Začetek in konec dela se objavlja tako, da se daje znamenje z

Vsak delavec se mora točno držati predpisanega delovnega časa.

Delavcu ni dovoljeno, izostajati od dela ali ga zapuščati brez predhodne dovolitve. Ako mu ni bilo mogoče, prej izposlovati dovolitve, mora, če izostane od dela, to po predpisih javiti po drugi osebi ali naknadno opravičiti svojo odsotnost.

Ob nujni potrebi se sme delovni čas brez predhodne oblastvene dovolitve podaljšati od 8 na . . . ur po zakonu o delovnem času.

Podaljšava delovnega časa se mora naknadno prijaviti inspekciji dela.

Za več dni se sme podaljšati delovni čas od 8 na . . . ur samo z dovolitvijo pristojnega inspektorja dela; dovolilo se mora nabiti v vseh onih oddelkih podjetja, v katerih je delovni čas podaljšán.

Prekočasne delovne ure, preko rednih 8 ur dnevne dela, se morajo plačevati najmanj za 50 % višje od rednih delovnih ur.

Delavci so dolžni, delati v prekočasnih delovnih urah, ki jih oblastvo dovoli.

Prekočasno delo je prepovedano mladostnim delavcem in vajencem.

Če se mora delovni čas skrajšati, ker je manj dela, se mora to delavcem prej objaviti, in sicer tako, da se vsi lahko okoristijo z določenim odpovednim rokom.

Čas, potreben za umivanje in preoblačenje ob in uri, se všteva v delovni čas; v ta namen se daje najmanj minut pred koncem delovnega časa znamenje za konec dela.

V podjetjih, kjer so delavci izpostavljeni nečistoti in kjer je v podjetju prirejena za delavce kopalnica, se mora kopanje dovoljevati

Ob manjših praznikih se dela, kadar je to potrebno; toda delavcem se mora dajati na njih zahtevo in z ozirom na njih veroizpovedanje toliko prostega časa, kolikor ga jim je treba, da opravljajo običajne verske dolžnosti.

Ne dela se ob nastopnih velikih praznikih:

Ob

se dela samo od ure zjutraj do ure; popoldne se ne sme delati in tudi se ne sme za to popoldne kaj odtežati od zaslužka. Te popoldanske ure se morajo razdeliti na ostale delavnike ter se ne plačujejo posebe (kot prekočasno delo).

Državni prazniki se praznujejo samo na zahtevo delavcev, če to ne nasprotuje drugim zakonskim predpisom. Ako se praznujejo na željo delodajalčev, se mora izgubljeni delovni čas plačati, kakor da so delali.

Ob nedeljah se ne dela.

Ob nedeljah se dovoljujejo samo ta-le dela:

- 1.) čiščenje in vzdrževanje delovnih prostorov in delovnih naprav, ki je potrebno za redno poslovanje bodisi lastnega, bodisi tujega podjetja, in ki se ne more vršiti ob delavnikih, ne da bi se oviralo delo, in brez nevarnosti za življenje in zdravje delavcev;
- 2.) neizogibno potrebno stražniško delo;
- 3.) neodložna opravila začasnega značaja, ki se morajo izvršiti glede na obči interes ali ob drugih nujnih prilikah;
- 4.) delo pri sestavljanju letnega inventarja, in sicer samo enkrat na leto.

Izjemoma se dovoljujejo na podstavi zakonskih določil še ta-le opravila:

V vseh naštetih primerih se sestavi seznamek, v katerega se vpišejo za vsak posamezni teden imena zaposlenih delavcev, kraj in čas zaposlenosti in vrsta izvršenega dela.

Če traja delo v nedeljo več nego 3 ure, se mora zaposlenemu delavstvu dovoliti najmanj 24 ur odmora prihodnjo nedeljo ali pa, če to z ozirom na značaj podjetja ni mogoče, odmor na en delavnik v prihodnjem tednu.

Delavcem in delavkam so dovoljeni ti-le letni dopusti:

§ 6.

Obračunavanje in izplačevanje zaslužka.

Delavski zaslužek ali delavska dnevna mezda ali akordni zaslužek se mora dogovoriti ob sprejemu v delo ali ob poveritvi novega dela.

Če hoče delodajalec dogovorjeno dnevno mezdo ali akordno stopnjo izpremeniti, mora poprej o tem obvestiti delavce na tak način, da se lahko okoristijo z odpovednim rokom.

Mezdana perioda se pričinja ter se končuje

Zaslužek se izplačuje ob uri na kraju

Od zaslužka se odtežajo vplačila za bolniško blagajno in za zavarovanje zoper nezgode,* kazni, stanarina, predjemi in zneski za prejete življenske potreščine. Zaslužek se izplačuje samo v gotovini.

Za prekočasno delo se plačuje . . . % več. Za delo ob velikih praznikih in nedeljah se plačuje . . . % več nego za delovne ure ob rednem delovnem času. Pri akordnih delih se smatra za osnovo normalnega zaslužka 48. del tedenskega akordnega zaslužka v istem ali prejšnjem tednu.

Zaslužek se prejema v zavitkih, na katerih je treba točno označiti prejemnikov račun in posamezno navesti vse odtegljaje.

* Sedaj: prispevki za okrožni urad za zavarovanje delavcev. (Op. ur.)

Priloga 4.

Zdravstveno stanje

Leto

delavstva, zaposlenega pri podjetju, ki dela s svinčevimi spojinami,
po periodičnih zdravniških pregledih.

Zap. št.	Ime in priimek	Moško	Žensko	Vrsta zaposlenosti	Pregledan(a)					Zdravniško mnenje o izpremembi zaposlenosti	Poslan(a) v bolnico	Pripombe
					Datum	Izid pregleda	Datum	Izid pregleda	Datum	Izid pregleda		

Priloga 5.

Stanje delavcev,

Leto

preko 18 let starih, zaposlenih pri podjetju (k § 2. delovnega reda).

Zap. št.	Ime in priimek	Zaposlenost		Rojstvo		Samec, oženjen (omožena) ali vdovec (vdova)	Število otrok	Dan vstopa v delo	Povprečni dnevni zaslužek	Stanuje		Hrani se		Dan izstopa iz podjetja	Pripombe
		moških	žen-skih	Kraj	Dan					doma	v pod-jetju	doma	v pod-jetju		

Priloga 6.

Stanje mladostnih delavcev

Leto

pod 14. letom starosti, zaposlenih pri podjetju

Dečki										Deklice											
Zaporedna številka	Ime in priimek	Rojstvo		Zaposlenost	Zaslužek			Kdo ga vzdržuje ali hrani	V kakšno šolo hodi	Pripomba	Zaporedna številka	Ime in priimek	Rojstvo		Zaposlenost	Zaslužek			Kdo jo vzdržuje ali hrani	V kakšno šolo hodi	Pripomba
		Kraj	Dan		na dan	na teden	na mesec						Kraj	Dan		na dan	na teden	na mesec			

Priloga 7.

Stanje mladostnih delavcev

Leto

od dovršenega 13. do dovršenega 17. leta, zaposlenih pri podjetju

Moški											Ženske										
Zaporedna številka	Ime in priimek	Rojstvo		Zaposlenost	Zaslužek			Kdo ga vzdržuje ali hrani	V kakšno šolo hodi	Pripomba	Zaporedna številka	Ime in priimek	Rojstvo		Zaposlenost	Zaslužek			hdo jo vzdržuje ali hrani	V kakšno šolo hodi	Pripomba
		Kraj	Dan		na dan	na teden	na mesec						Kraj	Dan		na dan	na teden	na mesec			

Razglasi drugih uradov in oblastev.

Preds. 532/4/23—9.

3—1

Razpis.

Pri deželnem sodišču v Ljubljani se ponovno razpisuje podpredsedniško mesto. Obenem se odda mesto sodnika v VI. ali VII. razredu, ki bi se izpraznilo kjerkoli, ko se popolni podpredsedniško mesto.

Prosilci naj vložijo pravilno kolkovane in opremljene prošnje po službeni poti najkasneje do dne 25. novembra 1924.

pri podpisnem predsedništvu.

Predsedništvo deželnega sodišča v Ljubljani,
dne 11. oktobra 1924.

Sa 15/24—38.

1462

Oklic.

Poravnalno postopanje o imovini Antona Kunstka, trgovca v Novem mestu, se je ustavilo.

Okrožno sodišče v Novem mestu, oddelek I.,
dne 13. oktobra 1924.

E 2917/24.

1458

Oklic.

Francu Veraniču iz Ljubljane, sedaj nekje v Ameriki, je vročiti v izvršilni stvari sklep z dne 20. septembra 1924., opr. št. E 2917/24—1, s katerim se dovoljuje prisilna dražba zemljišča vl. št. 285 katastralne občine moščanske (Moste).

Ker je bivališče Franca Veraniča neznano, se mu postavlja za skrbnika dr. Marušič, odvetnik v Ljubljani.

Okrajno sodišče v Ljubljani, oddelek V.,
dne 20. septembra 1924.

T Ne I 152/24—5.

1407 3—2

Amortizacija.

Na prošnjo Marije Zupanove, posestnikove žene v Nomeni št. 24, se uvaja postopanje za amortizacijo nastopne knjižice, ki jo je prosilka baje izgubila: Knjižica Jugoslovanskega kreditnega zavoda v Ljubljani št. 911 z vloge 5646 Din 75 p, glaseča se na ime: Marija Zupan.

Imetnik te knjižice se pozivlja, naj uveljavi svoje pravice v šestih mesecih od dne tega oklica, ker bi se sicer po tem roku proglasilo, da je knjižica brez moči.

Okrajno sodišče v Ljubljani, oddelek I.,
dne 27. septembra 1924.

Ne I 101/24—2.

1418 3—3

Amortizacija.

Na prošnjo Janeza Bezjaka, posestnika v Bratislavcih št. 59, se uvaja postopanje za amortizacijo nastopne hranilne knjižice, ki jo je prosilec baje izgubil: Hranilna knjižica Hranilnega in posojilnega društva v Ptujju št. 27.020 z imovino 1080 K 89 v, glaseča se na imeni: Janez in Helena Bezjak.

Imetnik te knjižice se pozivlja, naj uveljavi svoje pravice v šestih mesecih od dne tega oklica, ker bi se sicer po tem roku proglasilo, da je hranilna knjižica brez moči.

Okrajno sodišče v Ptujju, oddelek I.,
dne 26. septembra 1924.

Razne objave.

1454

Razpis ustanov.

Posojilnica v Mariboru (Narodni dom) razpisuje za šolsko leto 1924./1925. te-le ustanove:

1.) dr. Franja Rapoca za visokošolce devet mest po 300 Din;

2.) lastne, in sicer za vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru, za državno srednjo kmetijsko šolo v Mariboru in državno obrtno šolo v Ljubljani po eno mesto po 500 Din.

Pravico do ustanov pod 1.) imajo visokošolci slovenske narodnosti iz mariborskega in šostanjskega okraja; pri drugih se jemljejo v poštev prosilci iz mariborskega okraja.

Prošnje z domovnico, zadnjim šolskim izprijemalom in ubožnim listom naj se vložijo do dne 25. oktobra 1924.

pri Posojilnici v Mariboru.

Ravnateljstvo.